

SNAPSHOTS
FROM THE **BORDERS**

KÉPek a VÉGekről

Átfogó jelentés: részvételi kutatás 20 európai
határmenti terület migrációs helyzetéről

Co-funded
by European Union

www.snapshotsfromtheborders.eu

communication@snapshotsfromtheborders.eu

KÉPek a VÉGekről 2018 – átfogó jelentés a határ menti területek helyzetéről

A KÉPek a VÉGekről (Snapshots From The Borders) az Európai Unió által társfinanszírozott (EuropeAid DEAR költségvetési sor) hároméves projekt, amelyet 35 partner, határmenti önkormányzat és civil társadalmi szervezet irányít. A KÉPek a VÉGekről projekt célja az, hogy a fenntartható fejlődési célok célkitűzései által, különösen az 1., 5., 10., 11. és 16. cél tekintetében, javítsa azt a kritikai képet, amelyet az európai, nemzeti és helyi döntéshozók, valamint a közvélemény alkot az európai határok felé irányuló migrációs áramlásokat meghatározó globális kölcsönös összefüggésekről. A projekt célja továbbá egy új horizontális, aktív hálózat megerősítése az EU határait érintő migrációs áramlással közvetlenül szembesülő városok között, annak érdekében, hogy minden (európai, nemzeti, helyi) szinten elősegítsék a közpolitikák hatékonyabb koherenciáját. A jelentés a következő kutatók irányításával zajló helyi kutatásokat foglalja egységbe:

Amanda Da Silva, Snapshots From The Borders – a vizsgálat koordinációja, Grande-Synthe önkormányzatának külső szakértője.

Carlo De Marco, az AMREF Health Africa (Olaszország) kutatási tanácsadója. Társadalomkutató tanácsadó Lampedusa önkormányzata számára.

Helyi kutatók:

Andrea Ben Lassoued, Südwind, Ausztria.

David Horvath, Südwind, Ausztria.

Rene Schuster, Südwind, Ausztria.

Julio Ramallo Rodríguez, Adatbázis- és Dokumentációs Központ, Társadalmi-gazdasági Fejlesztési és Kereskedelmi Technikai Szolgálat, Tenerife.

Daniel Buraschi, vezető kutató, Tenerifei Bevándorlási Megfigyelőközpont (OBITen), La Laguna-i Egyetem.

Iris Alexe, Novapolis Egyesület – Fejlesztési Elemzési és Kezdeményezési Központ, Konstancia.

Tomaz Curk, Oktatási és Kulturális Intézet, Črnomelj.

Andreja Budar, projektiroda, Maribor Önkormányzata, Maribor.

Stefanos Spaneas, egyetemi docens, Bölcsészettudományi és Társadalomtudományi Kar, Nicosiai Egyetem, Ciprus.

Mary Constantoglou, KEKAPEL SA, a Leszboszi Regionális Egység Szakképző Központja, Leszbosz.

Evika Karamagioli, jogász, tudományos munkatárs, „Globális egészség – katasztrófaelhárítás”, Athéni Nemzeti és Kapodisztriasz Egyetem, Athén.

Dimitar Matev, alelnök, Balkáni Munkaügyi és Szociálpolitikai Intézet, Szófia.

Heidi Sandberg, a FORUM közpolitikai munkatársa, Stockholm.

Valeria Bochi, Projekttervezési Osztály – Centro Servizi Volontariato, Marche.

Tornóczi Zsófia, projektkoordinátor, Croma Alapítvány, Budapest.

Dominik Kalweit, a Kopin – Közösségek Önrendelkezése igazgatóhelyettese, Málta.

Thomas Benedikter, Politische Bildung, Beratung, Publizistik Formazione, consulenza e pubblica politica, Bolzano Autonóm Tartomány.

Jelena Krešić, Helyi Demokrácia Ügynökség, Mostar LDA.

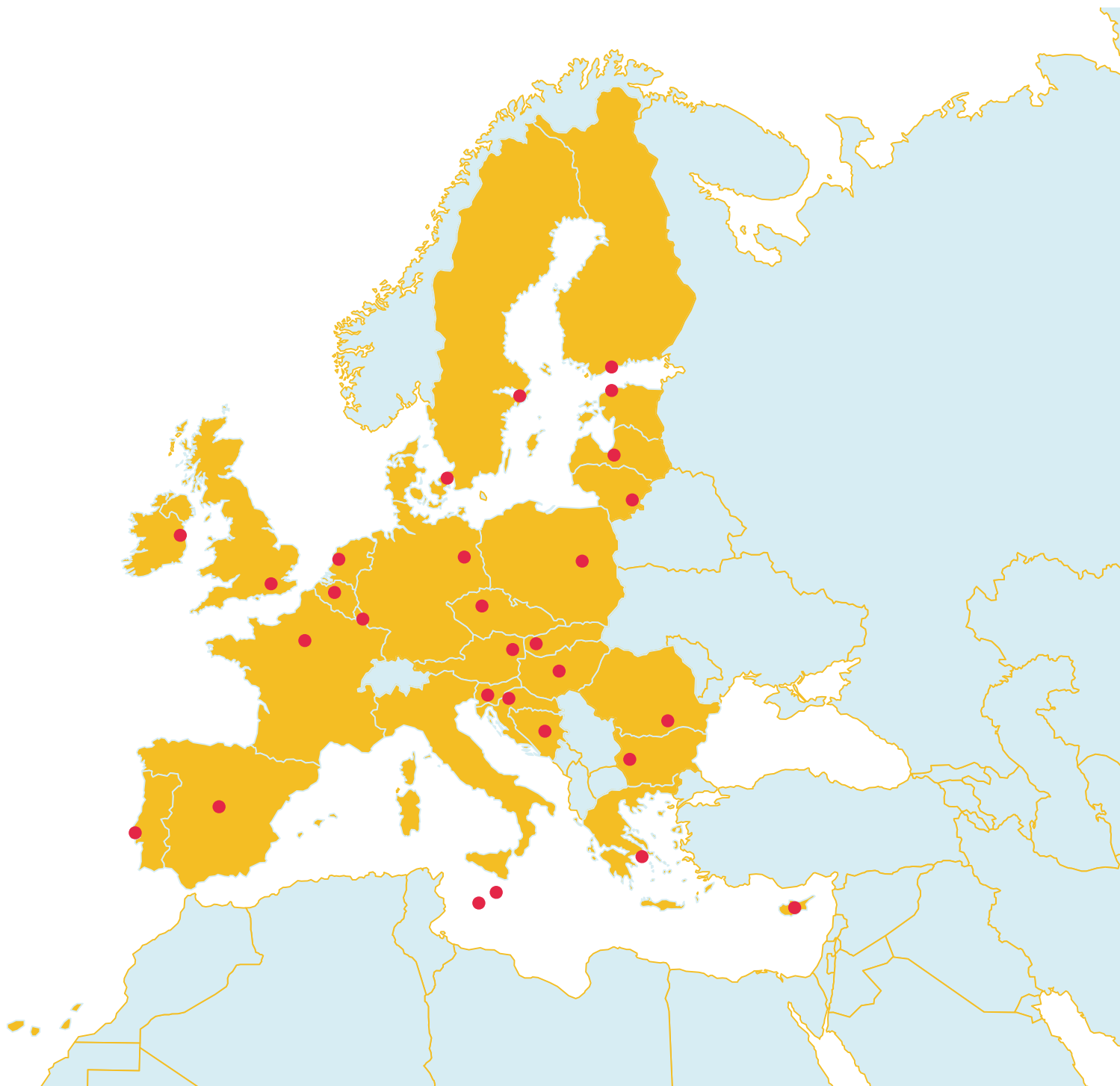
Nunzio Mastrorocco, PhD, területi elemzés és tervezés, IPRES – Istituto Pugliese di Ricerche Economiche e Sociali, Puglia.

Tim Strähnz, hálózati koordináció, projektkoordinátor, az EWNT alapvető fejlesztéspolitikai program, Tübingia.

© Európai Unió, 2019

E jelentés tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját. Felelősség a tartalomért és nézetért a szerzőket illeti meg.

Határ menti migráció

Átfogó jelentés a 20 európai határmenti terület migrációs helyzetéről szóló részvételi kutatásról.

Tartalomjegyzék

I. fejezet

6

Előszó

12

A tágabb kontextustól a helyi kihívásokig

32

A határok és a migrációs tapasztalatok: Szigetek, új és régi célországok, tranzitónák

8

Bevezetés

20

A bevándorlás és a kivándorlás története és emlékezete

24

Bevándorlási politikák

II. fejezet

MELLÉKLETEK

41

**A bevándorlás és
a közvélemény
megjelenítése**

67

Ajánlások

49

**Helyi önkormányzatok és
civil társadalmi szereplők:
korlátok és sikerek**

68

**Helyi szinten megismert
multidiszciplináris
gyakorlatok**

56

**Bevándorlási és
integrációs kérdések:
problémák és bevált
gyakorlatok**

Előszó

Ez a jelentés a EuropeAid DEAR (fejlesztéssel kapcsolatos oktatás és figyelemfelhívás)¹ program „KÉPek a VÉGekről” (Snapshots from the Borders) elnevezésű projektje keretében végzett kutatásból származik. Fő célja az, hogy javítsa az európai, nemzeti és helyi döntéshozók, valamint a közvélemény kritikai ismereteit az európai határok felé irányuló migrációs áramlásokat meghatározó globális kölcsönös összefüggésekről², valamint támogassa az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljain (SDG) belül az 1., 5., 10., 11. és 16. prioritás³ megvalósulását.

Ez a rövid változat a „teljes átfogó jelentés” kivonata, amely a helyi jelentéseket bemutató és elemző, több mint száz oldalnyi hosszúságú dokumentum. Az átfogó jelentés tulajdonképpen 20 helyi részvételi vizsgálatot gyűjt össze a következő helyekről: Traiskirchen (Alsó-Ausztria), Strass in Steiermark (Stájerország) – Ausztria; Mostar – Bosznia-Hercegovina; Burgasz – Bulgária; Agios Athanasios – Ciprus; Grande-Synthe – Franciaország; Tübingia tartomány – Németország; Égei-szigetek és Rodosz – Görögország; Siklósnagyfalu – Magyarország; Lampedusa (Szicília), Bolzano autonóm tartomány, Marche régió, Puglia régió – Olaszország; Marsa – Málta; Konstanca – Románia; Maribor és Črnomelj – Szlovénia; Tenerife – Spanyolország; valamint Svédország.

A partnerek végső célja egy határ menti városok, szigetek és régiók alkotta hálózat létrehozása, amely képes arra, hogy megossza tapasztalatait és gyakorlatait, valamint érvényesítse érdekeit az uniós és a nemzetközi intézményekben. A projekt egy új **horizontális, aktív hálózat** megerősítését célozza a politika hatékonyabb koherenciájának elősegítése érdekében minden (európai, nemzeti, helyi) szinten. Ennek a jelentésnek két célja van: bővíti a **Határmenti Városok Hálózatának** létrehozásában részt vevő tagok kölcsönös ismereteit, valamint információt nyújt a tudatosság javítása és a tényalapú információ biztosítása érdekében.

A „KÉPek a VÉGekről” részvételi kutatás a helyi közösségek migrációs tapasztalatait hangsúlyozza. Ez **az átfogó jelentés a partnerek által kidolgozott helyi jelentéseket gyűjtötte egybe**: a partnerek olyan önkormányzatok, régiók, tartományok és városok, amelyek közvetlen érintkeznek migránsokkal. A partnerséget a témához kapcsolódó civil szervezetek, kutatóintézetek és alapítványok egészítik ki. A partnerek számos olyan problémával foglalkoztak, amelyekkel területükön a migránsok a szembesülnek. Másrészt a bevándorlás helyi közösségekre gyakorolt hatásával kapcsolatos kérdéseket tárták fel.

Jelen elemzés **a partnerek részvételi vizsgálatainak eredményeit mutatja be, melyeket a partnerek terveztek és valósítottak meg**. A partnerek szabadon meghatározhatták a bevándorlási tapasztalatokat formáló fő kérdéseket; az adatgyűjtés módszereit is a helyi vizsgálati stratégia tartalmazta. Az átfogó jelentés kidolgozásához vezető folyamat irányítását a **kutatási iránymutatás** segítette. Ez utóbbi a projekt feladatmeghatározásán (Terms of References) alapult, és az elemzés fókuszpontjait fedi le: **történelmi áttekintés; a bevándorlás politikai és társadalmi hatása; helyi hálózatok; a helyi cselekvés lehetőségei és korlátai; közvélemény; integrációs kérdések**. Az iránymutatás a helyi jelentések elkészítéséhez szükséges információk jobb megértéséhez nyújtott segítséget, a vizsgált dimenziók összetettsége miatt.

1 A DEAR program weboldalára mutató hiperhivatkozás: <https://europa.eu/capacity4dev/dear>

2 Lásd a projekt honlapját: www.snapshotsfromtheborders.eu

3 A fenntartható fejlődési célok átfogó leírása: www.sustainabledevelopment.un.org

Ebben az értelemben a helyi vizsgálatok segítséget nyújtanak a partnerek számára több eszköz és koncepció átgondolásában és megfelelő alkalmazásában.

A partnerek a fenti kérdéseket tanulmányozták az általuk vizsgált területen, és az iránymutatás kritériumainak kellett megfelelniük (pl. legalább 20 interjú készítése különféle stakeholderekkel és migránsokkal). Mindemellett az adatgyűjtési módszerekről a partnerek dönthettek, hiszen a vizsgálatért felelős kutatóknak a területük megfigyelésére legalkalmasabb eszközöket kellett kiválasztaniuk.

A helyi vizsgálatok kidolgozására a partnerek **kvalitatív részvételi megközelítést alkalmaztak**. Ennek a megközelítésnek az a célja, hogy megragadja a vizsgált jelenség összetettségét, figyelembe véve a résztvevők értékeit, hozzáállását és preferenciáit egyaránt. A tagok adatgyűjtési módszerként műhelyeket, félig strukturált interjúkat, kérdőíveket és fókuszcsoportokat alkalmaztak. A helyi jelentések eredményeit workshopokon osztották meg a résztvevőkkel. Jelen átfogó jelentést a helyi önkormányzatok és a civil szervezetek közösen dolgozták ki, a megállapításokat és a vizsgálati folyamatot folyamatosan megosztják. Ez a megközelítés lehetőséget biztosít a különböző résztvevők számára a közös munkára, és egyben a hálózat felépítésének és fejlesztésének alapjául is szolgál.

Az átfogó jelentés koordinációja **öt lépésben** valósult meg, a projekt irányítóbizottságának jóváhagyása és ajánlása mellett: **1)** a kutatás iránymutatásainak kidolgozása; **2)** az összes partner egyedi nyomon követése (Skype-os megbeszéléseken); **3)** a helyi jelentésekkel kapcsolatos eszmecsere és közös munka webinárium formájában (2018. október 15.); **4)** az első eredmények bemutatása minden partner számára, és közös munka a bécsi ülésen (2018. december 10–12.); **5)** a partnerek visszajelzéseinek összegyűjtése az átfogó jelentéstervezetről (2019. március 14–19.).

Bevezetés

A részvételi megközelítés alaposabb ismereteket fog biztosítani a migráns populáció, a civil társadalmi szereplők és a helyi önkormányzatok gyakorlatát illetően. A vizsgálati terv különös figyelmet fordított a helyi dinamikára, így a tagok legalább 20 interjút készítettek migránsokkal, civil társadalmi szereplőkkel és helyi önkormányzatokkal. A jelentés ismerteti az eseteket, összehasonlítja a 13 EU-tagállamban található területekre irányuló migrációval kapcsolatos információkat, célja pedig a területek migrációs tapasztalatait meghatározó elemek azonosítása.

Ez a jelentés **két fejezetre** oszlik, és egyedi módon beszél el a bevándorlás történetét a kezdetektől mostanáig, az EU kormányzásától a helyi közösségek fellépéséig. A jelentés a fent ismertetett kutatási iránymutatások alapján készített helyi kutatási eredményének elemzése és kivonata.

Az **I. fejezet** bemutatja az ügy helyzetét az EU szintjén, és azt vizsgálja, hogy a bevándorlás uniós irányítása hogyan befolyásolja a helyi közösségeket. A jelentés kiemeli az EU, a nemzeti és a helyi közösségek közötti kölcsönös összefüggéseket a többszintű kormányzás szempontjából (1. rész). A 2. rész különös figyelmet fordít a bevándorlás emlékeztetőre, a bevándorlás/kivándorlás különféle múltbeli mintáinak feltárása során. A szakpolitikát a korábbi tapasztalatok formálják, így a 3. részben a nemzeti migrációs politika dimenzióit vizsgáljuk és elemezzük. A 4. rész a területeket és a migrációs tapasztalatokat ismerteti: a bevándorlás mai kérdéseinek kontextusba helyezésével együtt; a vizsgált területeket a helyi jelentésekben régebbi és új útvonalak helyszíneiként értelmezik, célterületekként vagy épp tranzit területekként.

A **II. fejezet** a közvéleményről és a migráció megjelenítéséről ad képet, a partnerek által bemutatott helyi szintű közvéleményt formáló fő elemekkel (1. rész). Minden partner területén döntő fontosságú a politikai diskurzus és szakpolitika. A gyűlöletbeszéd leépítése közös szükséglet a partnereknél, melyet az állampolgárok és a migránsok közötti kapcsolattartás igénye követ. A 2. rész a civil társadalmi szereplők és a helyi önkormányzatok cselekvéseinek szerepére összpontosít, a helyi jelentések kifejtik, hogy e különféle szereplők hogyan működnek együtt, és hogyan néznek szembe a migrációval kapcsolatos kihívásokkal. A jelentés a szakpolitikák és a különböző szereplők dinamikáját is bemutatja, kiemelve a korlátokat és sikereket. A partnerek által azonosított és mindannyiukra jellemző elemek a civil társadalmi szereplők felelősségének növekedése, valamint a civil társadalmi szereplők és a helyi önkormányzatok kölcsönös függősége. Végül a 3. rész az integrációs kérdésekre összpontosít: a partnerek feltárták a fő helyi innovatív gyakorlatokat és azokat a területeket, ahol jelentős fejlesztésre van szükség. A jelentések bemutatják a helyi szintű integrációval kapcsolatos releváns témákat, különös tekintettel a helyi jó gyakorlatokra. A partnerek által összegyűjtött különféle „eszközök” a „Mellékletek” részben található táblázaból ismerhetők meg.

88357435

929

THE EUROPEAN UNION'S
ROLE IN
MEMORY AND
WELCOME
SIGN THE PETITION!
#WEAREEUROPEAN

GRENZEN
Menschlichkeit
Solidarity
Verantwortung!

I. fejezet

1. A tágabb kontextustól a helyi kihívásokig

Az elmúlt tíz évben az EU-ba irányuló bevándorlás humanitárius kérdéssé vált, amely a globális politikai napirend középpontjába került, a marrákési paktum pedig a nemzetközi közösség legemblemikusabb reakciója. Az egyes migránskategóriák ellenőrzése iránti igény formálja a szakpolitikát, a biztonsági struktúrákat, valamint a politikai diskurzust, amelyek átalakítják a földrajzi és a társadalmi határokat. Ezek az uniós és nemzeti szinten kifejlesztett biztonsági rendszerek sajátos hatással vannak a helyi közösségekre. Az EU határait kiszervezték⁴, de be is szervezték⁵ (Hansen & Papademetriou 2014, Mejinvar, 2014), és ez a határok mindenütt való jelenlétéhez (Leerkes et al. 2013), a migránsok hiperkriminalizálásához és a migránsok társadalmi-gazdasági kiszolgáltatottságának fokozódásához (De Giorgi, 2010) vezet. Az EU-ban a bevándorlás kérdése számos szereplőt fog össze. Az EU-tól a helyi közösségektől többszintű irányítási gyakorlat figyelhető meg. A bemutatott jelentésekben különféle dinamikákat tapasztalunk, és a bevándorlási jellemzők szorosan kapcsolódnak a területek földrajzi elhelyezkedéséhez. A határ menti területeket az EU-ban a tranzit- és belépési területeken mint preferenciális „célterületeken” mélyrehatóan átalakították. A területeknek ez a bevándorlással kapcsolatos újraértelmezése új gazdasági, társadalmi és politikai kihívásokat teremt a helyi közösségek számára.

Az ENSZ menekültügyi főbiztosa (UNHCR) 2015-ben rámutatott arra, hogy 1 000 573 fő érkezett Európába a Földközi-tengeren keresztül; 84%-uk pedig a világ tíz olyan országából származott, ahonnan a legtöbb menekült érkezik. Így az Európába érkezők többsége a háború és az üldöztetés elől menekült⁶. Ezt a helyzetet illetően az EU a tagok szolidaritását kéri, egy olyan áthelyezési rendszer⁷ alkalmazásával, amely a leginkább érintett országok (akkoriban Görögország és Olaszország) terheit „enyhítő” megoldás lenne. Egyes szigeteken alapvető kérdés a tengeri migránsok mentésének és fogadásának felelőssége. **Málta számára** a Földközi-tenger megkerülhetetlen tényező, ezért ennek a helyzetnek a megfelelő megértése érdekében figyelmünket a hajók érkezésére, az állami szereplők vagy a civil társadalmi szervezetek által végrehajtott kutatási és mentési műveletekre, valamint a hajóérkezések máltai társadalomra gyakorolt hatására kell fordítanunk. 2018 nyarának elején a Lifeline és a Sea-Watch 3 tengeri mentőhajókat hónapokra visszatartották Málta kikötőjében a hajó papírjaival vagy regisztrációjával kapcsolatos állítólagos problémák miatt. Míg a Lifeline-t még mindig ott tartják,

4 Erre példa a 2016. márciusi EU–Törökország megállapodás.

5 Azzal együtt, hogy az államok szigorúbb jogszabályokat vezettek be, és ebből fakad az európai és a nem európai migránsok közötti tartós megkülönböztetés.

6 Elérhető a következő oldalon: <https://www.unhcr.org/news/latest/2015/12/5683d0b56/million-sea-arrivals-reach-europe-2015.html>

7 A Tanács 2015. szeptember 14-i (EU) 2015/1523 határozata és 2015. szeptember 22-i (EU) 2015/1601 határozata a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország érdekében elfogadott átmeneti intézkedések megállapításáról, HL L 239., 2015. 146. o. és HL L 248., 2015., 80. o.

a hatóságok 2018 őszén elengedték a Sea-Watch 3-at. **Lampedusa** és **Tenerife** például az afrikai tengeri bevándorlás tranzitterületei, a Szicíliai-csatorna vagy a Kanári-szigetek pedig az Európába vezető kapuként működnek. Tenerife ugyanakkor jelentős mértékű bevándorlást fogad harmadik országokból (például Venezuelából). Az UNHCR és az európai határellenőrző ügynökség (Frontex) szerint az **Égei-tenger** és a **Földközi-tenger középső része** felé irányuló migrációs áramlások mutatják a legmagasabb értékeket az elmúlt években.

A bevándorlási és menekültügyi politikák dimenzióját illetően a dublini II. rendelet⁸ kiegyensúlyozatlan hatást is gyakorol a tagokra, mivel a menedékjog iránti kérelem a migránsok érkezési országától függ, ami növeli az egyes országokra nehezedő migrációs nyomást és felelősséget. A dublini rendelet veszélyezteti a menedékkérők hatékony védelmét, különösen azért, mert ebben a feladatban valójában nem vesz részt minden tagállam, mivel ez inkább a földrajzi elhelyezkedésükön múlik, mintsem azon, hogy képesek-e a menedékkérők fogadására és védelmére. Az elmúlt négy évben az EU belépési zónájának tekintett Görögországban soha nem látott számú migráns ért szárazföldet. Görögország a földrajzi elhelyezkedése miatt

a Törökországon és Észak-Afrikán keresztül Európába tartó migránsok befogadásának terhéből nagyon sokat visel. Az EU és Törökország közötti megállapodás (2016. március) **Rodoszra** is hatással volt, így 2015 és 2016 márciusa között az önkormányzat több mint 27 ezer olyan migránsnak nyújtott szolgáltatásokat, akik Rodoszon legfeljebb 23 napig tartózkodtak. Az uniós csatlakozás némi javulást eredményezett a tagországokban: **Románia, Szlovénia, Ciprus és Málta esetében** változást hozott a migrációs jogszabályokban és szakpolitikákban, mivel azoknak meg kellett felelniük az uniós előírásoknak. A szóban forgó tagállamok belépése új bevándorlási hullámokat indított el mind az EU-ból, mind harmadik országokból. **Szlovénia** állásfoglalást fogadott el a migrációs politikáról (2002), amely megfelelőbben harmonizálta a migrációs politikát az európai uniós közösségi joggal és az olyan európai alapelvekkel, mint a szolidaritás, a mozgás szabadsága, az egyenlőség, a biztonság és a béke fenntartása, emellett bevezette a közös európai menekültügyi rendszer alkalmazását. A példaértékű védelmet a nemzetközi védelemről szóló törvény 2016. évi hatályba lépése korlátozta. Az új törvény szűkíti a menedékjog iránti kérelmek elfogadhatóságát⁹, és bevezeti a biztonságos származási

⁸ Ez a menekültügyi folyamattal kapcsolatos felelősséget az EU-ba való első érkezés szerinti államra ruházza.

⁹ A nemzetközi védelemről szóló törvény 26. cikke felhatalmazza a rendőrséget, hogy a rendes menedékjogi eljárás megkezdése előtt foglalkozzon a Szlovén Köztársaságba illegálisan belépő vagy illegálisan ott tartózkodó külföldiekkel, abban az esetben is, ha kifejezik szándékukat a menedékjog iránti kérelemre. A rendőrségnek a külföldiekkel kapcsolatos eljárásai nem részei a menedékjogi eljárás során zajló döntéshozatali folyamatnak.

országok koncepcióját¹⁰. Szlovéniához hasonlóan Románia menekültügyi politikáját is harmonizálják, az uniós jog alapján.

2015-ben Franciaország vállalta, hogy 2 éven belül 19 714 áthelyezett menedékkérőt fogad be. 2017-ben csak 4278 főt helyeztek át Franciaországba (330-at Olaszországból és 3948-at Görögországból)¹¹. Lengyelország és Magyarország egyaránt megtagadták, hogy akár csak egyetlen menedékkérőt is befogadjanak, Spanyolország a kvótájának mindössze 13,7% -át teljesítette, Belgium viszont 25,6%-át. Málta az egyetlen uniós ország, amely teljesítette a kvótáját¹². Így két évvel később az derült ki, hogy ez a politika nem hatékony, mivel az EU egyfajta „humanitárius szolidaritáson”¹³ alapuló politikát javasolt, amely nem lehet kötelező, hiszen alapvetően az érzékenységen és az önkéntes kezdeményezéseken múlik. Ez a tendencia megfigyelhető a vizsgált területeken, ahol beszámoltak arról, hogy a nem kormányzati szervezetek és a civil társadalmi szereplők számos tekintetben egyre növekvő mértékben vesznek részt a bevándorlás kezelésében európai szinten (például a mentési műveletekben) és helyi szinten is, például a befogadás és az integráció területén.

A KÉPek a VÉGekről helyi vizsgálata lehetővé tette a helyi összefüggések jobb megértését. Marche régióban a migráció dimenziója elmarad az olasz média és a televízió által bemutatott, vészhelyzetet sugalló adatoktól. A migrációs áramlások az utóbbi néhány évben csökkennek, a migránsok jelenléte pedig elsősorban tartós és meglehetősen integrált. Kelet-Európából, Kínából és a Magrebből érkeznek migránsok. A migránsok jelenléte a regionális GDP-hez való gazdasági hozzájárulás szempontjából proaktív, még akkor is, ha főként alacsony profilú munkakörökben vagy önálló vállalkozóként foglalkoztatják őket, és egyre nő a migráns háttérrel rendelkező diákok aránya (második generáció). Az egész országhoz hasonlóan egy olyan kicsi és nyugodt régióban is, mint Marche, egyre több a rasszista és idegengyűlöletre utaló eset az elmúlt 2 évben; ezt kiemelten fontos szem előtt tartania a magán- és az állami szektor valamennyi szereplőjének, akik tájékoztatással, oktatással és a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáféréssel foglalkoznak. Marche régióhoz hasonlóan az Észak-Égei-szigetek is egyre több rasszizmussal és idegengyűlölettel szembesülnek, főleg az EU–Törökország megállapodás (2016. március 18.) óta, a

10 A biztonságos származási ország koncepciója a menekültjog megsértéséhez vezethet (a visszaküldés tilalma), mivel nemcsak a háború elől menekülő személyek menekültek, hanem mindenki, akit a saját országában személyes körülményei miatt (például etnikai hovatartozás, szexuális irányultság, politikai vélemény stb.) üldöznek, és saját állama nem tudja vagy nem akarja megvédeni őt. Általánosságban egyetlen országot sem lehet „biztonságos származási országnak” nevezni, mivel a nemzetközi jog szerint a menekült státusának meghatározására szolgáló bármely eljárásnak a menekült körülményeinek és lehetséges üldözésének egyedi értékelésén kell alapulnia.

11 Az EU Bizottságának jelentése, a következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package_en

12 További információkért lásd: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/09/eu-countries-have-fulfilled-less-than-a-third-of-their-asylum-relocation-promises/>

13 Lásd: Marie-Claude Blais (2008) és a „humanitárius szolidaritás” koncepciója, a következő oldalon érhető el: <https://www.cairn.info/revue-le-telemaque-2008-1-page-9.htm>

menekültek és a migránsok tartós itt-tartózkodása miatt. Sürgősen olyan új politikákat kell kidolgozni, amelyek enyhítik a menekültnyomást a szigeteken. Kapacitás, pénzügyi és strukturális eszközök hiánya miatt a görög szigetek nem képesek kezelni a menekültek áramlását. Az erőfeszítések ellenére a helyzet egyre rosszabbodik, ami hosszú távú következményekkel jár a régióra nézve. **Rodoszon** jobban fel kell hívni a figyelmet az önkormányzatok tevékenységére, valamint az Európai Unióból érkező finanszírozási lehetőségekre a migrációs jelenség vonatkozásában; szorosabb kommunikációra és együttműködésre van szükség a civil társadalmi szervezetek között a párhuzamos erőfeszítések elkerülése érdekében; az önkormányzatok és a helyhatóságok erőteljes koordinációjára van szükség ahhoz, hogy támogatni lehessen a menekültek és a migránsok integrációját a görög társadalomba. Az integrációs kérdések és prioritások horizontálisan nem érvényesülnek a különféle önkormányzati politikákban. **Lampedusa** helyzetének vizsgálata során a helyi közösség vezetői körében nagyon magas szintű tudatosságot sikerült azonosítani azok miatt a tágabb kölcsönös összefüggések miatt, amelyek a migrációs jelenséget és ennek a szigetre gyakorolt hatását okozzák.

Tenerife helyzetét nagyon heterogén bevándorlás jellemzi, amely különösen európai és latin-amerikai eredetű. A lakosság általában pozitívan áll a bevándorlás kérdéséhez, elsősorban a Kanári-szigetek migrációs múltja, valamint számos társadalmi szervezet intenzív részvételi munkája és a Cabildo de Tenerife (a sziget önkormányzata) intézményi támogatása miatt. A 2015. évi „menekültválság” nem gyakorolt jelentős társadalmi hatást a szigetre, ám újraindította azokat a különféle társadalmi kezdeményezéseket, amelyek célja a tudatosság

növelése és a migránsok jogainak védelme. **Bulgáriát** a migránsok tranzitországnak tekintik a Nyugat- és Észak-Európába vezető útjukon. Teneriféhez hasonlóan az emberek Bulgáriában is toleránsak és együttérzőek a migránsok iránt, ám a politikusok és a média úgy állítja be őket, hogy veszélyt és fenyegetést jelentenek a társadalom és az ország számára. A civil társadalmi szereplők a legaktívabbak a menekültek integrációja területén. **Dél-Tirolban** (Bolzano, Olaszország) a menedékkérők elszállásolása nem optimális, és ezen még lehetne javítani. A nemzeti jogszabályi keretek romlásával az utóbbi időben csökkent az érkezések száma. Jelenleg mintegy 1300 menedékkérő van Dél-Tirolban. Időközben a reguláris migráció stabilizálódni látszik (a népesség 9,1%-a). A jövőben a Dél-Tirolban foglalkoztatott külföldi állampolgárok számának lassú és állandó növekedésére lehet számítani a régió gazdaságának dinamikus fejlődése eredményeként. Növekszik az olasz állampolgárságú bevándorlók száma. További erőfeszítésekre van szükség az integrációs politikában, de 2011 óta egyre több a migráns családok integrációjával kapcsolatos bevált gyakorlat. Mind az autonóm tartománynak, mind az önkormányzatoknak új kezdeményezéseket kell indítaniuk, a migránsok egyesületeivel és a helyi civil szervezetekkel együttműködve. **Agios Athanasiosban** kommunikációra van szükség, és egyre fontosabb lenne egy olyan tájékoztató kampány, amely tudatosítja mind a bevándorlók, mind a menedékkérők helyi társadalomba való aktív integrációjának szükségességét. Szükség van ugyanis a nemzeti bevándorlási politika áttervezésére, a helyi önkormányzatok véleménye alapján. A menedékkérők többségének életkörülményei a lakhatási válság miatt romlottak, és a szakpolitikákat még nem módosították. További szükség van

horizontális politikák kidolgozására a hosszabb ideig tartózkodó migránsok helyi társadalomba történő beilleszkedése érdekében. A migránsok és a menedékkérők megfelelő befogadásának és integrációjának hiánya szintén alapvető kérdés **Marsában**, és ez a problémákat a helyi közösségekre terheli. A kampányok alkalmat adhatnak a közösségi alapú megoldások és a meglévő pozitív interakciók hangsúlyozására, ami erősebb azonosságtudatot teremtené Marsában. A központi kormányzati tervezés hiányát a helyi tanácsok érdekképviselői intézkedéseivel is kezelni kell. **Grande-Synthe** esetében az informális táborok logikája érvényesül, amelyek jobbára 2015 óta jöttek létre, és a polgárok szolidaritása az irreguláris migráció piacának részévé válik. 2018. augusztusa és decembere között több mint 1000 migráns haladt át vagy tartózkodott **Grande-Synthe** táboraiiban. Megvannak a „tranzithelyzet” sajátosságai: a helyi szintű szolidaritási szereplőktől való nagy mértékű függőség fokozta a migráns népesség bizonytalan helyzetét, mivel az állami intézmények nem képesek kezelni a „táborok logikáját”, és az önkormányzatnak nincs forrása jobb befogadási feltételek biztosítására.

Traiskirchenben és **Strassban** a menedékkérő iránti kérelmek száma drasztikusan csökkent 2015 óta. Ennek ellenére továbbra is fenyegető forgatókönyveket alkalmaznak a politikai retorikában, például a szociális kiadások csökkentésének igazolására. A tényekre alapozott politikához még hosszú út vezet Ausztriában. Az önkéntesek és a közösségek 2015 óta vesznek részt a menekültek ellátásában. Akárcsak Dél-Tirolban, a civil társadalmi szereplők fellépése itt is jelentősen hozzájárul a családok integrációjához. Ennek az értékes és fontos munkának nincs politikai támogatása és elismerése, ami mind a közösségek, mind az önkéntesek számára

problémát jelent. A menedékkérők és az elismert menekültek elszállásolása továbbra is problematikus. A szerződésben meghatározott előírásokat a magánszolgáltatók nem teljesítik. Bulgária, Magyarország, Olaszország és Szlovénia esetéhez hasonlóan a migráció itt is erősen átpolitizált kérdés. Az osztrák politikában a menedékkérőket bűnbaknak használják.

Svédországban 2015-ben pozitív hozzáállás alakult ki a migránsokkal és a menekültekkel szemben. Miután fél év alatt 163 ezer migráns érkezett, a politikai hozzáállás megváltozott, és Svédország sokkal szigorúbb álláspontot kezdett képviselni, mind a befogadás és a hazatelepítés terén, mind pedig azzal, hogy csak ideiglenes tartózkodást hagy jóvá. Egyértelmű, hogy – a legmagasabb politikai szinttől a helyi szintű állami tisztviselőig – tisztában vannak azzal, hogy Svédország nem kívánja és nem tudja a migráció kihívásait kezelni a civil társadalom nagy mértékű támogatása nélkül. A migránsokról kialakult közvélekedés szerint vannak kihívások, de inkább politikai válságról van szó, mint bármi másról. A legfrissebb felmérések szerint a lakosság 62%-a viszonyul pozitívan a menekültekhez/migránsokhoz. **Tübingiában**

azok a járások, amelyek 2015 előtt kidolgoztak integrációs koncepciót vagy integrációs tervet, jól tudják kezelni az egyre több migránst. Különösen azokban a vidéki térségekben táplál sok polgár fenntartásokat a migránsokkal szemben, ahol a helyiek és a migránsok között nincs sok kapcsolat. A hatóságok, egyesületek és polgárok közötti jó kommunikáció fontos az együttműködés javítása és az idegengyűlölet és a rasszizmus elkerülése érdekében.

A bevándorlás ellenőrzése hatással van **Siklósnagyfalu (Magyarország)** területére, ahol a határt fizikailag és jogilag is lezárták. Szerbia biztonságos harmadik országgá

minősítése ellehetetlenítette a menedékkérők számára a Magyarországra való legális belépést. Az integrációs támogatást 2016-ban megszüntették, a táborokat bezárták, a hatóságok tisztességes értékelési eljárás nélkül utasítják el a kérelmeket. Az idegengyűlölet Magyarországon hagyományosan jelentős mértékű. A kormány félelmeket keltő kampánya táplálja a migránsellenes érzelmeket, ezzel ellenséges légkört teremtve a migránsokkal szemben.

Magyarország mindig is tranzitország, nem pedig rendeltetési ország volt a menedékkérők és a migránsok számára; nincs szó arról, hogy más etnikai csoportokkal (a romák kivételével) kapcsolatos korábbi tapasztalatok okoznának félelmet velük szemben. Fontos fejlesztésekre van szükség integrációs kérdésekben **Črnomelj és Maribor (Szlovénia) területén**. Az államnak kezdeményezőbb szerepet kell vállalnia a migránsok társadalmi beilleszkedésében, és aktívan be kell vonnia a helyi közösségeket ezekbe a folyamatokba (migránsoknak szánt információs pontok/migránsokkal foglalkozó tisztviselők): oktatási rendszer kiépítése az óvodáktól az egyetemekig globális oktatás/multikulturalizmus témáival (az oktatók és a migráns/multikulturális mediátorok oktatására helyezett hangsúllyal); egy speciális integrációs időszak bevezetése (pl. 3–6 hónap), amely a migráns gyermekek számára fokozottan segíti a szlovén nyelv és a helyi környezet alapvető kulturális jellemzőinek elsajátítását.

A **Romániába** irányuló bevándorlás meglehetősen friss jelenség¹⁴, mivel a migráció szempontjából Románia továbbra is nettó kibocsátó ország¹⁵. A menedékjog iránti regisztrált kérelmek száma évente átlagosan 2000 (számuk csak 2017-ben nőtt 4820-ra). Ennek

ellenére Románia elsősorban tranzitország, mintsem célország a bevándorlók számára. 2013 óta **Konstanca** új típusú migrációs áramlással szembesült, amely a Fekete-tengeren keresztül Törökországból indult. Ez a migrációs út atipikus: 2017-ben három hónap alatt összesen 537 migránst regisztráltak Irakból, Iránból, Pakisztánból, Szíriából és Afganisztánból; az előző évben nem volt tengeri migráció, és 2018-ban sem. Ami a közvéleményt, a bevándorlás kezelését és a migránsok helyi szintű integrációját illeti, a kutatás kimutatta, hogy az érintett helyi érdekelt felek (helyi önkormányzatok, nem kormányzati szervezetek, szociális partnerek és helyi közösség) bekapcsolódnak a migrációs helyzetek megoldásába, és általánosságban a migránsokkal szembeni barátságos hozzáállásról számoltak be. Így, akárcsak a **Tenerife** esetében, **Konstancában** is van néhány példa a polgárok pozitív hozzáállására. Ugyanakkor a tengeren át (irregulárisan) érkező bevándorlás egyik esetben sem számottevő jelenség.

¹⁴ A teljes népesség 0,6%-át érinti.

¹⁵ Több mint 3,5 millió román hagyta el az országot, hogy külföldön dolgozzon.

2. A bevándorlás és a kivándorlás története és emlékezete

A bevándorlás és a kivándorlás szervesen beépült az európai történelembe. Mivel a migráció társadalmi jelenség, a migrációs minták az idő múlásával változnak, és számos tényező formálja ezeket. A kivándorlás az **olasz** történelem központi eleme, számos célállomással, intenzitással és jellemző kivándorlási területekkel, folyamatosan zajlik, és döntő hatással van a hazai kultúrára és a fejlődésre. Az **olaszok** nagyon kevés kivétellel mindig is gazdasági migránsok voltak. Külföldön telepedtek be, olyan migráns hálózatokat hozva létre, amelyek az idők folyamán elősegítették az **olaszok** mobilitását. Többé-kevésbé elfogadták őket a befogadó társadalmakban, például az 1921 és 1930 között az Egyesült Államokba kivándorló olaszokat is. Amikor később 250 ezer **olasz** csatlakozott honfitársaihoz, egy olyan Amerikába érkeztek, amely már nem látta őket olyan szívesen, mint korábban. Ugyanakkor az olasz régiók különböző időszakokban különféle migrációs mélypontokat éltek át. **Lampedusa** kicsi szigete az 1990-es évek óta az EU belépési zónája, de elsősorban a szárazföldet érés és a tranzit funkciója jellemzi. Maga a sziget is a történelem folyamán átértelt bevándorlási áramlásokból nőtt ki: a nyolcvanas évek óta a sziget elsősorban Tunéziából érkező nem számottevő, de állandó bevándorlás célpontjává vált. 1998-ban **Lampedusában** épült meg az első azonosítást szolgáló őrizeti központ. 2003-ban 8800 migráns érkezett **Lampedusára**¹⁶, és az idő múlásával a folyamatos bevándorlás a szigetet egyértelműen egy fő migrációs útvonal részévé tette. **Bolzano autonóm tartomány**, különösen a múlt században, jelentős kivándorlási időszakot élt át (1990-ig), amikor a migrációs egyenleg az EU bővítésének (1995, 2004 és 2007) következtében pozitívvá vált. Még mindig rendkívül sok magasan képzett dél-tiroli migráns él külföldön, és számuk folyamatosan növekszik. **Marche** a kivándorlás régiója, ez a tendencia 1880 után vált érdekessé. A becslések szerint 1876 és 1965 között körülbelül 660 ezren vándoroltak ki (elsősorban Latin-Amerika és az Egyesült Államok irányába). A két világháború alatt a hetvenes évekig a **marchei polgárok** elsősorban Franciaországba, Svájcba, Németországba, Ausztriába és Belgiumba vándoroltak ki. **Marche** viszonylag friss tapasztalatokkal rendelkezik a bevándorlás terén, ami új helyi politika kidolgozását igényli. A **Pugliába** irányuló bevándorlás története ténylegesen és szimbolikusan kapcsolódik az Albániából Olaszországba érkező első nagy migránshullámokhoz. A 20. században **Puglia** régióban a kivándorlás szintje meghaladta az olasz átlagot. **Puglia polgárai** Argentínába, az Egyesült Államokba, Brazíliába és Venezuelába, Európán belül pedig Németországba, Svájcba, Franciaországba és Belgiumba vándorolnak ki.

Máltán a kivándorlás a 19. század elején vált népszerűvé, és a II. világháború után érte el a csúcspontját. Ez olyan megoldásként szolgált **Málta** túlnépesedéssel és munkanélküliséggel kapcsolatos, a II. világháború pusztítását követő kihívásaira, amely lendületet adott a **máltai diaszpórát** ösztönző politika első kidolgozásának is. A (szomszédos országokban is fennálló) politikai és gazdasági instabilitás **Máltán**, akárcsak **Görögországban**, összefügg a népesség (ki-és be)bevándorlásával.

Görögországban a bevándorlás a 20. század óta elsősorban a Balkánon belüli belső és

¹⁶ A WHO Európai Regionális Irodájának 2011. március 28–29-i missziója, A migránsok fokozódó beáramlása Lampedusába (Olaszország). Elérhető: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/182137/e96761.pdf?ua=1

kényszerű lakóhelyelhagyásra, valamint Kis-Ázsia és Egyiptom (elsősorban görög származású) menekülteire korlátozódik. A görögök az ország relatív gazdasági fejletlensége miatt vándoroltak ki (többek között Németországba, Belgiumba, az Egyesült Államokba és Ausztráliába). Az 1989-es geopolitikai változások után **Görögország** a Kelet- és Közép Európából, a volt Szovjetunióból és az elmaradott országokból származó, nem dokumentált bevándorlók fogadó országává vált.

Tenerife történelmileg a (különösen Amerika felé irányuló) kivándorlás és a (kezdetben Európából, majd az elmúlt három évtizedben Amerikából és Afrikából érkező) bevándorlás területe volt. Eközben **Tenerifét** tranzitszigetnek (tengeri bevándorlás) tekintik, a Kanári-szigetek pedig átjáró Európa felé (ez a bevándorlási áramlás ma már nem számottevő). A Latin-Amerikából érkező bevándorlás azonban továbbra is nagyon fontos, ami hozzájárul a szigetek kulturális sokszínűségéhez.

Ciprus változatos tapasztalatokkal rendelkezik a bevándorlás terén. Ezek gyarmati múltjához kötődnek (1954-ig brit gyarmat volt), és a terület egy részének Törökország általi elfoglalása (1954-ben) azt eredményezte, hogy nagyon sok ember elvesztette a vagyonát, görög ciprusiak és török ciprusiak egyaránt. A változó történelmi háttér segít megismerni a ciprusi nép kulturális identitását, amelyet az ország gazdasági, kulturális és társadalmi fejlődését meghatározó különböző népek és civilizációk befolyásoltak.

Szlovéniában a 19. században a kivándorlás a háborúhoz kapcsolódott, de az iparosodás stabilizálta a szlovén kivándorlást, és idevonzott olyan vándorlókat is, akik fontos szerepet játszottak az ország fejlődésében. A migránsok azonban elsősorban Európán belüliek voltak. **Maribor** és **Črnomelj**

története a bevándorlás különböző szakaszaiba ágyazódik, amelyek hozzájárultak identitásuk formálódásához. Az évszázadok során a migráns csoportok részt vettek a helyi fejlesztésben, vagy a terület védelmében hozzájárultak az etnikai sokféleséghez.

Románia népességének több mint 17%-a a határain kívül él, így az Európai Unió azon országai között találjuk, ahol a legmagasabb a kivándorlók aránya: Olaszországban, Spanyolországban, Németországban és az Egyesült Királyságban van számottevő **román diaszpóra**. A balkáni politikai instabilitás a **bolgár** népesség kényszerű lakóhelyelhagyását eredményezte, mivel a háborúk okozták a legnagyobb menekülthullámot (350 ezer menekült). A második világháború után bolgárok ezrei távoztak a bolgár királyságból. Másrészt **Bulgária** örmény menekülteket is fogadott (1896-ban), oroszok ezrei menekültek Bulgáriába az első világháború után, és ugyanebben az időszakban Görögországból politikai bevándorlók is telepedtek **Bulgáriába**.

Bosznia-Hercegovina kivándorlását az önkéntes, gazdaságilag vezérelt migráció, illetve az 1992–1995 közötti háború alatt és utáni kényszmigráció jellemzi. A legjelentősebb migrációs áramlásokra az elmúlt két évtizedben került sor, az 1992–1995 közötti háború eredményeként, és ennek során 2 millió ember kényszerült elhagyni lakóhelyét. A kényszmigráció mind az országon belül, mind külföldön jelentősen megváltoztatta a demográfiai struktúrát. A konfliktus utáni második migrációs hullám a külföldről visszatérő menekültek tömegeit érintette (hazatelepítés), valamint jelentős számú, hazájában lakóhelyét elhagyni kényszerült személyt. **Bosznia-hercegovinai** menekültek a fogadó országukból harmadik országokba (USA, Kanada és Ausztrália) is vándoroltak. A 2000-es

éveket az önkéntes (túlnyomórészt munkaerő-alapú) migráció jellemezte a szomszédos országok, például Szlovénia, Horvátország és Montenegró felé. 2000 óta évente átlagosan 15–20 ezer **bosznia-hercegovinai** állampolgár távozott az EU-ba. A belső migrációt tekintve a gazdaságilag vezérelt vidéki-városi migráció az ország lakosságának kevesebb mint 1%-át teszi ki évente¹⁷.

Svédországból a 19. század közepétől kezdve 1,3 millió ember vándorolt ki az Egyesült Államokba, Kanadába, Dél-Amerikába és Ausztráliába. Ennek fő oka a szegénység, a vallási üldözés, valamint a politikai szabadság hiánya volt. Az 1950-es években a háborúból menekültek hatalmas beáramlása következtében számos munkás érkezett (többségük maradt is), és a hetvenes években bevezették a „szabályozott bevándorlást” a bevándorlás ellenőrzésének módszereként. A migráns munkavállalók tartózkodási járadékát a nemzeti foglalkoztatási hatóságok kezelték.

Magyarország bevándorlási/kivándorlási tapasztalatai meglehetősen korlátozottak, hiányoznak mind a gyarmati történelmi tapasztalatok, mind a különféle etnikai csoportok számottevő bevándorlása. Talán ennek következtében közelítik meg a bevándorlás kérdését faji szempontból, így az idegengyűlölet viszonylag magas a magyar társadalomban. A **magyar társadalom** legrégebbi migrációs tapasztalata a **Magyarország** 1956-os, szovjet megszállás elleni sikertelen forradalmát követő tömeges kivándorlás, amely továbbra is központi szerepet tölt be a **magyar** nemzeti

érületben. **Magyarország** nem volt célország a migránsok és a menekültek számára. Mivel azonban a Balkánról a Nyugat- és Észak-Európa felé vezető leggyorsabb úton helyezkedik el, az ország tranzitorkszággként fontos szerepet játszott a migrációban.

A múltban **Ausztria** az európai konfliktusok (mint a „prágai tavasz”) miatt volt a menekültek célországa, ma a menekültek számára is célország. Az áramlások alapvetően nem uniós országokból érkeznek, ami a befogadás és az integráció kérdései szempontjából kulcsfontosságú. A migránsok és menekültek befogadására vonatkozó törvények 2002 óta szintén szigorúbbak. **Ausztria, Németország és Franciaország**¹⁸ esetében van némi hasonlóság a bevándorlással kapcsolatos tapasztalataik vonatkozásában: ezekben az országokban a migráns munkavállalók toborzása meghatározó eleme volt az ipari növekedésnek. Mindez még mindig szorosan kapcsolódik a versenyképességhez és a fejlődéshez. Másrészt az ilyen bevándorlás állandó jellegének elismerése arra készítette például **Franciaországot** és **Ausztriát**, hogy a migráns munkavállalói korszak után szigorúbb bevándorlási politikát fogadjon el.

A bevándorlás és a kivándorlás ugyanakkor része az európai emlékezetnek, szerves része az Európai Unió felépítésének és a schengeni térséglétrehozásának is. A kivándorlást korábban egyes országok, mint **Olaszország** vagy **Románia** lehetőségnek tekintették, vagy pedig, mint **Görögország, Bulgária és Málta**, a politikai és gazdasági instabilitásra

17 A statisztikai hivatal hivatalos adatai szerint a bosznia-hercegovinai diaszpóra legalább 2 millió ember, tehát a teljes bosznia-hercegovinai lakosság létszámának (3 531 159) 56,6%-a.

18 Néhány példa a migránsok toborzási megállapodásaira: Az 1961. évi francia–spanyol megállapodás, az 1963. évi francia–portugál megállapodás, az 1963. évi megállapodás lehetővé tette a marokkói bevándorlás kialakulását.

való reakciónak, ami nemzeti diaszpórák kialakulásához vezetett a világ minden részén. Ezeknek az országoknak a lakossága képes volt bevándorló hálózatokat létrehozni, de szükség van a diaszpórapolitikát célzó erőfeszítésekre. Korábban a bevándorlás (mind Európából, mind harmadik országokból) hozzájárult a mindennapi életben tapasztalható kulturális sokszínűséghez is. Az európai országok, társadalmak és a kisebb közösségek által megosztott tapasztalatok hozzájárulhatnak az EU-ba ma irányuló bevándorlás jobb megértéséhez. A bevándorlás motivációi gyakran hasonlóak azokhoz, amelyek az európai népesség kivándorlásához és lakóhelyelhagyásához vezettek a közelmúltban,

amikor a kivándorlást a társadalmi, gazdasági és politikai egyenlőtlenségek enyhítésére szolgáló megoldásnak, valamint a háborús és zűrzavaros helyzetek túlélési módjának tekintették.

3. Bevándorlási politikák

A bevándorlási politikák két csoportra oszthatók: bevándorlás-ellenőrzési politika (a külföldiek kiválasztására és befogadására irányadó szabályozás, szabályok és eljárások), az állandó bevándorlók mint munkavállalók és menekültek kiválasztása és ellenőrzése, valamint az irreguláris migráció ellenőrzése is; továbbá az állam által a bevándorlóknak nyújtott befogadási feltételeknek megfelelő befogadási politika. A migrációs politika nagymértékben függ az állam bizonyos fajta migránsokkal kapcsolatos álláspontjától és az államspecifikus igényektől; idővel megváltozhat, és korlátozóbb vagy „nyitottabb” lehet az állami szükségletek alapján.

Ami a **román** politikát illeti, célja a magasan képzett bevándorlás idevonzása. **Románia** 2015–2018 közötti időszakra vonatkozó nemzeti bevándorlási stratégiája előírja a bevándorlás kezelését, ideértve a konkrét készségek hiányának kezelését és a magasan képzett munkavállalók idevonzását, az illegális bevándorlással és visszafogadással kapcsolatos szilárd megközelítést (ideértve a harmadik országokkal való jobb együttműködést), valamint a menekült-politika útján nyújtott védelmet. **Románia** prioritása továbbra is a bevándorlás ellenőrzése. Hasonló a helyzet **Bosznia-Hercegovinával**, ahol a határrendészetről szóló törvény előírja, hogy a határőrizeti szolgálat kötelessége „az államhatár sérthetlenségének biztosítása, az élet és egészség védelme (...) az illegális, határokon átnyúló migráció megelőzése”¹⁹. A menedékjog gyakorlásához a külföldinek menedékjog iránti kérelmet kell benyújtania egy határátkelőhelyen²⁰. **Bosznia-Hercegovina** migrációs politikáját a társadalmi integrációt is magában foglaló koherens és átfogó nemzeti stratégia hiánya jellemzi. Ennek a keretnek kiterjedt, az emberi jogokra összpontosító reformokat kellene tartalmaznia, amelyek megfelelően foglalkoznak a szociális jóléttel és a befogadással. Egy ilyen stratégia elfogadása és teljes körű végrehajtása megkönnyítheti az ország befogadó társadalmi-gazdasági növekedését. Ki kell alakítani a migránsokat célzó intézményeket és politikákat, a diaszpóráközösségek fejlesztési potenciáljának kiaknázására összpontosítva, és ösztönözve a magasan képzett **bosznia-hercegovinai** polgárok visszatérését. Az EU val és más célszörzágokkal való együttműködési politikákra is szükség van a legális és a körkörös migráció előmozdításához, a migránsok szociális jólétének javításához és a szociális juttatások átruházhatóságához²¹.

1958 és 1974 között **Franciaországban**, ahogy **Németországban** és **Ausztriában** is, a gyors iparosítás további munkaerőt igényelt; szükség volt „bevándorló munkavállalókra”. **Franciaországban** kétoldalú megállapodásokat írtak alá²². Ezt az időszakot az európai bevándorlás jellemzi, amelyet a bevándorlási politikák hiányával jellemezhető időszak követett, elismerve egyúttal a szóban forgó bevándorlás tartós jellegét (Sayad, 1999). Mindez az iparosítással is összefügg, és egyre korlátozóbb törvényekben tükröződik. A „szabályozott bevándorlásról, a hatékony menedékjogról és a sikeres integrációról” szóló, 2018. szeptember 10-i Collomb-törvény a CESEDA

19 2. cikk, (1) bekezdés, a), b), c), d), e) pont. Bosznia-Hercegovina határrendészetről szóló törvénye

20 A menekültügyi törvény 31. cikke: - Bosznia-Hercegovina határrendészete, a határátkelőhelyen vagy a Külügyi Szolgálat szervezeti egységeinél.

21 Kačapor-Džihic Z és Oruč N (2012): A kivándorlás és a vidéki-városi migráció társadalmi hatásai Közép- és Kelet-Európában, zárójelentés, Bosznia-Hercegovina: Összefoglaló 2. Európai Bizottság, 3., <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8840&langId=hu>

22 Az 1961. évi francia–spanyol megállapodás, az 1963. évi francia–portugál megállapodás, az 1963. évi megállapodás lehetővé tette a marokkói bevándorlás kialakulását.

reformjára irányult²³, és aggodalomra adott okot a menekültügyi eljárás szigorú határidői miatt. Az Európa Tanács emberi jogi biztosa szerint nehéz lehet a menedékjog iránti kérelmek benyújtási határidejét 90 napra csökkentő javaslat előírásainak megfelelni, figyelembe véve azokat az akadályokat, amelyekkel a menedékkérők az országba érkezéskor szembesülnek. Úgy véli továbbá, hogy a gyorsított eljárás keretében, a javasolt határidő lejártá után, a menedékkérők kiszolgáltatottságát és eseteik összetettségét nem veszik figyelembe. **Franciaországban** a köztársasági (bevándorlási és integrációs) rendszer számos olyan struktúrát ötvöz, amelyek képesek a menedékkérők fogadására és támogatására (garantálva az oktatáshoz, az egészséghez, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést stb.). Ez a rendszer azonban nem veszi figyelembe azokat a bevándorlókat, akik nem kérnek menedékjogot, vagy akik esetében elutasították a menedékjog iránti kérelmet, ahogy az a **Grande-Synthe** táborában élő migránsokkal történt. Ezeket a migránsokat tranzitmigránsoknak nevezik, ők táborokban élnek, várva, hogy megpróbálhassák átlépni a határt. Legtöbbször nem nyújtottak be menedékjog iránti kérelmet, vagy kérelmüket elutasították. A táborokba utazó migránsok kis részére menekültügyi eljárás is vonatkozik. A befogadási és integrációs rendszer ellenére a bevándorlók táborokban laknak, mivel ezt a teret migrációs útvonaluk egyik lépésének tekintik, amelynek végső célja az Egyesült Királyság. Megfigyelhető, hogy az állami törekszik az ilyen típusú bevándorlás megszüntetésére, korlátozó politikákkal és táborok megsemmisítésével, miközben a város és a civil társadalom szereplői viszont helyi gyakorlatokat dolgoznak ki a népesség támogatására.

Németország idővel a gazdasági és társadalmi igényekhez igazította migrációs politikáját. Az új bevándorlási törvény (2018) egyfajta „nyitott ajtót” jelent a képzett bevándorlók számára, akikre **Németországban** szükség van. Ezért a migránsokat megtartásuk érdekében integrálni kell a társadalomba. **Tübingenben** ebben az értelemben több újtásról lehet beszámolni az „integrációs koncepcióval” kapcsolatban, amelynek középpontjában az alábbiak állnak: interkulturális nyitottság, szíveslátás, a kultúra elismerése, a kirekesztés a megkülönböztetés, a rasszizmus és bizonyos csoportokra irányuló ellenségesség mérséklése, nyelv, oktatás, foglalkoztatás és munkaerőpiac, az egészségügyre és az emberi jogokra irányuló menekültügyi és integrációs politikák.

Ausztriában fontos kérdéssé vált a menedékkérők fogadására vonatkozó politika. Elvileg a tartományi tanácsos felel a menekültek áthelyezéséért, életkortól függetlenül. Az alapvető rendelkezésekről szóló alsó-ausztriai törvény (Traiskirchen önkormányzata ennek hatálya alá tartozik) előírja, hogy egyéni vagy konkrét elszállásolásra nincs jogosultság. Egy parlamenti kérdésre válaszolva a tartományi tanácsos kijelentette, hogy az állam bármikor és indokolás nélkül szabadon áthelyezheti a kísérő nélküli kiskorúakat. A tartományi kormány ülésén az alkotmányügyi szolgálat egyértelművé tette, hogy a kísérő nélküli kiskorú menekültek koordinálása a tartományi tanácsos felelőssége alá tartozik, nem pedig azon gyermek- és ifjúsági szolgálatok felelőssége alá, ahol a kiskorúakat korábban befogadták. **Ausztria** azonban nem a bevándorlás hagyományos célországa, és a bevándorlási politikák is ezt az ambivalenciát tükrözik: az EU-hoz való csatlakozása megteremtette a „nyitottabb határok” politikáját,

23 Code of entry and residence of foreigners and asylum (A külföldiek belépéséről és tartózkodásáról szóló, valamint a menedékjogról szóló törvény)

de a menekültügyi politika a kilencvenes évek óta egyre szigorúbbá vált²⁴.

Spanyolországban a migrációs politikát – különösen az utolsó termelési és munkaerő-válságot (2008) megelőző években – a munkára összpontosító funkcionális megközelítés és az illegális bevándorlással kapcsolatos bizonyos fokú rugalmasság jellemezte. A spanyol migrációs ellenőrzést az állam kezeli, míg az integrációs politikákat elsősorban helyi szinten dolgozták ki, ahol az autonóm közösségek (régiónok) és az önkormányzati szervek a központi szereplők (Alonso, 2011). A 2000 és 2008 közötti migrációs politikát az jellemezte, hogy kaput nyitott az illegális belépéshez a képtelen munkaerő iránti fokozott igény miatt. E politika célja az illegális bevándorlás elleni (részleges) küzdelem és a munkaerőpiac szabályozása volt. Különböző alkalmakkor sor került a külföldiek helyzetének rendkívüli regularizálására és normalizálására (hasonlóan ahhoz, ami ugyanebben az időszakban Olaszországban történt), tükrözve egy formálisan korlátozó, de a gyakorlatban megengedő politika paradoxonját (Godenau, 2010). Ez a föld alatti gazdaság terjeszkedésével együtt hozzájárult az illegális bevándorlás növekedéséhez (López-Sala, 2013). 2008-tól kezdve a korlátozó és a biztonságra összpontosító megközelítés érvényesült (Izquierdo, 2008).

A **magyarországi lakosság** hozzáállása és a kormányzati magatartás a migrációval kapcsolatban nagyon kevés teret hagy a pozitív cselekvés számára. A 2015. évi menekültügyi válság hatása miatt ez az ország, ahová sohasem irányultak migrációs áramlások, átfogó átalakuláson ment keresztül, a 2018-ig zajló tömeges migráció elleni színlelt küzdelem

alapján: a menekültvédelem teljes jogi kerete súlyosan megsérült, és drasztikusan csökkent a **Magyarországra** befogadott menedékkérők száma. A politikák elsősorban a határbiztonságra koncentrálnak. **Magyarországon** a határ konkrétan le van zárva. A kormány a határkerítés átlépését bűncselekménnyé is nyilvánította. 2015. szeptember és 2016. szeptember között 2894 embert állítottak bíróság elé „illegális határátlépés” miatt. A befogadóállomások és -létesítmények bezárása szigorúbb határellenőrzéssel és szigorúbb jogszabályokkal jár együtt, ami arra is kiterjed, hogy a menekülteket a városi területekről vidéki területekre telepítik.

A politika összefonódik az **uniós integrációs folyamattal** is. Egyes esetekben, például **Cipruson, Máltán, Romániában és Szlovéniában**, az uniós csatlakozás jelentős előrelépést eredményezett a bevándorlási és menekültügyi politikákban. Az utóbbi esetben a szlovén politikát harmonizálták az európai uniós joggal, tiszteletben tartva az olyan európai alapelveket, mint a szolidaritás, az emberi jogok, a mozgás szabadsága, az egyenlőség és a biztonság. Szlovénia 1999-ben elfogadta a Szlovén Köztársaság bevándorlási politikájáról szóló állásfoglalást²⁵, amely meghatározta a szlovén bevándorláspolitikát három fő pillérre: a menekültek és menedékkérők védelme és támogatása, a migránsok integrálása a szlovén társadalomba és az illegális bevándorlás megelőzése. Az állásfoglalás biztosította a bevándorlási politika sikeres és következetes végrehajtásához szükséges normatív és szervezeti struktúrát is. **Ciprus esetében** az EU-csatlakozás megkülönböztetésellenes politikák hullámát is eredményezte, amelyek döntő szerepet kívánnak betölteni, és átfogó jogszabályi

24 Információ az alábbi weboldalon érhető el: <https://www.migrationpolicy.org/article/austria-country-immigration>

25 Lásd a Hivatalos Közlöny RS 40/99. számát.

keret elfogadását és a megkülönböztetéssel szembeni védelmet eredményeznek. Figyelembe vették ennek a szabványosított és az uniós előírásokkal összhangban álló nemzetközi védelemre gyakorolt fontos hatását. Azonban – többek között azért, mert ezek az országok később dolgoztak ki migrációs politikát – számos terület továbbra is problémásnak számít. Ez még drámaibb a határ menti területeken, ahol egy viszonylag „új” közpolitikai keret szembesül (bizonyos esetekben) nagyszámú menedékkérő beáramlásával.

Olaszországban csak az 1990-es években kezdtek el kidolgozni a migránsok kezelésével és körülményeivel foglalkozó migrációs politikát. Az 1990-es évek végétől 2011-ig ez a bevándorlás korlátozására összpontosított, munkavállalási engedéllyel kapcsolatos eljárások és származási országonkénti éves bevándorlási kvóták létrehozásával. 2002-ben Olaszország megkezdte a bevándorlás biztonsági kérdéssé alakítását, nagy hangsúlyt fektetve a belső biztonságra és a külső határok ellenőrzésére.

Az integrációs politikát 2009-ben kezdték megvitatni, és középpontjában a családok olasz társadalomba való integrációja áll. Ugyanakkor az **olaszországi menedékkérők** befogadása és áttelepítése számos struktúrát foglal magában, konkrétan helyi, nemzeti és uniós szinten koordinált központokat és létesítményeket (például fogadóállomások, regionális központok, SPRAR rendszer stb.). Az SPRAR rendszert az új SIPROIMI²⁶, váltja fel, elsősorban a biztonsági megközelítést

alkalmazva, és egy új nemzetbiztonsági törvény szigorúbb szabályokat vezetett be a nemzetközi védelemre és a bevándorlásra vonatkozóan²⁷. A 2017. évi Olaszország–Libia megállapodás hivatalossá tette a határellenőrzés és a járőrözés kiszervezésének politikáját, amelynek célja a szárazföldre érkező migránsok számának drasztikus csökkentése.

A migrációs és integrációs törvények **Svédországban** újabb keletűek, mint Olaszországban. 2001 óta **Svédország** a schengeni térség részévé vált. 2005-ben ideiglenes törvényt fogadtak el, amelyben azok az okmány nélküli személyek, akik nem hagyták el az országot, egy második esélyt kaptak arra, hogy tartózkodási engedélyt szerezzenek.

Svédország rugalmasságot mutat az irreguláris migránsok tekintetében (a 2005. évi törvény szerint). A migránsok és a menekültek számára azonban a „jogokhoz való hozzáférés” új kérdés (akárcsak Bulgáriában és Romániában). 2000 eleje óta az elfogadható személyazonosító vagy úti okmányok nélkül érkező személyek esetében egyre több nehézségről számolnak be; ez összetettebbé és időigényesebbé teszi a menekültügyi eljárást. Mivel egyre többen nem kaptak menedékjogot, ez problémává vált, mivel nem voltak dokumentumaik, és nem lehetett őket arra kényszeríteni, hogy visszatérjenek egy másik országba. 2010-ben bevezettek néhány változtatást, amelyek nagyobb esélyt biztosítanak a menedékkérők számára arra, hogy dolgozzanak és egyetemre járjanak. Szinte ugyanakkor biztosították a bevándorlók és az okmány

26 Sistema di protezione per titolari di protezione internazionale e per minori stranieri non accompagnati. A megvalósítás révén ki lehet értékelni a SIPROIMI program hatékonyságát, és össze lehet hasonlítani az SPRAR-rel. Mindenesetre úgy tűnik, hogy korlátozó hatással lesz az integrációs programokhoz való hozzáférésre, mivel a menedékkérők nem jogosultak támogatásra. Jelenleg az SPRAR kedvezményezettjeinek 72%-a tekinthető menedékkérőnek vagy nemzetközi védelem alatt álló személynek.

27 DECRETO-LEGGE 4, ottobre 2018, n. 113. Disposizioni urgenti in materia di protezione internazionale e immigrazione, sicurezza pubblica (törvényerejű rendelet a nemzetközi védelemre és a bevándorlásra, valamint a közrendre vonatkozó sürgős szabályokról).

nélküli személyek számára a jogot a támogatott egészségügyi ellátásra. 2013-ban valamennyi Szíriából érkező személy állandó tartózkodási jogot kapott.

A menedéjjoggal kapcsolatban **Bulgáriában** 2002 óta zajlik a jogalkotási eszközök kidolgozása, és ezek az eszközök idővel számos változásnak vannak kitéve. A bolgár jogszabályok számos lehetőséget kínálnak a menekültek és a védelemben részesített migránsok integrációjára és társadalmi beilleszkedésére²⁸. Ezeket a jogokat nem könnyű gyakorolni. Ennek fő oka a különféle politikai pártok politikája, amelyek szívesen játszanak a társadalom félelmeivel. Újabb bizonyíték a politikusoknak a bevándorlók hatékony integrációját elősegítő intézkedések végrehajtásával szembeni vonakodására az a tény, hogy még nem áll rendelkezésre a nemzeti menekültügyi, migrációs és integrációs terv, amely elvileg a megfelelő nemzeti stratégiát követné.

A **görög** politika figyelembe veszi az EU, valamint az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága jogszabályait és jelentéseit, és még ha az önkormányzatoknak nincs is hatásköre az integrációs és bevándorlási politikák terén, ezek erőteljesen alakítják a helyi környezetet, előmozdítva vagy éppenséggel veszélyeztetve az integráció kilátásait. A „Kallikratész” reform elindításakor (2010) az önkormányzatok részvétele az integrációval kapcsolatos politikákban hatásköreik bővülésével együtt megnőtt. Részvételük azzal intézményesült, hogy minden önkormányzatnál létrehozta migrációs integrációs tanácsokat.

Görögországban és **Olaszországban** a migrációs befogadás feltételei számos struktúrához és létesítményhez kötődnek: **Görögországban** elsősorban táborok működnek, szintén az uniós szakpolitika keretein belül, és sok helyi

és nemzetközi szereplő (mint civil szervezetek vagy nemzetközi szervezetek) részvételével.

Figyelembe véve a bevándorlás helyi szintű irányítását, megfigyelhető egy bizonyos mértékű hatáskör-áthelyezés a nemzeti szintről a helyi szférába. A Migráns Integrációs Tanácsok ugyanis növelték **Görögország** önkormányzatainak önállóságát. A **román** politikát regionális szinten is kidolgozzák, de továbbra is egy központi főfelügyelőség (GII) alá tartozik. **Romániában**, amely inkább kivándorló országgént ismert, ez a tendencia 2017 óta megváltozott, mivel Románia migráns munkavállalókat vonzott, a kormány pedig ösztönözte a munkavállalási engedélyek kvótájának jelentős számbeli növekedését. Az uniós joggal való harmonizáció szintén fennállt a migrációs politikákat. Romániában ez a menekültügyi politikák korszerűsítését és az irreguláris bevándorlás elleni küzdelemre való összpontosítást jelentette. A szociális segítségnyújtás, többek között a menekültházak kiegészítése érdekében a GII együttműködik a nem kormányzati és nemzetközi szervezetekkel kötött megállapodások alapján. Az integrációval kapcsolatos tevékenységeket szintén a regionális integrációs központok biztosítják a több városban működő nem kormányzati szervezetekkel együtt. Ezeket a regionális integrációs központokat az AMIF – Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap – finanszírozza, és céljuk a szociális tanácsadás, a tájékoztatás, az önkormányzatokkal való együttműködés, a kísérő szolgáltatások, a nyelvtanfolyamok és egyéb támogatás biztosítása.

28 Többek között: ingyenes óvodai és iskolai oktatás az állami iskolákban és egyetemeken; további bolgár nyelvórákhoz való jog; külföldön megszerzett egyetemi végzettség elismeréséhez való jog; a munkaerőpiacra való szabad hozzáférés joga; az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés joga.

4. A határok és a migrációs tapasztalatok: Szigetek, új és régi célországok, tranzitónák

Egy-egy terület bevándorlási tapasztalatait nagymértékben a migránsok kategóriája határozza meg (a menekültek ugyanis nem ugyanolyan problémákat jelentenek, mint a vendégdiákok), és ez befolyásolja a szakpolitikák végrehajtását, valamint az egyes szereplők tőkéjüknek megfelelő mozgósítását²⁹. Az útvonal kockázata meghatározza a különféle humanitárius irányultságú szereplők bevonását is. A migrációs útvonalakban rejlő kockázattal kapcsolatos problémák tehát inkább a szigetek és a part menti városokban jelennek meg, és a Földközi-tengeren bekövetkezett halálesetek nagy száma szakpolitikai tervezést váltott ki (nemzeti, európai és nem kormányzati szervezetek mentési missziói).

A szigeteket a nemzeti és az uniós szakpolitikák belépési és tranzitövezetként definiálják újra. Ezt az uniós tagállamok bevándorlás-ellenőrzése eredményének tekintik, és a jelenség az irreguláris bevándorló hálózatok megerősödéséhez vezet, ahogy azt **Lampedusa, a görög szigetek, Málta, Ciprus és Tenerife** esetében is meg lehet figyelni. Ezek közül a szigetek közül **Tenerifén** manapság nem számottevő jelenség az irreguláris tengeri migráció. **Málta** egészen pontosan tranzitónaként szolgál, a migránsokat gyorsan átviszik más helyekre (végső soron Lampedusára). **Lampedusa** legalább 2003 óta része a migrációs útvonalnak, és továbbra is az EU egyik legfontosabb kapuja. **Máltát és Tenerifét** nem érintette a 2015-ös bevándorlási áramlás; jelentős áramlások 2013-ban jelentkeztek **Máltán** és 2008-ban **Tenerifén**.

Eddig, 2018-ban összesen 19 459 menekült és migráns érkezett **Görögországba** a tengeren (hasonlóan az elmúlt évekhez). 2015-től az EU–Törökország megállapodásig (2016. március) körülbelül 800 ezer menekült érkezett az **Észak-Égei-szigetekre**³⁰. **Görögország** nem tekinthető célországnak, inkább egy köztes megálló zóna a fejlettebb uniós országokba vezető utazás során. Ezek leginkább Németország, emellett pedig Svédország és Dánia is, ahol jobb életkörülményeket, biztonságot és több integrációs lehetőséget keresnek. A migránsok többsége nem akar Görögországban maradni a szélsőséges életkörülmények, a (még a helyi lakosok körében is) magas munkanélküliségi ráta és a gazdasági kilátások hiánya miatt. **Rodoszon** az EU–Törökország megállapodásig (2015-től 2016. márciusáig) az önkormányzat több mint 27 ezer migránsnak nyújtott szolgáltatásokat, akik Rodoszon legfeljebb 23 napig tartózkodtak. A **görög szigetek** túlnépesedése a migránsok kiszolgáltatottságához vezet. Az újonnan érkezők befogadására vonatkozó korlátozott kapacitás miatt a menekültek többsége nem részesül a törvény szerinti befogadási szolgáltatásokból. A migránsokat azonosító központokban vagy rendőrőrsökön tartják vissza. Ezek a helyek gyakran zsúfoltak, és nem felelnek meg a szükséges követelményeknek; gyakran nincsenek elkülönítve a nők, a gyermekek és a férfiak. Nincs meg az infrastruktúra a menedékjog iránti kérelem benyújtására, illetve a menekültek különleges igényeinek felmérésére és kezelésére. A migránsok áramlásából fakadó közvetlen probléma a kezelésük rendkívül magas költsége.

Cipruson számos területet továbbra is problematikusnak tekintenek, elsősorban azért,

29 A migránsok tőkéje meghatározó szerepet játszik a migrációban. Mivel a közösségi hálózatokat a migránsok tőkéjének kulcsfontosságú forrásaként ismerik el, amely elősegíti a migrációt és a letelepedést, az etnikai hálózatok ellenállási közösségeket is létrehozhatnak (D'Angelo, 2015). Az elsődleges egészségügyi szolgáltatást igénylő menekültek demográfiai és klinikai jellemzői Görögországban a 2015–2016 közötti időszakban: leíró tanulmány, E. Kakalou – E. Riza – M. Chalikias – N. Voudouri – A. Vetsika – C. Tsiamis – S. Choursoglou – A. Terzidis – E. Karamagioli – T. Antypas – E. Pikoulis, *International Health*, 10. kötet, 6. szám, 2018. november, 421–429. o., <https://doi.org/10.1093/inthealth/ihy042>

30 A Görögországba érkezők kb. 85%-a, 16 536 fő az Észak-Égei régió három legnagyobb szigetén ért szárazföldet: Leszbosz (10 275 – 53%), Szamosz (3732 – 19%) és Kiosz (2529 – 13%).

mert **Ciprus** nem épített ki és nem hozott létre a menedékkérők befogadására irányuló szakpolitikai keretet. A befogadási feltételek jogi kerete különféle nemzetközi, uniós és nemzeti jogi eszközök kombinációja³¹. A befogadási feltételekkel kapcsolatban a kérelmezők nem rendelkeznek elegendő eszközzel egészségük és megélhetésük biztosításához. A menedékkérőket befogadási központban helyezik el, de a központok kapacitása korlátozott, és a menedékkérők többsége közös házakban lakik³². A menedékkérők bizonytalan körülmények között élnek. Ezenkívül a menedékkérők alapvető szükségletei kielégítésnek elmaradása olyan szociális feltételeket teremt, ami frusztrációt, haragot, megkülönböztetést és etnikumok közötti feszültségeket idéz elő. A nyelvi akadályok szintén fontosak a migránsok **ciprusi** integrációjának mérlegelésekor. A szigetek esetében azonban a konkrét migráció (amelynek nagyon kockázatosak a formái) megkérdőjelezi az emberek védelmével és megmentésével kapcsolatos felelősséget a tengeren, ami számos szereplő beavatkozását vonja maga után. A helyzet az elmúlt három évben (2015 vége óta) megváltozott, mióta számos migráns ért szárazföldre itt, az országot végső célként, nem pedig a többi európai ország felé irányuló belépési pontnak tekintve. A származási országok, a migráció okai és a kiszolgáltatottság mértéke is változásokat mutatnak.

Málta helyzetét belépési és

transzitövezetként lehet értelmezni, menedékkérők 2002 óta érnek szárazföldre **Máltán**. Amint azt a **görög szigetek** is megfigyelték, gyakran nem **Málta** a céljuk, a migránsok megpróbálnak továbbmenni Európa északabbra lévő országaiba, míg néhányuk a szigeten marad. **Máltát** azonban szinte egyáltalán nem érintette 2015, az úgynevezett „válság”; abban az évben az 1781 menedékjogot kérelmező személy többsége reguláris módon érkezett, és csak 104 fő érkezett irregulárisan, hajón. Ezért a máltai bevándorlás összefüggéseinek elemzésekor az ország rendkívül kicsi méretét és az rendkívül magas népsűrűséget figyelembe kell venni. A bevándorlók érkezése megkérdőjelezte a polgárok és a migránsok (elsősorban az újonnan érkezők) együttélését.

2015 óta egyre többen számolnak be az uniós országok déli partjaira történő érkezés egyik alkategóriájáról, a „fantomérkezésekről”. Migránsok kis csoportjai (általában 5-15 fő) éjszaka érkeznek többek között Szicília és Puglia partjaira, azzal a céllal, hogy észrevétlenül haladjanak át a területen, és utazzanak tovább a közép- és észak-európai országokba. Vagyis megpróbálják elkerülni a megalapozottabb belépési útvonalakon jelen lévő biztonságosabb struktúrákat.

31 „A tagállamok gondoskodnak a befogadásnak a kérelmezők egészségének megfelelő és alap-szükségleteiket kielégítő életszínvonalat biztosító anyagi feltételeiről.” A menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról szóló, 2003. január 27-i 2003/9/EK tanácsi irányelv 13. cikke (2) bekezdésének első fordulata, elérhető online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0009&from=HU>

32 A menedékkérőknek nyújtott maximális összeg 735 euró egy négy- vagy több tagú család esetén; magánszemélynek 320 euró. A bérleti támogatás 100 euró egyedülálló emberek és párok számára, 150 euró háromtagú családok számára, és legfeljebb 200 euró lehet négytagú vagy annál több tagú családok esetén. További összeget fizetnek élelmezési és ruházati utalványok formájában, amelyeket különféle városokban található meghatározott üzletekben lehet beváltani. Végül egy kis összeget kapnak közvetlen kifizetésként.

*A befogadó és azonosító központok, valamint az **Észak-Égei régióban** található nyitott befogadási létesítmények túlszűfoltak, mivel a befogadott menekültek és migránsok száma háromszorosa e létesítmények névleges kapacitásának. A **görög szigetek** mindössze 6000 főt ellátni képes befogadóállomásain több mint 17 ezer ember zsúfolódik össze, és olyan szerencsétlen körülmények között élnek, amelyek nem felelnek meg a humanitárius előírásoknak. Az uniós és a nemzeti migrációs politikáknak komolyan figyelembe kell venniük, hogy a szigetek menekülteket befogadó képessége korlátozott, és nem lehet táborokat létrehozni kis falvak közelében, ahol a tábor kapacitása többszörösen meghaladja a helyi lakosság létszámát. Az infrastruktúra és a helyi feltételek a helyi lakosság jó akarata ellenére sem képesek ilyen hatalmas migrációs áramlások befogadására és integrálására.*

Az apró **Lampedusa** szigetet **Máltához** az teszi hasonlóvá, hogy mindkettő belépési és tranzitövezet. A szigeten tartózkodó bevándorlók száma egyébként elhanyagolható: Lampedusa mindössze belépési és tranzit-övezet. **Lampedusát** az teszi egyedülállóvá ebben az összefüggésben, hogy az olasz és az uniós szárazföld legdélebbi pontjaként van kitéve a jelenlegi migrációs áramlásoknak. A sziget a migrációs mintákon belül központi helyet foglal el, súlyosan megterhelve ezt a kis területet (20 négyzetkilométer), a helyi közösséget és önkormányzatot a rendkívüli események bekövetkeztével. Ugyanakkor az elmúlt időszakban a túlzott médiajelenlét a szigetet a mai migrációs jelenség szimbólumává tette.

Jelenleg 177 ezer külföldi származású személy él **Tenerife** szigetén: ez a népesség 19,8%-a. Heterogén népességről van szó (170 különböző nemzetiség). A bevándorló lakosság területi megoszlása tükrözi a gazdasági körülmények fontosságát, jelenlétük a városi és a turisztikai területeken terjedt el. Az irreguláris

bevándorlás esetében fontos különbséget tenni az illegális határátlépések (tutajon és kajakon érkezés a tengeren keresztül), és a szigeten való egyszerű irreguláris tartózkodás között. Azok, akik illegálisan lépik át a határt, nem feltétlenül maradnak ott, vagy ha elfogják őket, a hatóságok más helyekre küldhetik őket. Az atlanti migrációs útvonal egyik pontjaként a Kanári-szigetek azok számára érkezési hely, akik a szomszédos országok nyugati partjáról indulnak. 2002 és 2008 között sokkal több ilyen érkezés volt, mint a korábbi és a későbbi években, és számuk 2006-ban volt a legmagasabb, 31 678 migránssal. Jelenleg az áramlások szintje alacsonyabb, és ezen útvonal újraaktiválása a Földközi-tenger keleti és nyugati útvonalain zajló eseményektől függ, ezek áteresztőképessége ugyanis ma már viszonylag jobb. 2017-ben 418 ember érkezett Afrika partjairól 16 vízi járművel. E migránsok számára a **Kanári-szigetek** áthaladási terület, az EU, Franciaország és Németország felé vezető útjuk első lépése.

A szigetek a migrációs tapasztalatok eltérőek, de a szigetek minden ilyen esetben egy migrációs terv részét képezik. A szigetek beutazási és átutazási övezeteket jelentenek azoknak a migránsoknak, akik más uniós országokba szeretnének eljutni. A migráns munkavállalók és a tartós migráció szintén fontos kategória **Málta és Tenerife** esetében. A bevándorlással kapcsolatos kérdések a szigetek nem hasonlóak. Különböző migránskategóriák azonosíthatók: az átutazó migránsok, irreguláris migránsok vagy bevándorló munkavállalók

ugyanis nem ugyanolyan kérdéseket vetnek fel a szakpolitikával és az integrációval kapcsolatosan; a migránsok származása szintén fontos kérdés, amikor a polgárok hozzáállását vizsgáljuk. A görög szigetek esetében a jelentős számú bevándorló jelent komoly problémát, ez ugyanis telíti a befogadási struktúrákat, és hozzájárul a bevándorlók bizonytalan helyzetének fokozódásához. A szállás, a munkaerőpiacra való belépés és a társadalomba való bejutás kulcskérdés Cipruson. Máltán is problémát jelentenek a munkaerőpiaci kérdések, de fontosabb a szabálytalan munkaerőpiac elleni küzdelem.

A part menti területeket **Konstanca** és **Puglia** esetében a nemzetközi vagy nemzeti nem kormányzati szervezetek mentési beavatkozásai is érintik. Nem ez a helyzet **Grande-Synthe** esetében, ahol a La Manche csatornában zajló mentési műveletek nem számottevőek. Összességében **Konstanca** esetében a fekete-tengeri útvonalon a migrációs jelenség még mindig új, és nem vált komoly aggodalmakat vagy nehézségeket kiváltó helyzetté, mivel jelenleg nem hagyományos útvonal. A fő kérdés inkább az irreguláris migráció és a csempészek elleni küzdelem. **Pugliában** az EU missziói és a mentési műveletek (amelyeket különféle szereplők végeznek) nagyon fontos kérdések, a közvéleményt is alakítják. **Konstanca** és **Puglia**, valamint **Málta** és **Tenerife** esetében migráns munkavállalók is érkeznek munkalehetőségeket keresve az idegenforgalmi ágazatban vagy más ágazatokban.

A migránsokat „tranzitmigránsnak” tekintik nemzeti és uniós szinten (a politika kidolgozása szempontjából) a következő helyszíneken: **Rodosz, Bulgária, Szlovénia, Grande-Synthe, Lampedusa, Málta,**

Magyarország, Tenerife, Mostar (Bosznia-Hercegovina) és **Konstanca**. Sajátos hatás alakul azonban ki **Grande-Synthe-ben**, mivel **Franciaország** hagyományosan célország. A Grande-Synthe-be érkezőket ezért inkább olyan migránsnak tekintik, akik nem maradnak a területen, ezzel viszont fokozódik a kiszolgáltatottságuk, mivel nem vonatkoznak rájuk a bevándorlási és integrációs politikák. Szinte kizárólag a polgároktól, a nem kormányzati szervezetektől és az önkormányzatok támogatásától függnek. Grande-Synthe migránsaira nem vonatkoznak a befogadási és integrációs politikák, így kerültek táborok a városba (2015 óta láthatóbb módon). **Grande-Synthe** régóta a migrációs útvonal része, a táborokat a biztonsági struktúra alakította ki. A Csatornán való átjutás nehézsége miatt alakultak ki tartós informális táborok, ahol a migránsok rendkívül bizonytalan helyzetben élnek, és várják a határ-átlépés lehetőségét. Mivel azonban megerősítették a biztonsági struktúrákat az alagútban és Calais-ban, a határ átlépése sokkal nehezebbé vált a Touquet-megállapodás (2003) után. 2018. november óta mintegy 1500 migráns³³ él táborokban (sátrakban), megalázó körülmények között.

Az eredeti balkáni migrációs útvonalat, amely Törökországból és Görögországból Macedónián és Szerbián keresztül Horvátországba vezetett, 2016-ban lezárták, és ekkor az embercsempészek alternatív útvonalakat kerestek a térségben olyan helyeken, ahol a határokat kevésbé őrzik. A Közel-Keletről és Észak-Afrikából érkező migránsok egyre inkább az új útvonalat használják, amely Görögországból Albánián, Montenegrón és Bosznia-Hercegovinán keresztül halad az uniós tagsággal rendelkező Horvátországig. 2015-ben és 2016-ban **Bosznia-Hercegovina**

³³ A Grande-Synthe táboraiban élő migránsok többsége kurd etnikai származású.

szinte egyáltalán nem fogadott bevándorlókat. Ez a helyzet 2018-ban változott meg, amikor **Bosznia-Hercegovina** az érkezések számának hirtelen növekedését tapasztalta, egyidejűleg az Una-Sana északnyugati kantonban ehhez kapcsolódóan kialakuló humanitárius válsággal, ahol jelentős számú menekült gyűlt össze arra várva, hogy átlépesse a horvát határt, és belépjen az EU-ba. **Mostar** városa délnyugatra található, Hercegovina-Neretva kantonban. Földrajzi elhelyezkedése miatt, a migrációval összefüggésben, Mostar városa nem vonzó azoknak a migránsoknak a nagy többsége számára, akik általában az északnyugati határon akarnak kilépni **Bosznia-Hercegovinából**, és Horvátországon áthaladva Nyugat-Európa országaiba mennének.

A célszörzágokban, például **Németországban, Ausztriában és Svédországban** 2015 után jelentősen megnövekedett a menedékjog iránti kérelmek száma, vagyis a menedékkérők befogadásával és társadalmi beilleszkedésével kapcsolatosan komoly aggályok vannak. **Traiskirchenben (Alsó-Ausztria)** és **Strass in Steiermarkban (Stájerország)** ezeknek a migránsoknak az érkezése átmeneti táborok létrehozásával járt, de átszállították őket befogadó központokba és struktúrákba. A kérdés manapság összefügg a migránsok integrációjával, amiben a civil társadalmi szereplők és a helyi önkormányzatok fontos szerepet játszanak.

Magyarország (különösen 2015-ben), **Szlovénia** (2015 után) és **Bulgária** (2014-ben) átmeneti helyzetben van az új tranzitövezet és a célszörzág között. E területek sajátossága,

hogy a beutazók és a menedékjog iránti kérelmek száma ellenére a migránsok általában más uniós országokba mennek. Ezeket tehát belépési és/ vagy tranzit-övezetként határozzák meg. 2015 nyarán 50 ezer koszovói menedékkérő lépte át a **magyar** határt, Németország és Nyugat-Európa felé tartva³⁴. Ebben az időszakban történt a párizsi terrortámadás, és a magyar miniszterelnök megtartotta első olyan beszédét, amely összekapcsolta a menekülteket a terrorizmussal³⁵, megerősítve a migránsokkal szembeni ellenséges hozzáállást. 2015. március-áprilisban a menedékkérők száma növekedni kezdett, május végére-június elejére pedig addig nem látott méreteket öltött. A valódi válsághelyzet, az úgynevezett áttörés júliusban történt, amikor a beérkező személyek száma meghaladta a napi ezret (Lilla, a Menedék szociális munkása, Budapest, 2018.08.20.). 2015 júliusa és szeptembere között a menedékkérők száma elérte a 109 175-öt. Ez a tapasztalat erősítette a biztonsági megközelítést, amit a bevándorlásellenes beszédek és kampányok, a határ teljes lezárása és a jogosulatlan határátlépések kriminalizációja tanúsít. **Bulgária** az uniós, az orosz és az ukrán migránsok célpontjává vált, adópolitikájának köszönhetően, de átmenetileg „tranzitónává” is alakult azon migránsok számára is, akik más uniós országokat akarnak elérni.

A bevándorlók hálózatát nem lehet figyelmen kívül hagyni **Marchéban**, ahol Románia, Albánia, Marokkó és Kína a négy legfontosabb származási ország, ezek az itt élő külföldi lakosok mintegy felét adják.

34 Ezeket az embereket a német hatóságok később kiutasították, és visszatértek Koszovóba.

35 „Amíg én vagyok a miniszterelnök, Magyarország biztosan nem válik bevándorlási célponttá. Nem akarjuk, hogy nagyméretű, eltérő kulturális jellemzőkkel és háttérrel rendelkező kisebbségek éljenek köztünk. Meg akarjuk őrizni Magyarországot magyar országnak.” (Rettmann, 2015: 01).

Világos, hogy a hálózatok szerepe döntő jelentőségű a bevándorlók helyválasztásában: az úgynevezett „migrációs láncok” jelensége azt jelenti, hogy az újonnan érkezők olyan helyeket választanak, ahol a származási közösség már széles körben képviseltetve van³⁶. Ezeknek a közösségeknek fontos szerepe van az újonnan érkezők „integrációjának” támogatásában. Hasonló tendencia figyelhető meg **Szlovéniában**. Ez utóbbit a Balkánról érkező és lehetőségeket kereső emberek célországának tekintik. **Szlovénia** azonban 2015-ben a bevándorlás jelentős megugrását tapasztalta³⁷: 2015 és 2016 között mintegy 450 ezer migráns lépte át a szlovén határt (a legtöbb Szíriából, Afganisztánból, Eritreából és Balkán országaiból). A szlovén kormány autóbuszos és vasúti szállítást szervezett a migránsok számára Szlovénia déli és északi határa között. Akkor az emberek nagyon pozitívan reagáltak, jöllehet néhány civil kezdeményezés³⁸ tiltakozásokat szervezett a bevándorlók és az elszállásoló központok ellen. Az úgynevezett balkáni út 2016-os lezárása után (a magyar határok lezárása) új, úgynevezett nyugat-balkáni út nyílt meg (Görögországtól Albániáig, Montenegróig, Bosznia-Hercegovináig, Horvátországtól Szlovéniáig és tovább Nyugat-Európáig). Ma

2015-höz képest sokkal nehezebb belépni az EU-ba³⁹, és **Črnomelj** új belépési zónává vált. 2018. január és szeptember között összesen 6667 migráns lépett át Szlovénia határán: számuk több mint 400%-kal nőtt 2017 azonos időszakához képest. Ez az útvonal kockázatot hordoz, mivel a migránsoknak át kell lépniük a Kulpa folyón. **Magyarországhoz** hasonlóan a szlovén kormány 2015 óta több mint 200 km hosszú kerítést épített a szlovén-horvát határon.

1991 és 2018 között a **Bolzano autonóm tartományban** élő külföldi állampolgárok aránya az 531 ezer fős lakosság (2018.12.31.) 1,1 százalékáról 9,5 százalékra nőtt. A külföldi állampolgárságú munkaerő nagy része a szolgáltatások területén, főként az idegenforgalomban, a mezőgazdaságban és az építőiparban dolgozik. Bolzano tartomány autonómiája nem jelent hatáskört a bevándorlás-ellenőrzési és menekültügyi rendszer felett. Hatáskörei elsősorban a migráns családok integrációjának javítására és megszervezésére korlátozódnak, például az oktatás, az egészségügy, a kulturális szolgáltatások, a lakhatás, a szociálpolitika és a munkaerőpiac területén. Bolzano tartomány területi autonómiája számos intézkedést és

36 Bettin, G., Dottori D., „Foreign workers in the Marche economy” [Külföldi munkavállalók Marche gazdaságában], Marche Economics Journal of Applied Economics (XXXV. kötet, 1. szám, 2016. június).

37 Szlovénia volt az egyik tranzitország a balkáni útvonalon. Rendkívül fontos hely Maribor az Ausztriához közeli helyzete miatt. Nem messze Maribortól, Šentilj faluban a Szlovénián Ausztria felé átutazó migránsok számára kilépési pontot hoztak létre, amely a migránsoknak szánt tábor is magában foglal.

38 A bevándorlókkal szemben tiltakozó civil kezdeményezéseket főként a Szlovén Demokrata Párt politikusai támogatták és/vagy indították el (pl. a Šenčurban 2016-ban tartott tüntetésen a szlovén parlament fontos képviselői vettek részt, és a Bela Krajina-i bevándorlóközpont ellen polgári kezdeményezés született).

39 Elérhető: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/WB_ARA_2018.pdf; (hozzáférés: 2018. október 16.) és/vagy Mentsd meg a gyermekeket az Északnyugat-Balkánon, a Balkán migrációs és lakóhely-elhagyási csomópontja, Save the Children 2018; https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/sc_bmdh_data_regional_overview_april-june_2018_web.pdf

lehetőséget biztosít tartományi és helyi szinten a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Az integráció **Bolzano autonóm tartományban** is kérdés; határ menti régióként 2015 és 2017 között a menedékkérők fokozódó beáramlása érintette. 2018 második felében mérséklődött a menedékkérők érkezésének vészhelyzet jellege, és a tartós integráció és befogadás kérdései egyre több érdeklődést és figyelmet kapnak.

Földrajzi helyzetéből adódóan **Bolzano autonóm tartomány** nemcsak a munkalehetőségeket kereső migránsok célpontja, hanem tranzitóna úgy azon Dél-Olaszországba érkező migránsok számára, akik Ausztriába, Németországba vagy más észak-európai országba akarnak utazni, mint a menedékkérőknek, akik északról érkeznek Olaszországba, vagy akiket az osztrák vagy a német hatóságok kiutasítottak. 2018 végén 1500 menedékkérőnek nyújtottak szállást a Bolzano tartományban található létesítményekben. A menedékkérők számára, elsősorban 2016-ban és 2017-ben, az illetékes tartományi és állami hatóságok különféle típusú befogadó központokat hoztak létre (elsősorban az úgynevezett „*Centri di accoglienza straordinaria CAS*” körében) az alapvető és sürgősségi szolgáltatások biztosítása érdekében; ugyanakkor a menekültügyi eljárás eredményére váró menedékkérők számára sok hosszabb ideig rendelkezésre álló elszállásolási lehetőség van, az úgynevezett SPRAR (menedékkérők és menekültek védelmére szolgáló rendszer), illetve 2018 októberi reformja és átnevezése óta SIPROIMI (nemzetközi védelemben részesített személyek és kísérő nélküli külföldi kiskorúak védelmi rendszere), melyeket az önkormányzatok működtetnek a Belügyminisztériummal együttműködésben.

Végül a menedékkérők tényleges

érkezése eltérő ideig érinti a területeket, és a befogadás és az integráció különböző dimenzióhoz kapcsolódik. A 2015-ben érkező nagyon sok migráns leginkább **Görögországot, Magyarországot, Szlovéniát, Ausztriát és Svédországot** érintette. Így a bevándorlási hullámok csúcspontja 2015-ben nem volt probléma minden bemutatott esetben. A migráns hálózatok által alkalmazott migrációs útvonalakat folyamatosan a határbiztonsági politikák és struktúrák határozzák meg. Amikor a hagyományos útvonalak ellehetetlenülnek (például **Magyarországot**), új útvonalak vagy mobilitási formák jelennek meg. Míg azonban 2015-ben széles körben használtak egyes útvonalakat (Magyarország, Svédország, Ausztria, Bolzano tartomány és Szlovénia), régi útvonalakat megtartottak (**Grande-Synthe, Lampedusa, görög szigetek**), más útvonalakat pedig elhagytak vagy kevésbé használtak 2015-ben (Tenerife és Málta), majd később ezek újraaktiválódtak, amint azt **Bosznia-Hercegovinában** megfigyelték. A bevándorlásellenőrzés új politikai megoldások kidolgozásához vezet, ami strukturálja a mobilitási mintákat, például a **magyarországi határ** bezárása esetén, amely lendületet adott az új mobilitási stratégiáknak. Ezzel szemben 2015-ben **Svédországban** a menedékkjog iránti kérelmek száma váratlanul megnövekedett. A kormány reakciója az ideiglenes határellenőrzések bevezetése volt, ami a menedékkjog iránti kérelmek számának mérséklődésével járt, és ezzel együtt csökkent a kérelmekkel kapcsolatos kedvező döntések száma is. Ezek az esetek a határok biztonságossá tételének logikáját körvonalazzák, amelynek összefüggésében a migráció ellenőrzése (struktúrák és jogszabályok által) irreguláris migrációt generál.

II. fejezet

1. A bevándorlás és a közvélemény megjelenítése

Az elmúlt években a szigorúbb bevándorlási politikák támogatása erősödik az uniós országokban (Anaya, Aguilar and Bautista, 2018). A 2015-ös, úgynevezett „menekültválsággal” jelent meg a migránsok iránti egyre fokozódó elutasításérzés és a bevándorlásról alkotott negatívabb kép. Ez a tendencia nem annyira nyilvánvaló **Spanyolországban**, ahol a bevándorlásról inkább egy „nyugodtabb” diskurzus folyik (Rinken, 2015). A **Kanári szigetek** bevándorló múltja és a szigetek és Latin-Amerikaközötti intenzív kapcsolat magyarázza a

lakosság pozitív hozzáállását a bevándorláshoz. Ezen felül ki kell emelnünk a számos civil társadalmi kezdeményezést, valamint a helyi önkormányzatok által támogatott kezdeményezéseket, amelyek elősegítik a lakosság interkulturális

együttélését, és ez mind hozzájárult a közvélemény kedvező szemléletéhez. Ezek a kezdeményezések különböző részvételi módszertanokon alapulnak. Valójában a nem kormányzati szervezetek, a civil társadalom és a helyi önkormányzatok részvétele és ezek összehangolása tűnik a szigeten vállalt kezdeményezések fő erősségének.

Az **Észak-Égei-szigetek** és **Rodosz** polgárai pozitív hozzáállást mutattak: egyrészt ugyan csalódottak az EU és az állam reagálása miatt, másrészt viszont kedvezően állnak a befogadó gyakorlatokhoz, és nem kérik a határok lezárását. Kevésbé pozitív viszont a közvélemény a menekültek – különösen a muszlim régiókból származók – integrációja kapcsán, és saját közvetlen környezetüket meg kívánják védeni.

Ezzel szemben **Ausztriában** a migránsok médiamegjelenítése 2015 óta drasztikusan megváltozott; ehhez kapcsolódik a jobboldali pártok egyre növekvő népszerűsége és a kapcsolódó bevándorlásellenes program. Az országos szintű felmérések azt mutatják, hogy a menekültekkel szemben negatív attitűdök dominálnak, míg a bevándorlás által közvetlenül érintett kisebb helyiségekben kedvező a hozzáállás. Ez különösen igaz **Traiskirchen** esetében, míg **Strassban** polarizáltabb közvélemény figyelhető meg, és ellentét mutatkozik a befogadó és elutasító hozzáállás között.

Ausztria és **Olaszország** határozottabb kötelezettségvállalásra szólította fel az EU-t a bevándorlás kezelését illetően. A négy olasz területen végzett helyi vizsgálat heterogén képet adott, ahol az ellenségességtől az elfogadásig mozgott a skála. A közvéleményt illetően többféle elemet figyeltünk meg, az első az információhiány. Óriási különbség van a valós és az észlelt bevándorlás között, a bevándorlók társadalomhoz való hozzájárulására vonatkozó, meggyőző negatív vélemények, a megkülönböztetés beszámolók szerinti fokozódása és a bevándorlásellenes és integrációellenes

2015 után, a kormány tömegpropagandájának köszönhetően, a migráció szitokszóvá vált Magyarországon. A válság idején a Keleti pályaudvaron sok korábbi menekült segítette az önkéntesek munkáját. (Ágnes, szociális munkás a Kalunbánál, Budapest, 2018.10.12.) A feszültségek fokozódtak a pályaudvarokon (Keleti, Nyugati, Déli), ahol menedékkérők ezrei várták, hogy továbbutazhassanak Németországba és Nyugat-Európába.

politikai programok népszerűsége egyaránt sokkal polarizáltabb közvéleményt mutat **Olaszországban**. Egy **Lampedusa** helyi vizsgálata során végzett felmérés kimutatta, hogy a helyiek véleménye szerint az EU-nak kellene elsődleges szerepet vállalnia mind a migránsok tengerről való kimentése, mind az első befogadás során.

Máltán a bevándorlás címkézésének és biztonsági kérdéssé tételének folyamata volt megfigyelhető, jelentős hatást gyakorolva a közvéleményre. Másfelől **Málta** egy kis sziget, ahol a migránsok jelenléte részben az informális munkaerőpiaccal is összefügg. **Marsában** beszámoltak néhány incidensről a polgárok és a bevándorlók között, ami egyre növekvő ellenségeskedésre utal. Szintén változóban lévő fontos tényező az, hogy a máltai társadalom miként érzékeli a menekülteket és menedékkérőket, aktív szerepet vállalva a folyamatban lévő diskurzusban.

Cipruson a közvélemény a migránsok megjelenítésével függ össze. Átmeneti migránsként mutatják be és annak látják őket. Ám a nyilvános vita legfontosabb kérdései a fokozott bevándorlási áramlások befogadására vonatkozó felelősség, valamint a befogadási feltételek és a migránsok társadalmi részvétele. A bevándorlók társadalmi integrációja befolyásolja a társadalmi kapcsolatokat (a bevándorlók és az őslakos népesség között) egyéni és közösségi szinten (Kasimatis, 2006). **Magyarország** az egyetlen olyan vizsgált terület, ahol a kormány maga indított el és tart fenn egy teljes körű bevándorlásellenes kampányt, amely országos felméréseket és népszavazást is magába foglalt a bevándorlási politikát illetően. A siklósnagyfalui közvélemény-kutatás, a TÁRKI-nak az idegengyűlölet tetőzésére vonatkozó

megállapításai, valamint Öcsény és Ásotthalom esetei alapján az derül ki, hogy a közvéleményt és a migrációval kapcsolatos információkat mélyen eltorzítja a félelemre alapuló agresszió. Ennek célpontjai konkrétan a muszlimok vallási szempontból, illetve az arabok és az afrikaiak faji szempontból. A vidéken élők közül több millió embernek sohasem voltak közvetlen tapasztalatai a migránsokkal, ám komoly félelemük van velük kapcsolatban. Ezért **Magyarországon** további tudatosító erőfeszítésekre és projektekre van szükség az érzékenység és a megértés holisztikus képének kialakítása érdekében; ezeknek elsősorban a vidékre kell összpontosítaniuk, ahol a média nagyon egyoldalú. Következésképpen a tevékenységeknek valódi közösségi eseményeknek kell lenniük – például művészeti kiállítások, színházi előadások és beszélgetések –, ahol a helyiek személyesen találkozhatnak migránsokkal vagy menekültekkel, vagy egy művész mutathatja be őket, és anélkül ismerhetik meg a történetüket, hogy a propaganda folyamatosan manipulálná őket.

Szlovénia több szempontból is hasonlóságot mutat Magyarországgal, itt ugyanis a közvéleményt a média alakította, de úgy tűnik, hogy az észlelés idővel és bevándorlókatégtóriától függően megváltozott. Ugyanakkor a **Magyarországon** zajló erőteljes politikai bevándorlásellenes propaganda mögött eltölpül **Szlovéniáé**. Ez a propaganda a bevándorlók befogadásának és integrációjának minden dimenzióját befolyásolja. **Szlovéniában**⁴⁰, amikor a bevándorlók nemzetközi védelmet kezdtek igényelni, a hozzáállás minden szinten megváltozott: a kormánytól a politikai pártokig, a tömegtájékoztatásig és a civil társadalomig. Ha 2015-ben az volt az uralkodó vélemény, hogy Szlovéniának segítenie kell a szlovén területen

40 Szlovéniában nagy különbség van a bevándorlók valós és érzékelt száma között (ténylegesen 8% az érzékelt 20%-kal szemben).

áthaladó „menekülteket”, akkor 2018-ban már az az általános diskurzus, hogy Szlovéniának meg kell védenie határait a gazdasági migránsoktól. A média döntő szerepet játszik a közvélemény formálásában. A mainstream és a politikai elit támogatásának hiánya a civil szervezetek törekvéseihez a fő oka annak, hogy a civil szervezetek erőfeszítései ellenére a populista szókincs és gyűlöletbeszéd továbbra is domináns a nyilvánosságban. A bevándorlással kapcsolatos közvélemény **Szlovéniához** hasonlóan **Svédországban** is megváltozott. A svédek nagyon pozitív attitűdöt mutattak a migránsokkal szemben, ám 2015-ben, amikor a menedékkérők egyre növekvő száma és a bevándorlás-ellenőrzés fontos kérdés kezdett lenni, az emberekben ellenségesebb hozzáállás alakult ki a migránsokkal szemben.

A „menekültválság” konstruktuma újból megerősítette a politikai pártok közötti, a **román** politikai színtéren fennálló vitákat, és egyes esetekben politikai és deklaratív szinten is felhasználták ezeket a 2016. évi parlamenti választásokon a választók támogatásának megszerzésére. Érdemes megjegyezni, hogy helyi szinten a hatóságok, a nem kormányzati szervezetek, a média, a vállalkozók és a migráció irányításával foglalkozó civil társadalom felelős hozzáállást és elkötelezettséget mutatott a migránsok igényeire való reagálást illetően. A helyi tendencia hasonló az országoshoz, figyelembe véve, hogy a közvélemény és a fekete-tengeri határ menti bevándorlókkal szembeni nyilvános hozzáállás általában semleges vagy pozitív. A menekültekkel és a bevándorlókkal kapcsolatos megkülönböztetés vagy negatív helyzet előfordulása inkább elszigetelt esemény vagy konkrét reakció.

Bulgáriában szintén több is megfigyelhető az általános trendek közül. A közvéleményt olyan politikai beszédek

alakítják, amelyek a migránsokat egzisztenciális fenyegetésként mutatják be, teret adva a politikai manipulációnak, és igazolva a migránsok jogainak hiányát. A politikai beszédek szorosan kapcsolódnak az ellenséges hozzáálláshoz és a migránsok fokozott kiszolgáltatottságához. Ez a tendencia többé-kevésbé fennáll a bemutatott esetekben, de az ellenségesség nemcsak beszédek kérdése.

Grande-Synthe-ben a polgárok nem mutatnak negatív hozzáállást a bevándorlók iránt. Ellenségesebbek az informális táborokban uralkodó életkörülményeikkel szemben (és mert a tábor környezetvédelmi területen helyezkedik el). A táborokban zajló élet komoly bizonytalansága ellenére a civil társadalmi szereplők, a polgárok (akik gyakran egyedül cselekszenek) és az önkormányzat szolidaritása napi szinten jelen van a táborokban, és biztosítja a bevándorlók alapvető szükségleteit (víz, élelmiszer, alapvető egészségügy stb.). Másrészt az önkormányzat az álláspontja miatt (a migránsok befogadásának támogatása) bizonyos „politikai elszigeteltségbe” került; ezt az elszigeteltséget a város a vendégszerető városok hálózatának létrehozásával próbálja enyhíteni.

Máltán a közvéleményt a migránsok bizonytalan életkörülményei formálják, a migránsok ugyanis egy ilyen kicsi szigeten az illegális munkaerőpiactól függnek. **Marsában** eddig csak kevés integrációs intézkedést tett a máltai civil társadalom, és a máltai lakosok és a bevándorló közösségek között markáns az elkülönültség. Ezt részben a média, valamint a nacionalista, nativista és populista mozgalmak, továbbá a politikusok táplálják, ellensúlyozva a „másikkal” való találkozás pozitív tapasztalatait.

Németországban a polgárok 2015-ben bizonyos fokú szolidaritást tapasztaltak meg. Ugyanakkor a polgárok meglehetősen magas elvárásokkal szembesülnek a migránsok

alkalmazkodása terén. A falvakban az emberek a hagyományok következetes struktúrájában élnek⁴¹. Ez azt eredményezi, hogy egyes polgároknak félelmet kelt a migránsok érkezése. Ez azonban nem csak a vidéki térségekre jellemző jelenség, hanem a városokban is előfordul. Ennek eredményeként idegengyűlölet és rasszizmus léphet fel. A migránsok bizonyos kategóriáinak (mint irreguláris migránsok, menedékkérők, menekültek) kezelése az önkormányzatok által szintén fontos szerepet játszik a közvélemény alakításában.

Bosznia-Hercegovinában a bevándorlókat és a menekülteket a kezdetektől fogva kizárólag biztonsági fenyegetésnek tekintik⁴². A közel-keleti országokból érkező migránsokat és menekülteket titkos terroristaként, nemi erőszakot elkövető személyként, bűnözőkként és „fertőző betegségek hordozóiként” állítják be. Ilyen hozzáállás a legtöbb politikai párt számos tisztségviselője

részéről, valamint Bosznia-Hercegovina mindkét részében hallható. Ezt a retorikát sok hazai média gyorsan átvette⁴³. Elterjedt az idegengyűlölet és rasszista kifejezések használata, gyakran célzott módon terjesztik a félelmet és gyűlöletet a helyi lakosság körében, és dehumanizálják a migránsokat^{44, 45}. Amikor a lábjegyzetekben szereplő cikkeket közzétették, a migránsokról szóló hasonló „beszámolók” még nem voltak ilyen gyakoriak; ez a helyzet hamarosan megváltozott, és **Bosznia-Hercegovina** médiáját szó szerint elárasztották a téves információk és a hamis hírek, amelyek a bevándorlókat terroristaként⁴⁶, rablóként⁴⁷, nemi erőszakot elkövető személyként, drogfüggőként stb. ábrázolták. Egyes esetekben a sajtó a migránsok elleni erőszakot a migránsok által elkövetett erőszakként állította be⁴⁸. 2018 májusában Bosznia-Hercegovina Újságíró-szövetsége, a Sajtótanács és a gyűlöletbeszéd és a gyűlöletbűnözés elleni küzdelemmel foglalkozó koalíció egyhangúlag

41 Kirchhoff, G., 2018. Migration, Integration und demografischer Wandel in ländlichen Gebieten. [beszélgetés] (Személyes kommunikáció, 2018. november 10).

42 Zvizdić D: A migránsok ügyéért kizárólag felelős bosznia-hercegovinai intézmények, Radio Slobodna Evropa, 2018. május 22., <http://bit.ly/2BRTfKq>; A Szerb Köztársaság Kormányának az illegális bevándorlók mozgásának nyomon követésére létrehozott koordinációs szerve, Istinomjer, 2018. augusztus 5., <http://bit.ly/2Ew5ttR>

43 A média segíti az intézményeket a menekültekkel és a migránsokkal szembeni idegengyűlölet fokozásában, Mediacentar, 2018. május 9., <http://bit.ly/2Sq1O4q>

44 Vannak emberi lények a menekültek és a migránsok között?, Analize, 2018. november 8., <http://bit.ly/2Thd6wt>

45 Van néhány drámai példa Szarajevó központjában: A migránsok pusztítanak és rabolnak, Dnevni Avaz, 2018. május 6., <http://bit.ly/2BPYnyC>, valamint Nő a migránsok száma, Bosznia-Hercegovina intézményeinek segítségét kéri, Al Jazeera / Agencies, 2018. május 14., <http://bit.ly/2NqUiWc>

46 Továbbra is ölelgetik a menekülteket, Raskrinkavanje, 23. 5. 2018, <http://bit.ly/2tGkCm1>; RTRS i „Defter hefte” ugyanabban a tévéműsorban, Raskrinkavanje, 2. 8. 2018, <http://bit.ly/2T4F-C5q>

47 A bevándorlók és a menekültek kriminalizálása, „Bihać”-epizód, Raskrinkavanje, 27. 5. 2018, <http://bit.ly/2ExVgx>

48 A migránsok megtámadása, nem migránsok által elkövetett támadás, Raskrinkavanje, 15. 11. 2018, <http://bit.ly/2tEeOcO>; Szégyenteljes beszámoló, „TV1”: Egy migráns áldozatból támadóvá lett, Raskrinkavanje, <http://bit.ly/2IBEDV>

reagált a bevándorlókról szóló etikátlan és szakszerűtlen médiaközleményekre⁴⁹. **Néhány általános tényező** megemlíthető, amely döntő szerepet játszik **az elfogadó és az elutasító hozzáállásban**; ezek több helyi vizsgálat során merültek fel, és érvényesek lehetnek más összefüggésekben is. A közvéleményt a politikai diskurzus alakítja, amelyek a migránsokat egzisztenciális fenyegetésként jeleníti meg a társadalom számára; ez a fenyegetés lehet többek között gazdasági (amikor a bevándorlókat teherként ábrázolják) és kulturális (amikor kultúrájukat a nemzeti kulturális homogenitás fenyegetéseként jelenítik meg). A migránsok jelenléte tehát önmagában nem feltétele az ellenségeskedés kialakulásának. Másrészt megfigyelték, hogy a bevándorlás helyi szintű kezelése szintén meghatározó a közvélemény szempontjából. A bevándorlók kezelése a városi táborokban vagy befogadó központokban komplex reakciókat válthat ki a közösségek részéről, és a bevándorlók életkörülményei ellenségességet ugyanúgy kiválthatnak a polgárokból, ahogyan együttérzést válthatnak ki, ezáltal polarizálva a társadalmat. A fogadó közösség migrációs háttere, a mélyen gyökerező kivándorlási és bevándorlási múlt megléte egyaránt hozzájárul a migránsok elfogadásához. Ezzel szemben egy közösségi vagy országos szintű sikertelen integrációs folyamat története és emlékezete könnyen elutasító attitűdöket eredményeznek – az attól való félelem miatt, hogy az integráció más újonnan belépőkkel is kudarcot vall. További tényező a helyiek és a migránsok kapcsolata; ez egyaránt vonatkozik a belépési- és a tranzitzonákra, ahol a kapcsolatok általában a migránsok fogadóhelyeinek munkatársaira és (amikor a biztonsági struktúrák ezt lehetővé teszik) az

önkéntesekre, valamint a migrációs célpontokra korlátozódnak, ahol integrációs erőfeszítésre van szükség: a fokozott kapcsolattartási lehetőségek javítják a kölcsönös megismerést, és ezeknek köszönhetően javul az elfogadás aránya. Egy további adalék ideálisan összekötheti a közvélemény problémáját a következő fejezettel, amely a helyi szintű szereplőknek a bevándorlás kezelésébe való bevonásáról szól. Az elfogadáshoz és az elutasításhoz kötődő vélemények azzal is összekapcsolódnak, **hogyan kezelik a befogadó és az integrációs tevékenységeket**, egyrészt az állam megfelelő szakpolitikák és eszközök alkalmazására való képessége tekintetében (a jobb eredmények javítják a bevándorlásról alkotott kedvező képet), konkrétan pedig a helyi szereplők (úgy az önkormányzatok, mint a civil társadalmi szereplők) befogadási és integrációs „ágazatban” való részvételét illetően. Ha strukturált részvételről van szó, akkor a csoportok közötti fokozott kapcsolatok előnyeinek és a helyi közösség pozitív eredményeinek (különösen a munkalehetőségeknek) köszönhetően nem ellenséges a közvélemény. Ezzel szemben a részvétel hiánya, amely akkor jelentkezik, ha a felelős szereplők vagy nemzeti hatóságok vagy nem helyi civil szervezetek, könnyen kisajátításérzést kelt, kevésbé elfogadásorientált közvéleményt eredményezve (ez olyan esetekben enyhül, amikor csak a külső szereplőket látják képesnek a bevándorlási hullámok kezelésére, ahogy az a görög szigeteken, kisebb mértékben pedig Lampedusán is történt).

49 A menekülteknek és a migránsoknak joguk van ahhoz, hogy hallassák a hangjukat, Bosznia-Hercegovina újságírói, 13. 7. 2018, <http://bit.ly/2lzl9PT>

2. Helyi önkormányzatok és civil társadalmi szereplők: korlátok és sikerek

A civil társadalmi szereplők egyre fontosabb szerepet játszanak a bevándorlás tekintetében, különösen helyi szinten, mivel a migránsok „integrációja” elsősorban helyi szinten zajlik. Ezért képesek különféle területeken támogatni a bevándorlókat, és láthatóvá tenni a kisebbségekkel kapcsolatos kulcsfontosságú kérdéseket, amikor azok nem képesek érvényesíteni jogaikat. A KÉPek a VÉGekről vizsgálata arra irányul, hogy feltárja, hogyan és mikor működnek együtt a civil társadalmi szereplők a helyi önkormányzatokkal, valamint hogy azonosítsa a helyszínen tapasztalt korlátokat.

A helyi önkormányzatok **Görögországban** széles körű szociális hatáskörökkel rendelkeznek, míg a munka és a foglalkoztatás területén meglévő hatásköreik sokkal korlátozottabbak. Széles körű szociális szolgáltatásokat nyújtanak a szociális biztonság, az egészségügy, az élelmezés és az elszállásolás, valamint egyéb segítségnyújtás területén. Valójában, bár az önkormányzatok szociális osztályai számos bevándorlónak nyújtanak szolgáltatásokat, az integrációs kérdések és prioritások nem képezik azon szolgáltatások részét, amelyeket a bevándorlóknak nyújthatnak. Az integrációs kérdések és prioritások horizontálisan nem érvényesülnek a különféle önkormányzati politikákban. Az **Észak-Égei régióban** a migránsválság kezelésében a fő érdekelt felek az állami szervek, az önkéntes nem kormányzati szervezetek, valamint a nemzeti és nemzetközi intézmények. Közülük a legjelentősebb a rendőrség/parti őrség, az önkormányzatok, a Kikötői Alap. 123 nem kormányzati szervezet dolgozik különféle ágazatokban, a migránsok fogadásától integrációjukig; nyilvánvalóan tűnik, hogy ők nagyban függnek az e szereplők által nyújtott szolgáltatásoktól. **Rodoszon** a migráció irányításában részt vevő szereplők fejlődésének három szakaszát is meg lehet határozni: az önkéntes reagálás megjelenése 2015-ben; ezután szakmaivá válnak, és 2016-ban megérkezik a hivatásos nem kormányzati szervezetek; és szinte minden irányítási felelősség átruházása a nemzetközi nem kormányzati szervezetekre (az EU–Törökország megállapodás után). Úgy tűnik, hogy a fő kérdés e különféle szereplők jobb koordinációjának elérése.

Az olasz helyzet különböző árnyalatokat mutat a vizsgált területeken, a migránskategóriák és a migrációs projektek szempontjából. **Lampedusa** esetében a helyi szereplők feladata inkább a sürgősségi irányítás és az elsősegélynyújtás, mintsem az integráció. **Lampedusa** helyzete azért egyedülálló, mert itt a máshonnan érkező civil társadalmi szereplők állandóan jelen vannak. Ezek alkotják a Lampedusán jelen lévő helyi kezdeményezéseket, egy helyi, vegyes és informális hálózattal közösen: ez a Forum Lampedusa Solidale (szolidaritási fórum). Ancona tartomány, általánosságban azonban az egész **Marche régió** mindig is tevékeny volt és együttműködött a szociális szférában, és a migránsválság sem volt kivétel: a prefektúra azonnal egyeztető kerekasztalokat hozott létre, amelyekben az összes érintett szereplő (önkormányzatok, egészségügyi osztályok, régió) részt vett. Eredetileg a regionális politikák különböző szereplőket vontak be: helyi önkormányzatokat, harmadik szektorbeli szervezeteket, egyesületeket. Az együttműködés ma elsősorban az AMIF és más európai alapok által finanszírozott projektek keretében zajlik.

A **dél-tiroli** bevándorlókkal foglalkozó egyesületek két típusra oszthatók: bevándorló közösségek által alapított és működtetett egyesületek, valamint a bevándorlókkal foglalkozó helyi civil szervezetek. Ezeknek az egyesületeknek a fő tevékenysége a munkahelyek és a bérelhető lakások biztosításában és közvetítésében nyújtott támogatás, valamint a tagjaik számára nyújtott segítség a közigazgatással és a nyelvtanfolyamokkal kapcsolatosan. Másrészt egyes szervezetek, például a CARITAS és a VOLUNTARIUS bármilyen bevándorlóval és menekülttel foglalkoznak.

Egyes önkormányzatokban úgynevezett „külföldi lakosok tanácsa” nevű testületeket hoztak létre, tanácsadó státusszal. **Puglia régió** az alulról megosztott részvételi folyamatot kívánta ösztönözni, amelynek célja a 2016–2018-as migrációs politikára vonatkozó új hároméves terv elkészítése. A MiCS – megosztott és fenntartható migráció elnevezésű folyamat négy makrotémával foglalkozó ülések útján fogalmazódott meg, amelyek a lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és integrációs politikákkal kapcsolatosak. A folyamatban körülbelül 60 helyi testület vett részt. A pugliai intézmények és harmadik szektor közötti gyümölcsöző együttműködés szempontjából az egyik legfontosabb példa a regionális Egyesületek Hálózata, amely részt vesz az embercsempészség elleni küzdelmet célzó, „Puglia non tratta – Insieme per le vittime” elnevezésű projektben.

Máltán a migránsok támogatásával nagyon sokféle szereplő foglalkozik (ugyanerről számolnak be **Görögországban**), és az e szereplőktől való függőség egyre jelentősebbnek tűnik. A különféle érdekelt felek (nem kormányzati szervezetek, kormányzati intézmények, a magánszektor és a polgárok) közötti együttműködés hiánya azonban továbbra is komoly akadályt jelent. A kormányzati intézmények, pl. az IRC-t és más nyílt központokat működtető AWAS, gyakran nem tudnak kedvező környezetet biztosítani a társadalmi befogadáshoz, mivel nem elég rugalmasak, politikailag nem rendelkeznek kellő felhatalmazással, vagy nem rendelkeznek a szükséges belső kapacitásokkal. Ezért az érdekelt feleknek fokozniuk kell együttműködési erőfeszítéseiket.

Tenerifén a 2015. évi „menekültválság” nem gyakorolt jelentős társadalmi hatást a szigetre; mindazonáltal különféle olyan társadalmi kezdeményezéseket keltett ismét életre, amelyek célja a figyelem felkeltése és a bevándorlók

jogainak védelme volt. Vannak részvételi projektek, amelyek általában a helyi intézményekkel szoros együttműködésben dolgoznak. A bevándorlókkal kapcsolatos állampolgári társadalmi beavatkozás különféle szálakon működik, egyrészt önkéntesek a projektekben, másrészt a tevékenységek résztvevői: az első kapcsolatfelvételi szolgáltatások során kíséret biztosítása; tanácsadási és kísérelő szolgáltatások; olyan tevékenységek, amelyek célja a figyelem felkeltése és a társadalmi érdekképviselet előmozdítása vagy az interkulturális együttélés előmozdítása. Nincs közös, összehangolt politika a bevándorlók befogadására, illetve a különböző szolgáltatások regionális szintű összehangolása és ezáltal a projektek fenntarthatóságának biztosítása érdekében. Más területeket is tovább kell fejleszteni, így a következőket: a migráció és a menekültek irányítási politikája kulcsfontosságú az emberi jogok biztosításához; a regularizálás különböző útvonalainak aktiválása; az eljárások egyszerűsítése, a részvételi és tanácsadási csatornák biztosítása, az (átfogó és befogadó) együttélés előmozdítása, valamint a rasszista és idegengyűlölő hozzáállás megelőzésére irányuló intézkedések.

A migráció erősen átpolitizált kérdés **Magyarországon**. A kormány és a nem kormányzati szervezetek közötti kapcsolat konfliktusokkal terheltnek tűnik. A szolidaritási szereplőket jelenleg a liberális intervenció szimbólumaiként ábrázolják, állami ellenőrzés alatt állnak, és a bizonytalanságot fokozó beszédeknek is célpontjai. Ennek eredményeként az érintett szereplők és a civil szervezetek iránti ellenségesség érezhető a polgárok körében. A migrációval kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó szervezeteket rágalmazták, az integrációhoz szükséges forrásokat pedig csökkentették, míg a helyi lakosság észlelését erőteljesen manipulálja és torzíja az állami és a magán média által táplált

professzionális propagandakampány.

A **Szlovéniában** működő nem kormányzati szervezetek közvetlenül a migránsokkal dolgoznak, projektjeik a migránsok integrációjának sajátos aspektusaira összpontosítanak (azaz a szlovén nyelv tanulására, az információra és a munkaerőpiacra való jobb bejutáshoz szükséges képességek megszerzésére stb.), közvetett módon pedig a jobb társadalmi kohézióra irányuló projekteket hajtanak végre (a kiszolgáltatott csoportok, idős emberek, romák, gyermekek stb. számára, amelyekben a migránsok is részt vesznek). A nem kormányzati szervezetek megpróbálják bevonni a migránsokat, hogy önkéntesként járuljanak hozzá a nem kormányzati szervezetek tevékenységeihez/projektjeihez/programjaihoz, segítve őket a migránsok és a nyilvánosság közötti akadályok leküzdésében. A jelenlegi fellépések legnagyobb korlátja az, hogy a nem kormányzati szervezetek által végzett valamennyi tevékenységet/azok túlnyomó többségét projektalapon finanszírozzák. A projektalapú finanszírozás rugalmasságot és a migránsok igényeihez való gyors alkalmazkodást kínál, ugyanakkor akadályozza a végrehajtott intézkedések hosszú távú hatását. A migrációs és integrációs kérdésekkel való közvetlen foglalkozás során a nem kormányzati szervezeteknek bizonyos mértékű stabilitással kell rendelkezniük a finanszírozás szempontjából, és nem függhetnek a projektalapú finanszírozástól, mivel az ilyen típusú finanszírozás nem hozza a legjobb eredményeket hosszú távon. A nem kormányzati szervezetek elsősorban európai forrásokat használnak a migránsok szlovén társadalomba való integrációjához, mivel az állam nem biztosít elegendő pénzügyi forrást.

Ausztriában a bevándorlási és menekültügyi politikák végrehajtásában állami intézmények, szociális partnerek, nem kormányzati szervezetek, valamint migránsok

egyesületei és kutatók vesznek részt. Nagyon sokféle szereplő nyújt különféle szolgáltatásokat. A közösségi média támogatja az önrányított cselekvés lehetőségét, és új civil társadalmi részvételi lehetőségeket nyit meg. A következőket szervezték meg: (természetbeni) adományok, például élelmiszer, gyógyszerek, higiéniai cikkek, ruházat, továbbá felszerelések, például személyi számítógépek vagy szobák, valamint pénzbeli adományok. Ezen túlmenően fordító munkát végeztek, közös vagy saját lakásokban szállást közvetítettek, németet tanítottak, egyéb oktatási intézkedéseket kínáltak, valamint rekreációs tevékenységek biztosításával ösztönözték a menekültek és a helyi emberek találkozóit (Simsa 2016: 17–18). Ugyanakkor szükség van az integrációs kérdésekkel foglalkozó projektek megvalósítására.

Tűringiában a kilencvenes évek óta fejlesztik a menekültek támogatásának hálózatát, sok szereplőt bevonva a nemzeti és a nemzetközi nem kormányzati szervezetektől kezdve az egyetemekig. E szereplők az integrációs folyamat különböző dimenzióiban aktívak. **Tűringia** számára az „integráció” koncepciójának kidolgozása és végrehajtása fontos fejlődést jelent, és lehetővé teszi a cselekvések és a szereplők hatásköreinek azonosítását. A megvalósítás korlátját az ezen koncepció kialakításában részt vevő összes szereplő összehangolása és bevonása jelenti. Az integrációval kapcsolatos fontos fellépések ellenére bizonyított, hogy a bevándorlók nem vesznek részt aktívan a vitákban, és nem osztják meg a véleményüket, általában félnek véleményt nyilvánítani.

Romániában az integráció számára kedvező jogalkotási keret létezik, és a civil társadalmi szereplők nagyon aktívak. Problémák vannak a gyakorlatokkal és az intézményközi együttműködéssel, különösen a mentési

műveletekkel kapcsolatban. A szerepeket is jobban meg kellene határozni. A legnagyobb korlátot továbbra is az állami támogatás kérdése jelenti: a helyi önkormányzatok által vagy számára nyújtott vagy a migránsok és a menekültek integrációját célzó pénzügyi támogatás hiánya, valamint a helyi szintű eljárások és kapacitások fejlesztése. A civil társadalmi szereplőknek nagy felelősségük van (több területen is), forrásaik azonban nincsenek. Egyre inkább függnek az uniós finanszírozástól, és a térség multinacionális cégei is értékes adományozókként léptek fel. Támogatás és szolidáris hozzáállás érvényesül, és a helyi lakosság különféle tevékenységekben vesz részt. A helyi szinten nagyon aktív civil szervezetek támogatást nyújtottak a befogadási és integrációs kérdésekben. Az alkalmi projektek mellett kevés csatorna támogatja a különböző szereplők közötti együttműködést. Az adatgyűjtés fejlesztése szintén alapvető igény.

A szereplők és projektek sokszínűsége ellenére a szereplőknek számos korláttal kell szembenézniük a cselekvések végrehajtása és a migránsok támogatása érdekében. A migránsok és a menekültek számára nyújtott közvetlen humanitárius segítséget főként a nemzetközi és helyi nem kormányzati szervezetek nyújtották egész **Bosznia-Hercegovina** területén. A nem kormányzati szervezetek jelenleg a migránsok és menekültek számára nyújtott közvetlen humanitárius segítség fő forrásai az ország egész területén, és mindenütt jelen vannak a befogadó központokban és azokon a helyeken, ahol a legtöbb a migráns. Az egyértelmű szerepeket, felelősséget, elszámoltathatóságot és fellépéseket meghatározó egyértelmű protokollok vagy szokásos működési eljárások hiánya kedvezőtlen hatással lehet a kiszolgáltatott személyekre. Ezenkívül aggodalomra ad okot a jogszabályok és az eljárások elégtelen ismerete, különösen a nemi alapú erőszakkal és a kísérő

nélküli és családjuktól elválasztott gyermekekkel kapcsolatos esetekben. A hatékony helyi reagálás biztosításának fő kihívása a többi kormányzati szinttel való, valamint a helyi közigazgatáson belüli koordináció hiánya. A helyi rendőri erők nem kapták meg a megfelelő eszközöket, iránymutatásokat és képzést ahhoz, hogy eredményesen reagálhassanak a migránsokat érintő ügyekre, különösen pedig az embercsempészés előfordulásaira. Az ügyészségeket és bíróságokat illetően hiányzik a koordináció a legfontosabb bűnüldöző szervek és az ügyészségek között, és nincsenek megfelelő adatok ezekben az intézményekben a migránsok körében elkövetett bűncselekmények áldozatairól vagy elkövetőiről. Bár az önkéntesek informális csoportjai érdemi és gyors segítséget nyújtanak a bevándorlók és a menekültek számára, helyszíni jelenlétük korlátozott. Nem rendelkeznek finanszírozással. Az élelmiszerek és egyéb készletek koordinálatlan és bejelentés nélküli elosztása feszültségeket okozhat a bevándorlók körében.

Grande-Synthe-ben a táborokban sokféle érdekelt fél jár el 2006 óta. 2016-ban a basrochi táborban élő migránsok médiajelenléte megváltoztatta a szereplők dinamikáját, akár úgy, hogy új gyakorlatok jelentek meg (új nemzeti és nemzetközi szereplők érkeztek), akár úgy, hogy növekedtek az erőforrások (adományok). **Grande Synthe** egyesületeinek világa bonyolult, új és régóta működő szereplőket egyesít (nemzeti, transznacionális és nemzetközi nem kormányzati szervezetek). Az érdekelt felek elsősorban alapvető igényeket látnak el. A helyzet tranzitónaként való értelmezése láthatólag befolyásolja a reagálás vagy a fellépés típusát. Ezért az az általános vélemény, hogy a migránsoknak nincs „integrációs hajlandósága”. Ebből adódóan a fellépések az alapvető életfeltételekre összpontosítanak; az

adományoktól és az önkéntesektől való jelentős függésről számolnak be; az erőforrások hiánya a legfontosabb korlát, a második legfontosabb pedig a táborokban erősen jelen lévő irreguláris migrációs hálózat. Az önkormányzat nagyon aktív, és rendszeres találkozók szervezésével támogatja a civil társadalmi szereplőket.

Bulgáriában a menekültek integrációs és társadalmi befogadási folyamatait teljes egészében a civil társadalmi szereplőkre bízák⁵⁰. A civil társadalmi szereplők ugyan kitűnő munkát végeznek, mégsem képesek teljes mértékben fedezni a szolgáltatásokat vagy fenntartani azokat, külső finanszírozási forrásoktól való függőségük miatt. A menekülteket a civil társadalmi szereplők támogatják minden lépésük során a védelem megszerzésére irányuló eljárás alatt és után. Fordítókat és bolgár nyelvórákat biztosítanak a menekülteket befogadó központokban, valamint jogi és pszichológiai segítséget, gyermekek számára óvodai és iskolai foglalkozásokat, kulturális alkalmazkodási tevékenységeket kínálnak stb. A „Menekültek helyi integrációja: esély a fejlődésre” fórumon a különböző szervezetek képviselői bemutatták, mit csinálnak.

Svédországban a migrációval kapcsolatos felelősség a nemzeti hatóságokat terheli, a helyi önkormányzatok gyakorlati támogatása mellett. A „menekültválsággal” egyértelművé vált, hogy nem tudják kezelni

a helyzetet. A teljes napi gyakorlati munka, az elszállásolási megoldások, valamint a kérdés hosszú távú kezelése és fejlesztése a civil társadalmi szervezetekre hárult, idővel az önkormányzatokkal együttműködésben. A kis vagy nagy szervezetek által szervezett önkéntesek bonyolítottak mindent, a nap 24 órájában. Számos jelentés van a társadalom minden szintjén, amelyekből egyértelmű, hogy Svédország a civil társadalom nélkül nem lett volna képes megbirkózni a helyzettel. Az önkéntesek a három legnagyobb városba érkező menekülteket fogadták (amelyekbe a legtöbb migráns érkezett), és sürgős segítséget, élelmet, menedéket, gyógyszert stb. nyújtottak. **Svédországban** a civil társadalomban 253 ezer szervezet működik, amelyek nemzeti és nemzetközi szinten szerveződnek. A nagyobb és régebbi szervezeteket (például a Svéd Egyház, a Vöröskereszt stb.) országos szinten szervezik, az újabb vagy helyi szervezeteket azonban nem. A civil társadalmi szervezetek részt vettek többek között az átmeneti törvények és a családegyesítés korlátainak védelmében és az ellenük való tiltakozásban. A civil társadalom továbbra is nagyon befolyásos az ellátás és menedék biztosítása, az oktatáshoz való hozzáférés stb. területén. Egy fórumon dolgozták ki néhány éve az önkormányzatok és a civil társadalmi szervezetek közötti együttműködési modellt, ami a civil társadalom és a közszféra

50 A következő jelentés szerint: *Közösségi alapú megközelítések a migránsok és menekültek Bulgáriában történő integrációjához*. A NEMZETI MIGRÁCIÓS, MENEKÜLTÜGYI ÉS INTEGRÁCIÓS STRATÉGIA (2011–2020) szerint a migráció, a menekültügy és az integráció problémáinak kezelésére szánt **intézményi keret** a következőkből áll: 1. A Bolgár Köztársaság elnöke 2. Belügyminisztérium, a következőkkel: (i) „Határrendészeti” Főigazgatóság, (ii) Migrációs Igazgatóság, (iii) a regionális igazgatóságokon belül létrehozott migrációs egységek 3. Külügyminisztérium, a Konzuli Ügyek Igazgatóságával 4. Munkaügyi és Szociálpolitikai Minisztérium, a Foglalkoztatási Hivatallal 5. Igazságügyi Minisztérium, a következőkkel: (i) Állampolgársági Tanács és (ii) a Bolgár Állampolgárság Igazgatósága 6. Állami Nemzetbiztonsági Hivatal 7. a Minisztertanács mellett működő Állami Menekültügyi Hivatala 8. a Minisztertanács mellett működő Külföldön Élő Bolgárok Állami Hivatala 9. a Minisztertanács mellett működő Bolgár Nemzeti Embercsempészet Elleni Bizottság

közötti partnerség (úgynevezett IOP). Nagyrészt kooperatív modellt alakul, hogy helyben és együtt dolgozzanak a kihívások megoldása érdekében.

Minden esetben az látható, hogy **sokféle érdekelt fél vesz részt a migránsok támogatásában**. A szereplők típusa és a cselekvési terület nagy mértékben függ a valós és az érzékelt migrációs kategóriáktól. Vannak azonosítható minták: 1) minél inkább arra utal a helyzet, hogy a bevándorlók élete „kockázatos”, annál több nemzetközi szervezet van jelen (mint például az IOM, az UNHCR vagy az EU műveletei) a bevándorlás helyi irányításában. Itt a helyzet globális problémaként jelenik meg, amely humanitárius irányítást igényel (ez jellemző **Málta, Görögország, Lampedusa és Puglia** esetére); 2) e „kockázati területek” közül minél inkább „tranzitónának” jellegűnek tekintik a helyzetet, annál több szereplő koncentrált az alapvető szükségletekre és kevésbé az integrációs kérdésekre (még akkor is, ha a migránsok jelenléte bizonyos területeken állandó). Vagyis a migránsok jobban függenek majd a civil társadalmi szereplőktől, és így a szolidaritástól. **Magyarország és Grande-Synthe** esetében az állam kriminalizálja is a szereplőket 3) Az integráció különféle területein dolgozó és a jogi segítségnyújtástól a multikulturalizmus előmozdításáig és az idegengyűlölet elleni küzdelemig terjedő különféle területekért felelős, számos érdekelt fél. Ez olyan helyszíneken figyelhető meg, amelyeket az idő múlásával legalább egy migránskategória célpontjának tekintenek (pl. **Ausztria, Tenerife és Németország**). A különféle érdekelt felek (civil társadalmi szereplők, nemzetközi szervezetek és önkormányzatok) közötti koordináció fontos korlátot jelent a migránsok integrációjával kapcsolatos eszközök és projektek kidolgozásában. **Svédország** esetéhez hasonlóan, ahol egyértelmű, hogy – a legmagasabb politikai szinttől a helyi szintű áll-

ami tisztviselőig – Svédország nem kívánja és nem tudja a migráció kihívásait kezelni a civil társadalom nagy mértékű támogatása nélkül. Együttműködésre volt szükség, és fontos a megfelelőbb tervezés. Olyan esetekben is, ahol a beszámolók szerint jelentékeny a koordináció mértéke (mint **Tübingia, Traiskirchen, Grande-Synthe és Tenerife** esetében), inkluzívabb és koordináltabb megközelítésre lenne szükség, különösen azért, mert a befogadás és/vagy az integráció felelősségét az állami intézmények folyamatosan átadják a civil társadalmi szereplőknek. További korlátot jelent a finanszírozás: az ismertett esetekben a migránsok létfenntartásához (pl. élelmezés, anyagi javak, szállás, egészségügyi ellátás) és integrációjához (pl. oktatás, szociális védelem, kulturális részvétel és igazságszolgáltatás) szükséges különféle intézkedések felelősségét a civil társadalmi szereplőkre ruházzák (legyenek ezek nemzeti, nemzetközi szintű szereplők vagy helyi polgárok). Ugyanakkor az állam nem emeli hivatalos szintre e személyek feladatait, és/vagy nem biztosítja a szükséges feltételeket a munkájukhoz, bár fellépésük egyre elengedhetetlenebb (pl. **Mostar** esetében). Néhány szélsőséges esetben e személyek politikai támadás tárgyát képezik, és az állami hatóságok kizsákmányolják és kriminalizálják őket (pl. **Magyarországon, Franciaországban, legújabban pedig Olaszországban**).

A „nemzeti és uniós támogatásoktól” és a szolidaritástól való nagy mértékű függőség (az önkéntesek és az adományok minden területen komoly korlátot jelentenek) és az ilyen források kiszámíthatatlansága a migránsok kiszolgáltatottságához fog vezetni, ha a szereplők nem tudnak reagálni a migránsok alapvető szükségleteire. Ezenkívül bizonyított, hogy néhány migránskategóriát teljesen kizártak a társadalomból, így csak a szolidaritásra számíthatnak.

3. Bevándorlási és integrációs kérdések: problémák és bevált gyakorlatok

Nincs konszenzus az integráció egységes fogalom meghatározását illetően⁵¹. Az IOM a következőképpen határozza meg az integrációt: az a folyamat, amellyel a bevándorlókat befogadják a társadalomba, mind egyénként, mind csoportként. [Az integráció] a migránsok és a fogadó társadalmak kétirányú alkalmazkodási folyamatára utal, [és magában foglalja] a migránsok és a fogadó társadalmak jogainak és kötelezettségeinek, a különféle szolgáltatásokhoz és a munkaerőpiacokhoz való hozzáférésnek a figyelembe vételét, valamint olyan alapvető értékek azonosítását és tiszteletben tartását, amelyek a migránsokra és a fogadó közösségekre nézve kötelezőek egy közös cél érdekében (IOM, 2011).

Az országok számára számos kihívást tartogat az integrációs politikák eredményességének javítása. A MIPEX⁵² adatai alapján az EU-ban a bevándorlók általában alulreprezentáltak a legeredményesebb foglalkoztatási és oktatási programokban. Ezek magukban foglalják a képzést, a képesítések elismerését, a munkahely-specifikus nyelvtanfolyamokat vagy a belföldi okleveleket, bár ezek a munkaerőpiaci integráció szempontjából csak hosszú távon kifizetődőek. Másfelől nincsenek konkrét bizonyítékokra alapuló, következetes szakpolitikák (amelyek kísérleti projektekre, kísérletekre vagy megbízható értékelésekre alapulnának). Ezek az integrációs politikák láthatólag erősen átpolitizáltak, így ki vannak téve a politikai napirend változásainak, és kölcsönösen összefüggnek a közvéleménnyel. A bevándorlással érintett országok egyre inkább az eredményesebb általános és célzott programokba fektetnek be, amelyek szintén személyre szabottabb általános és célzott támogatáson alapulnak. De sok ilyen program túlságosan új vagy kis léptékű ahhoz, hogy elérje a számos harmadik országbeli állampolgárt, akik ritkán férnek hozzá képzésekhez vagy álláskeresési járadékhoz. Másrészt az újonnan bevándorlással érintett országoknak integrációs politikákat kellett kidolgozniuk. Jórészt a politikák határozzák meg, hogy a bevándorlók tartósan letelepednek-e, valamint társadalmi és politikai jogait és állampolgárságukat. Ahogy azt a MIPEX jelentése hangsúlyozza: **az állandó tartózkodás és az állampolgárság korlátozása nagyszámú „tartósan ideiglenes” külföldi személy jelenlétét eredményezi, akik jogilag bizonytalan és társadalmilag kirekesztett helyzetben vannak.** A bevándorlók szolgáltatásokhoz való hozzáférése nemcsak jogi státuszuktól függ, hanem az egyes bevándorlók kategóriáinak állami megítélése is meghatározónak tűnik az integráció szempontjából. Az integrációs kérdések megközelítése (ami magában foglalja a szereplőket is) nagymértékben függ a migrációs kategóriától: megfigyelték, hogy a tranzit- vagy belépési zónák, ahol a migráns lakosságot „mobil”-nak érzékelik, nem alkalmaznak következetes integrációs politikákat, illetve nem biztosítanak jogokat, szolgáltatásokat vagy lehetőségeket e kategóriát illetően. Ez megfigyelhető még a hagyományos bevándorlási célországokban (például Franciaországban) is, ahol az integrációs politikákat már kidolgozottak tekintik. Másrészt a kormány bevándorlással kapcsolatos politikai álláspontjától is függ: azokban az esetekben, amikor egy ország a bevándorlás ellen száll síkra, és a biztonságossá tétel megközelítését alkalmazza, a migrációt és még a civil társadalmi szereplőket is kriminalizálják, ezáltal növelve a migránsok kiszolgáltatottságát.

A „tranzitmigránsok” esetében a civil társadalmi szereplők, a nemzeti és a nemzetközi nem kormányzati szervezetek sokkal inkább az alapszolgáltatások migránsok számára való nyújtása során

51 Lásd még: MIPEX, <http://www.mipex.eu/>

52 Huddleston és Sánchez-Montijano, E. (2015). Integration Policies: Who Benefits? [Integrációs politikák: Kinek jó?] A szakpolitikai összefoglaló elérhető: http://mipex.eu/sites/default/files/downloads/files/mipex_integration-policy_policy-brief.pdf

vannak jelen. Ez fokozottan igaz **Görögország, Málta, Szlovénia, Magyarország, Románia és Grande-Synthe** esetében. Ezek az esetek felvetik a kérdést, hogyan lehet eredményes integrációs szakpolitikákat végrehajtani egy olyan környezetben, ahol a migránsokat folyamatosan úgy jelenítik meg, hogy nem „hajlandóak” az országban maradni. Az integrációs kérdések társadalmi, gazdasági és kulturális dimenziókat tartalmaznak; a kihívásokkal szembenező sokféle érdekelt félt érintenek, akik a társadalomból kirekesztett migránsok támogatását célzó projekteket dolgoznak ki.

Máltán a nem kormányzati szervezetek előmozdítják a különböző társadalmi csoportok közötti kapcsolatokat. A **Right2Smile** projekt például a fiatal migránsokra és a máltai polgárokat összpontosít. Biztosítja valamennyi csoport részvételét, mivel választhatnak és javasolhatnak tevékenységeket. A projekt sikere azzal magyarázható, hogy mennyire őszinte megközelítést alkalmaz a szervezet a közösséggel kapcsolatosan, nyitott és befogadó tereket biztosítva mindenki számára. Ez a projekt új, és nincs információ a hosszú távú hatásokról. Ami az integrációs politikákat illeti, aggodalomra elsősorban a menedékkérők adnak okot. Mivel **Máltán** mostanáig meglehetősen új jelenség volt a menekültáradat, kevés a jogi előírás. Általában minden szabályozás a külföldi beruházások logikáját követi, ezért a gazdag harmadik országbeli állampolgárok számára meglehetősen előnyösek, mivel megkönnyíti számukra a tartózkodási engedély vagy akár az állampolgárság megszerzését is. Másrészt a menekülteket és a menedékkérőket érintő szabályozások vagy szakpolitikák inkább korlátozó jellegűek, és kevésbé teszik lehetővé társadalmi beilleszkedésüket és önrendelkezésüket. Ez utóbbiak esetében az állampolgárság megszerzése javarészt lehetetlennek bizonyul, és bár a menekültek és a menedékkérők legálisan

is foglalkoztathatók **Máltán**, a munkaerőpiacra való belépés nehéz, a felfelé irányuló társadalmi és gazdasági mobilitásra való esély pedig alacsony. A migránsok befogadása minden esetben számos „eszköztől” függ, konkrétan jogi (vízumszerzés) és kulturális (nyelv, valamint kommunikációs és interakciós lehetőség a fogadó társadalomban) eszközöktől. **Málta** esetében is igaz, hogy a migránsok és a menedékkérők kiszolgáltatottabbak, és nagyobb valószínűséggel válnak az informális munkaerőpiacon kizsákmányolás áldozatává.

A **görögországi** menekültügyi eljárás hosszú folyamat, amelynek során a menedékkérők több mint egy évet várnak a döntés meghozatalára. A központi kormányzat felel a migránsok integrációs programjainak kidolgozásáért és végrehajtásáért, az önkormányzati hatóságokkal együttműködve. Az önkormányzatok egyre kezdeményezőbb szerepet vállaltak az újonnan érkezők befogadása, valamint a legálisan ott tartózkodó migránsok hosszú távú integrációját érintő kihívások kezelésében. A helyi önkormányzatok önállóan vagy más állami hivatalokkal és nem kormányzati szervezetekkel együttműködésben számos szociális szolgáltatást nyújtanak az egészségügy, az oktatás és a gyermekgondozás területén. Jelenleg a menedékkérők és az elismert menekültek integrációs folyamatát az **Észak-Égei régióban** az „ESTIA” elszállásolási és készpénzes segítségnyújtási program támogatja. A menekült gyermekek és felnőttek oktatáshoz és foglalkoztatáshoz való hozzáféréséről főként a nem kormányzati szervezetek és a civil társadalom kezdeményezése útján gondoskodnak. Eddig több mint 1163 ember részesült integrációs támogatásban. **Rodoszon** az önkormányzatok és egyéb helyi szereplők egyre kezdeményezőbb szerepet vállaltak az újonnan érkezők befogadása, valamint a legálisan ott tartózkodó migránsok hosszú távú integrációját érintő kihívások kezelésében. Az önkormányzatok

feladata azon városok infrastruktúrájának fenntartása is, ahol sok etnikai és migráns közösség él. Ezért **Rodosz** önkormányzata saját forrásaival létrehozott a településen belül egy olyan helyet, ahol a migránsok és menekültek ideiglenesen tartózkodhatnak, míg a szárazföldi Görögországba nem távoznak. A cél valamennyi szükséges humanitárius szolgáltatás szervezett és biztonságos módon történő biztosítása a szigetre érkező menekültek és bevándorlók számára, valamint a sziget mint világhírű turisztikai célpont imázsának megóvása az esetleges ellenőrizhetetlen helyzetektől. Ugyanakkor a görög szigetek mindössze 6000 főt ellátni képes befogadóállomásain több mint 17 ezer ember zsúfolódik össze, és olyan szerencsétlen körülmények között élnek, amelyek nem felelnek meg az alapvető humanitárius előírásoknak. Így ezeknek az embereknek nem lehet biztosítani a biztonságot, az egészségügyi ellátást, a foglalkoztatást, az oktatást stb., amíg a szigetekén lévő központokban maradnak. A menedékkérőket és menekülteket kezelő érdekelt felek által nyújtott szolgáltatások javítására javasolt intézkedések a következő ágazatokra vonatkoznak: védelem, táplálkozás, egészség és élelmezés, közlekedés, háztartás, higiénia és anyagi ellátás, a helyi közösségek támogatása. A görög szigetekén minden szinten pénzügyi és intézményi fejlesztések szükségesek.

Ciprus ugyan a menedékkérők társadalmi beilleszkedési folyamatát illetően jelentős fejlesztéseket hajtott végre, nem sikerült létrehozni a menedékkérőket abban az időszakban támogató hathatós rendszert, amikor a jogállásukra vonatkozó döntésre várnak. A rendszer úgy jellemezhető, hogy lassú és bürokratikus, és ez különféle következményekhez vezet, például frusztrációhoz, szegénységhez és negatív érzésekhez. A befogadásról szóló rendeletek előírják, hogy minden menedékkérő gyermek ugyanolyan feltételekkel hozzáférhet az

oktatáshoz, mint az állampolgárok, a menedékjog iránti kérelem benyújtása után haladéktalanul, de legkésőbb a menedékjog iránti kérelem benyújtásától számított három hónapon belül. A menedékkérőknek nyújtott egészségügyi szolgáltatásokat illetően több akadályt is azonosítottak: nem megfelelő tájékoztatás és elégtelen tolmácsolási és fordítási támogatás. Ezen túlmenően az egészségügyi szakemberek kulturális megértése és ismeretei hiányosak a kínzás, a trauma és az erőszak terén, ezért nem nyújtanak szakosodott segítséget. A menedékkérők egészsége jelentősen romolhat a társadalmi elszigeteltség, a státusz és a család elvesztése, a bizonytalanság, az ellenségesség, a lakhatási nehézségek, a szegénység és az önrendelkezés elvesztése miatt. Az egyik fő akadály a menedékkérők számára a kommunikációképtelenség. A menedékkérők **Cipruson** a menedékjog iránti kérelem benyújtása után egy hónapon belül munkát vállalhatnak, és erre ösztönzik is őket. A foglalkoztatáshoz való hozzáférésük azonban bizonyos ágazatokra korlátozódik, amelyek nem vonzóak és alulfizetettek. A menedékkérőket képzetlen munkavállalóknak tekintik; az olyan ágazatok többsége, amelyben foglalkoztathatók, távoli vidéki területeken található; az, hogy nem tudnak görög vagy angol nyelven kommunikálni, akadályozza a hatékony kommunikációt. A mezőgazdasági ágazat munkaadói gyakran érdektelenséget mutatnak, és megtagadják a menedékkérők alkalmazását. Tulajdonképpen ezekben az ágazatokban sok munkáltató gyakran inkább olyan harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztat, akik foglalkoztatási engedéllyel érkeznek az országba, és legfeljebb négyéves munkavégzésre jogosultak (Drousiotou és Mathioudakis, 2015). A bevándorlók társadalmi beilleszkedése tehát a fogadó országbeli jogállástól és – a szociális védelem biztosítása érdekében – a munkaerőpiaci integrációtól függ

(Kasimatis, 2006). A bevándorlók jogi és polgári védelmének hiánya állandósítja az emberi jogok megsértését, és oda vezet, hogy a bevándorlók ellenséges környezetben élnek jogok nélkül, és lényegében az határozza meg helyzetüket, hogy „olcsó munkaerők” az illegális munkaerőpiacon.

Spanyolországban a harmadik országbeli állampolgárok beutazását és tartózkodását, jogait és társadalmi integrációjukat szabályozó törvény „bevándorlási törvény” néven ismert⁵³. Jelentős különbség van az uniós országokból érkező migránsok, a reguláris harmadik országbeli állampolgárok és az irreguláris migránsok jogai között: az első két kategória társadalmi és politikai jogokkal rendelkezik (szinte ugyanolyanokkal, mint amilyenek a spanyol állampolgárokat illetik). Ellenben az irreguláris bevándorlók jogai nagyon korlátozottak, a nemzeti és helyi szintű közigazgatási gyakorlat miatt is, amely megbonyolítja az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférésüket és az alapvető jogok elismerését. A kiszolgáltatottság mellett, amelyet a „papírok hiánya” okoz: foglalkoztatási kizsákmányolás a földalatti gazdaságban, túlszűfolt szállások olyan házakban, amelyek gyakran alkalmatlanok ilyen célra, és bizonyos esetekben nem rendelkeznek villamosenergia- és vízellátással. Az egyik fő probléma, amelyet – különösen a latin-amerikai származású – bevándorlók észlelnek, az egyetemi oklevelek elismerése. Mivel az elismerési eljárás drága és hosszadalmas (sok esetben meghaladja a négy évet), ugyanis magában foglalja az összes dokumentum (oklevelek, érdemjegyek átiratai stb.) fordítását és honosítását. Az oklevelek elismerése fontos akadályt jelent a bevándorlók sikeres munkakeresése előtt. Ennek ellenére ezen a területen az egyik fő erősség az, hogy

sok oktatási központ bonyolít le interkulturális programokat, és hatalmas tapasztalattal rendelkeznek a sokszínűség kezelésében. **Tenerifén** különféle kihívásokat azonosítottak az integrációval kapcsolatban, amelyek mindegyike az emberi jogokra, a széles körű és egyenlő részvételre alapuló bevándorlási politika iránti igényhez kapcsolódik. Ez utóbbi szempont azzal függ össze, hogy egy széles körű nemzeti és európai szakpolitikát kell meghatározni, amely a határmenti területek legkülső szélétől a középpontjukig terjed. Vagyis egy olyan európai politikára van szükség, amely figyelembe veszi a határ menti területek tapasztalatait, igényeit és az ott vállalt kezdeményezéseket.

A munkaerőpiaci kizsákmányolás szintén fontos kérdés **Pugliában**. A problémamegoldása érdekében innovatív projekteket dolgoztak ki, és befolyásolták a politikák kidolgozását. Az **olaszországi** integráció kiegészítő szerepet tölt be a nemzeti és az európai szabályozást tekintve. A helyi hatáskörök az integrációs politikák néhány klasszikus területére korlátozódnak, például a szociálpolitikára, a szociális lakhatási szabályokra, a kulturális ügyekre, az oktatási rendszerre, a közegészségügyi szolgáltatásra, a szakmai szakképzésre és a munkaerőpiaci ösztönzőkre. Fontos figyelembe venni az SPRAR rendszer sajátosságát is, amely lehetővé teszi a helyi önkormányzatok és szereplők bevonásával történő integrált decentralizált elszállásolást, hogy biztosítható legyen a lakhatás, az étkeztetés, az egészségügyi szolgáltatások, az oktatási erőfeszítések, a nyelvtanfolyamok, a jogi segítségnyújtás és az álláskereső számára nyújtott bizonyos támogatás, valamint a helyi vállalkozásoknál történő foglalkoztatás. A program 2018-ban megszűnt⁵⁴. Mint már

53 A 4/2000. számú alaptörvény és módosításai, a 8/2000., 14/2003. és 2/2009. számú alaptörvények, amelyek végrehajtási szabályait az 557/2011. számú királyi rendelet tartalmazza

54 Lásd: I. Fejezet, 3. rész

említettük, az integrációs politikák a bevándorlók kategóriáitól és/vagy attól függenek, hogy a kormányok miként érzékelik a bevándorlókat.

Nincs támogatás vagy nincs sok támogatás a tranzitmigránsok integrációjára, ahogy az **Lampedusa** esetéből kitűnik Ott a migránsok az áttelepítést várják. Az egyének és a hálózatok még akkor is, ha a migránsok nem töltenek sok időt a szigeten (mindaddig, amíg a biztonsági struktúrák ezt lehetővé tették), befogadták a migránsokat a házukba, és mentori szerepet játszottak, nyelvet tanítottak nekik, és gyakorlati tanácsokat adtak. **Marche** régiót láthatólag jobban aggasztják a kísérő nélküli kiskorúak, és a régió részt vesz a migránsok befogadásában. Nincsenek sem fogadóállomások, sem pedig CPA-k. Marche számára a megkülönböztetés elleni küzdelem fontos kérdés. 2014-ben csatlakozott a No.Di (No Discrimination, nincs megkülönböztetés) projekthez a befogadásnak és a faji megkülönböztetés leküzdésének az elősegítése érdekében. Politikai szempontból az integráció egyik legnagyobb akadálya a dichotómia megteremtése a menedékkérők javára történő beavatkozás és az integrációs beavatkozás között. A vészhelyzeti partraszállások minden politikai és intézményi figyelmet, valamint a közvélemény figyelmét is a menedékkérők jelenségére irányították a területen már jelen lévő bevándorlók integrációs folyamata helyett.

Dél-Tirolban a tartományi integrációs törvényt csak 2011-ben hagyták jóvá, megteremtve az integráció jogi keretét. A törvény ösztönzi a nyelvi és kulturális integrációt, helyreállítja a bevándorlók egyenlő jogait és egyenlőségét a szociális támogatás, az egészségügyi szolgáltatások, a szociális lakhatás, az oktatás területén, valamint az interkulturális közvetítőkkel kapcsolatban. **A dél-tiroli** bevándorlók körében a munkanélküliségi

rátá alacsonyabb, mint az ország többi részében. Ugyanakkor az olasz-német kétnyelvűség, valamint a közsférában lévő munkahelyekre vonatkozó arányossági szabállyal kapcsolatos követelmények miatt további kihívást jelent a migránsok integrációja.

Pugliában a MiCS megbeszélésein felmerült annak szükségessége, hogy a közszolgáltatók képzési és kapacitásépítési tervével összefüggésben (az emberkereskedelem, valamint a szexuális és a munkaerő-kizsákmányolás kérdéseit illetően is) előmozditsanak egy intézményi kommunikációs kampányt, amelynek célja a nyilvánosság figyelmének felkeltése és a bevándorlókkal szembeni indokolatlan félelmek és megkülönböztető hagyományok kezelése. Az integráció előmozdítása érdekében fontosnak tűnik a képzésbe történő beruházás, továbbá különös figyelmet kell fordítani a kísérő nélküli kiskorúakra, akik elérik a nagykorúságot. A lakhatást illetően kívánatos a családi befogadási formákkal való kísérletezés, széles körben elterjedt modellekre, például a bevándorlók, a menedékkérők és a menekültek állami-magán rendszerének előmozdítására összpontosítva. A migránsok (férfiak, nők és gyermekek) kereskedelme, valamint szexuális és munkahelyi kizsákmányolása elleni beavatkozásokat továbbra is kiemelten kezelik **Pugliában**, ahol ez a jelenség tartósan jelen van.

Szlovénia jelentős tapasztalattal rendelkezik a volt Jugoszlávia köztársaságaiból érkező bevándorlók integrációját illetően, akik hasonló történelmi, nyelvi és kulturális tapasztalatokkal rendelkeznek. Ám az ország kevés gyakorlati tapasztalattal rendelkezik a közelebbi szomszédságon kívülről (például Afrika, Közel-Kelet, Ázsia, albán közösség stb.) érkező migránsok integrációja terén. **Szlovéniának** több intézményi és emberi erőforrást kell

szánnia a tapasztalatok és ismeretek hiányának kompenzálására. A legjobb módszer a más, hasonló körülményekkel rendelkező EU-országok bevált gyakorlatainak átvétele és adaptálása, de még ez sem elég, ha az állami szereplők nem viselkednek proaktív módon. Az állam jelenlegi tevékenysége valamilyen módon passzív, csak követi és figyelemmel kíséri a helyzetet, és szükség esetén reagál. Nagyon sok albán (Koszovó, Albánia, Macedónia) korábbi bevándorlási tapasztalata volt az, hogy az integrációs kérdéseket figyelmen kívül hagyták. Ennek eredménye, hogy számos **szlovén** városban „hiányosan” integrált albán közösségek élnek. Bizonyítékok vannak arra, hogy kezdeményezőbb állami szereplők más érdekelt feleket (különösen a helyi közösségeket) is mozgósíthatnának, hogy jobban hozzájáruljanak a migránsok szlovén társadalomba történő hatékony integrációjához. Az integráció továbbra is nagymértékben függ a nem kormányzati szervezetektől.

Tübingia Nordhausen járásában számos lehetőség és projekt célozza a migránsok beilleszkedését és a társadalmi életben való részvételük lehetővé tételét. A lehetőségek többségét azonban a helyi polgárok tervezték meg, a migránsoknak a fejlesztési folyamatban való részvétele nélkül. A menekültek és a migránsok néha nehezen tudják beszerezni a szükséges információkat érkezésükkor. A beszámolók szerint nincsenek struktúrák, és a végleges jelentések is hiányoznak. A migránsok társadalmi részvételének biztosítása érdekében fontos lenne a helyi állampolgárok és a bevándorlók azonos szinten zajló találkozója. A migránsok gondolatait meg kell hallgatni, és be kell építeni a folyamatokba.

Bulgáriának nincs kormányzati programja a menekültek integrációjára. Minden integrációs intézkedést és szolgáltatást a civil társadalmi szereplők és az önkéntesek

biztosítanak. **A civil társadalmi szereplőknek a menekültek beilleszkedését célzó fő kezdeményezései a következők:** integrációs szolgáltatások (ideértve a lakhatást, a szociális közvetítést és a pszichológiai támogatást); nyelvtanfolyamok gyermekek számára, a szociális és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése, szakképzés; kezdeményezések a szociális önrendelkezés irányába, pl. mentorálási programok, szociális mediátorok, kulturális rendezvények, sport, stb. Fontos kérdést jelent az integrációs politikák kidolgozása. Az SAR 2005 és 2013 között irányította a menekültek integrációjára szolgáló nemzeti programot, amely 2014-ben megszakadt. E program szerint a „menekült egyéni beilleszkedési tervet kap, átmeneti integrációs intézkedésekkel együtt”. Számos akadály merül fel a menekültek bolgár társadalomba való integrációja során. Az egyik fő akadály az, hogy a menedékkérők Bulgáriát tranzitországnak tekintik, amely kikerülhetetlen állomást jelent a Nyugat- és Észak-Európába vezető útukon. Ennek eredményeként sok menedékkérő vagy illegálisan lép be az országba, illetve halad át rajta, vagy az első adandó alkalommal elhagyja a befogadó központot. Komoly kihívás az integráció politikai dimenziója, a politikai pártok ugyanis a bevándorlásellenes diskurzust támogatva igyekeznek előnyös helyzetbe kerülni.

Románia esetében az állampolgárság, illetve a bevándorlás és az integráció kapcsolatát illetően a kihívás a biztonság, a szabadság, az emberi jogok, a gazdasági és demográfiai érdekek, az emberi méltóság ellenőrzése és tiszteletben tartása közötti egyensúly. A migránsok és a menekültek számára a **Romániában és Konstancában** megvalósuló integrációjuk során felmerülő nehézség többek között a román nyelv ismerete és a szociális védelemhez való hozzáférés. Ez a tendencia

nyilvánvalóbb a nők körében. Konstancában román nyelvtanfolyamokat szervez a Konstanca Megyei Iskolafelügyelőség. E tanfolyamok nélkül a migránsok csak a nem kormányzati szervezetek támogatására számíthattak volna a nyelvtanfolyamokat illetően. További állami támogatásra van szükség a nyelv-tanfolyamok szervezése során. További kiemelt terület a migránsok jogaival kapcsolatos ismerethiány. Ebben a kérdésben a civil társadalom fontos szerepet játszik. A **román** törvények számos jogot biztosítanak a migránsok számára (pl. munka, egészségügy, szociális juttatások és oktatás), de nem biztosítják a politikai képviseletet. Ezek a területek az állami hatóságok, a kormány és a civil társadalom feladatkörébe tartoznak, és ezeknek együtt kell működniük. Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés számos nehézséget jelent, pl.: tájékoztatás a jogokról és az eljárásokról (egészségbiztosítás fizetése és családorvoshoz történő regisztráció), szabályozás, ágazati harmonizáció és kulturális közvetítés.

A migránsok jogait semmilyen mértékben sem igazítják az állampolgári jogokhoz **Bosznia-Hercegovinában**. Mostar városa évek óta nagyon nehéz helyzetben van, megsértik állampolgárainak jogait, a migrációs válság miatt pedig a helyzet még összetettebbé válik. A migrációs kérdésekkel kapcsolatos hatáskör állami és entitás szintű (a kantoni szinthez tartozó oktatási szakterület kivételével),

és működési szempontból nehéz a kantoni és helyi szintű kritikus kérdéseket befolyásolni vagy megváltoztatni. A helyi szintű integrációval kapcsolatos gyakorlatok nemigen léteznek, a migránsok pedig teljesen el vannak különítve az állampolgároktól. **Bosznia-Hercegovinában** egy személynek először hangot kell adnia a menedéjog iránti szándékának. Az eljárás bonyolult⁵⁵, hosszadalmas, és különféle döntéshozók részvételével jár. Számos tényező akadályozza a menedéjoghoz való tisztességes és hatékony hozzáférést. Az intézmények korlátozott kapacitással bírnak a menedéjog iránti kérelmek regisztrálására és feldolgozására, és lassan hajtják végre a regisztrációs eljárásokat. Ezen túlmenően, noha az utóbbi hónapokban jelentős fejlesztések történtek, továbbra is kihívások merülnek fel a kísérő nélküli, családjuktól elválasztott gyermekek időben történő azonosítása és a törvényes gyám ezt követő kinevezése vonatkozásában: ez a menedéjogi folyamatba való belépéshez szükséges első lépés⁵⁶. A menekültügyi jogállás jóváhagyása nélkül lehetetlen a migránsok és a menekültek rendszeres foglalkoztatása. Ezenkívül az állampolgárokat egyre jobban nyomasztja a szomszédságukban bizonytalan körülmények között élő menekültek jelenléte, és nyomást gyakorolnak az önkormányzatra a helyzet kezelése érdekében⁵⁷.

Az integrációkérdését az **osztrák** politika régóta elhanyagolta. Régóta kialakult a „migráns

55 Például 2019. március 31-től 25 352 fő fogalmazta meg hivatalosan a menedéjog iránti kérelmét, de csak 1641 döntött úgy és volt képes arra, hogy hivatalosan menedéjog iránti kérelmet nyújtson be az SA-hoz. Ezenkívül az SA a hónap folyamán 5 menekült jogállásának meghatározása céljából készített interjút.

56 Az ENSZ Bosznia-Hercegovinában (2019): Havi operatív tájékoztatók a menekültek/migránsok helyzetéről, 2019. március, Intézményközi jelentés a menekültek/migránsok helyzetéről, 10–11. o. <https://www.undp.org/content/dam/unct/bih/PDFs/UNCTBiHSitReps/Inter-agency%20refugee%20and%20migrant%20operational%20update-%20March%202019.pdf>

57 Minca, C. és Umek, D. (2019): A menekültválság új frontja a Balkánon. 2019. 02. 14. <https://societyandspace.org/2019/02/14/the-new-front-of-the-refugee-crisis-in-the-balkans/>

munkavállalók” ideiglenes bevándorlásának gondolata. Szövetségi szinten az integrációs politika erőfeszítései az úgynevezett „integrációs megállapodással” kezdődtek, amelyet a települési és tartózkodási törvény írt elő 2002-ben. A harmadik országokból érkező új bevándorlók tehát kötelesek részt venni némettanfolyamokon és integrációs tanfolyamokon. 2010-ben elfogadták a nemzeti integrációs cselekvési tervet, amely felvázolja az integrációs politika irányelveit. Tartalmazza az általános integrációs politikai iránymutatásokat, kihívásokat és célok részletes katalógusát, végrehajtását pedig szakértői testület támogatja. **Ausztria** nem maradt el az integrációs politika alkalmazását illetően⁵⁸, tartalommal és elképzelésekkel töltötte meg, és intézményi keretbe is foglalta. A külügyminiszter egyúttal integrációs miniszter is; a különféle helyi hatóságok egy integrációs tanácsadó testületben működnek együtt.

A **magyar parlament 2016 júniusában megszüntetett minden állami finanszírozású integrációs támogatást.** A korábban elérhető szolgáltatások, például a nyelvtanfolyamok, a szálláslehetőség támogatása és az álláskeresés segítése többé nem állnak rendelkezésre. A menedékkérőknek csak egy hónapig lehetett tartózkodnia a befogadó táborokban, miután csak védelemben részesülhettek. Ebben az időszakban a dokumentumaikat ki kellett állítani, de erre gyakran több hónapig kellett várniuk. Az új szabályozás szerint többé nem maradhattak a táborokban, és egyéb támogatásra sem voltak jogosultak. A változások előtt a menedékkérők két hónapig tartózkodhattak a befogadó táborokban, majd további hat hónapot tölthettek a bicskei preintegrációs táborban, és részt vehettek nyelvi és társadalmi integrációs képzéseken. Manapság egy hónap elteltével el

kell hagyniuk a tábort, és nem kapnak semmilyen állami támogatást, pusztán néhány megmaradó civil szervezetre és egyházra támaszkodhatnak (Deutsche Welle, 2017). Annak ellenére van ez így, hogy Magyarországon jelentős mértékű a munkaerőhiány. A 16 éven felüli menedékkérő gyermekek számára nem biztosított az iskolába járás lehetősége, kivéve ha védett státuszt kapnak. Időközben, legfeljebb egy évre lehet humanitárius védelmet nyújtani, de a jogok és a szolgáltatások meglehetősen korlátozottak. Kevés intézmény fogad menekült gyermekeket és képes programokat felajánlani sajátos igényeiknek megfelelően. Számos helyi iskola vonakodik külföldi gyermekeket fogadni, mivel nincs megfelelő szakértelmük ahhoz, hogy kiegészítő oktatást biztosítsanak a menedékkérők számára; ráadásul a magyar családok ellenséges érzéseknak adnak hangot a menedékkérő gyermekekkel szemben.

Svédország ugyan sok menedékkérő iránti kérelmet kapott, a menekültek befogadása és integrációja nem egyszerű kérdés. Mint említettük, az integrációs kérdésekkel kapcsolatos politikát az utóbbi időben összehangolták az uniós joggal, ám ez még nem fejeződött be. A civil társadalmi szereplők tehát az integrációs kérdésekért elsősorban felelős szereplők. A menekültek a civil társadalmat szövetségeseiknek és a befogadásuk lehetőségének tekintik **Svédországban.** Sokan kifejezetten úgy gondolkodnak, hogy a civil társadalmi szervezetek és az önkéntesek nélkül nem tudnának Svédországban élni. Sokan egyértelműen úgy látják, hogy a civil társadalom tud számukra információkat adni a közigazgatási eljárásokról és a hatóságok döntéseiről.

A **francia** menekültjog meghatározza a bevándorlási és menekültügyi politikával

58 2014-ben Ausztriában az integrációs politika felelőssége a Szövetségi Belügyminisztériumtól átkerült a Szövetségi Európai, Integrációs és Külügyminisztériumhoz (BMEIA).

kapcsolatos intézkedéseket. A migránsok népességének integrációja Franciaországban a köztársasági modellt követi⁵⁹. Az integráció és az állampolgárság a jogokhoz való hozzáféréssel kezdődik. A **Grande-Synthe-ben** „informális táborokban” élő migránsok azonban nem férhetnek hozzá az állam által biztosított jogokhoz vagy szolgáltatásokhoz. **Grande-Synthe-ben** fontos kérdés a bevándorlók arról való meggyőzése, hogy menjenek el a befogadási és tájékoztatói központokba (CAO), mivel ha megérkeznek a CAO-kba, 30 nap áll rendelkezésükre, hogy benyújtsák a menedékjog iránti kérelmet (nem mindenki tud/szeretne kérelmet benyújtani). 2017. március és 2018. augusztus között a Francia Bevándorlási és Integrációs Hivatal (OFII) 7997 bevándorlót szállított át a táborokból a CAO-kba. Grande-Synthe-ben azonban helyesebb „körkörös átadásáról” beszélni, mivel a migránsok két nap és három hét közötti időt töltenek a CAO-ban, majd visszatérnek a táborba. A civil társadalmi szereplők ezt a módszert hatástalannak tekintik. Egy másik alapvető kérdés a tájékoztatás. Az átszállítási műveleteket nem a táborokban jelen lévő szereplőkkel folytatott konzultáció alapján végzik el. Tehát nem képesek tájékoztatni és megnyugtani a migránsokat, és mivel nem érzik magukat biztonságban, a népesség egy része ezen műveletek előtt és alatt szétszóródik. A táborokban élő migránsok nem tartoznak egy egységes jogi kategóriába. Azonban gyakran „az Egyesült Királyságba menni kívánó migránsokként” definiálják őket, így összekötik őket a társadalomba beilleszkedni nem hajlandó migránsokról alkotott elképzelésekkel. Ez a

„transzmigránsokról” alkotott kép azért fontos, mert igazolásul szolgál arra, miért nincsenek jogaik és számukra kidolgozott integrációs politikák. **Grande Synthe-ben** azt a kihívást sikerült azonosítani, hogy ki kell küszöbölni a táborok logikáját, ami összetett kérdés, és legalább annyira függ a város földrajzi elhelyezkedésétől, mint a migrációs projektektől és az irreguláris migrációs hálózatoktól. Ha a táborokat megsemmisítik, máshol újjáépülnek, mivel **Grande-Synthe** egy migrációs útvonal része. Komplex dinamikáról van szó, amely összekapcsolja a táborokat, az irreguláris bevándorlási hálózatokat és a lehetőségek hiányát nemzeti és helyi szinten. A civil társadalmi szereplők szempontjából a cselekvéseket korlátozó alapvető elem az (anyagi és emberi) erőforrások kimerülése. A kimerültség is bizonyított; a táborciklus (építés, szétszedés és újjáépítés) szintén komoly frusztrációt okoz a migránsok és a civil társadalmi szereplők számára. Ez utóbbiakra hárul a táborokban élő migránsok támogatásának felelőssége. Az anyagi, egészségügyi, információs és jogi támogatás terjesztésében vesznek részt anélkül, hogy rendelkezésükre állnának az ehhez szükséges források.

Végül a bemutatott esetekben az integrációs kérdések láthatólag rendkívül érzékenyek a migránsok kategóriájára, illetve arra, hogy az állam hogyan érzékeli ezt a bevándorlást. Ha a bevándorlást nem tartósnak, és például átmeneti jellegűnek tekintik, a civil társadalmi szereplők láthatólag sokkal inkább részt vesznek a támogatás nyújtásában, mivel a bevándorlók nem tartoznak a „társadalomba integrálódó” kategóriába.

59 A köztársasági modellt illetően Hollifield azt állítja, hogy „ez lehet nacionalista és imperialista, egyszerre hangsúlyozva az egyetemes politikai értékeket, mint például minden személy törvény előtti egyenlő védelmét” (Hollifield, 2006:59). 1990 és 2013 között az integráció az Integrációs Főtanács irányítása alatt áll. „Ez a francia integrációs modell egy olyan gondolat forrásaihoz való visszatérésből fakad, amely elutasította az etnicitáson, az osztályon, a valláson alapuló determinizmus elméletét, és a kollektív akaratra támaszkodik, biztosítva egy múltat, és különösen a közös törekvések és célok együttes érvényesítése a célja. Az egyenlőség elve alapján ellentétes a kisebbségek logikájával” (HCI, 1993:08).

Ajánlások

A vizsgálat során azonosított és a partnerek által közösen elvárt legfontosabb igények a következők:

- A szabályozás különböző módjainak aktiválása minden területen; az eljárások egyszerűsítése.
- Részvételi és tanácsadói csatornák biztosítása a civil társadalmi szervezetek és a helyi önkormányzatok között.
- Öszinte, tény- és tudásalapú információk biztosítása a helyi szinttől a nemzeti, valamint az uniós szintig.
- A menekültek integrációját célzó hatékony program meghatározása és elfogadása.
- Érzékenyítő tevékenységekre vonatkozó horizontális terv kidolgozása a menekülteket fogadó helyi közösségek számára.
- Az együttműködés és az integrációs tevékenységek végrehajtásának erősítése a helyi civil társadalom és a helyi önkormányzatok között, különös tekintettel a kiszolgáltatott csoportokra (vagyis a gyermekekre, a nőkre és az idősekre).
- Az integrációs helyszínek (pl. nyelvtanulás, szociális védelem, munkaerőpiac) előmozdítása a nemzetitől a helyi szintig.
- Anyagi és emberi erőforrások iránti igény. További pénzügyi ösztönzőket kell nyújtani a helyi önkormányzatoknak és a civil társadalmi szereplőknek a menekültek saját területükön történő integrációjára irányuló erőfeszítéseik támogatására.
- Az integráció nyomon követése egy független szereplő által. Független szervezet az integráció különféle aspektusainak értékelésére, amilyen pl. a menekültek tájékozottsága az integrációs programokban való részvétel lehetőségeiről.
- Az érdekelt szervezetek és az érdekelt közösségek közötti kommunikáció javítása a kínált szociális szolgáltatások jobb összehangolása és a közöttük fennálló erős kapcsolatok elősegítése érdekében.
- A migránsok és az állami intézmények közötti kommunikáció javítása.
- A menekültek integrációját segítő emberek ismereteinek és kompetenciájának értékelése/ elemzése, ideértve a köztisztviselőket, a helyi önkormányzatok alkalmazottait, a civil társadalmi szervezetek tagjait stb.
- A bevándorlók társadalmi befogadását alulról kell kidolgozni, figyelemmel a helyi közösségekre, valamint multikulturális és részvételi megközelítést kell alkalmazni valamennyi érdekelt fél (beleértve a civil társadalmi szervezeteket, a helyi önkormányzatokat, az állampolgárokat és a bevándorlókat) vonatkozásában.
- A társadalmi és gazdasági mobilitásra összpontosító helyi politika fejlesztése a migránsok sikeres integrációjának támogatása érdekében.
- Egyéni képzés kidolgozása a migránsokkal és menekültekkel közvetlenül dolgozó személyzet számára.
- Fel kell mérni a menekültek integrációját célzó finanszírozott tevékenységek hatékonyságát, eredményességét és hatását.

Helyi szinten megismert multidiszciplináris gyakorlatok

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
SZÓFIA, BULGÁRIA Caritas Sofia	Szociális lakhatás a menekültek számára	Lakástámogatás (helyiségek bérlése, valamint a bérleti és kommunális költségek fedezése 6 hónapra). Továbbá az integrációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés (bolgár nyelvórák; munka; gyermekek óvodai, iskolai beiratkozása stb.)	
BULGÁRIA Bolgár Vöröskereszt	Egyéni integráció	Szállítás, szociális és oktatási támogatás (óvodai és iskolai beiratkozás támogatása; kötelező egészségbiztosítási kifizetések, nyelvórák, szakképzés a munkaerőpiacon erősen igényelt szakmák területén. 5 fő/évre korlátozódik)	Évente 40 főt támogatnak
SZÓFIA, BULGÁRIA Caritas Sofia, BRC, Bulgáriai Női Menekültek Tanácsa, IOM Együttműködés az Önkéntes Szolgálatokért (CVS)	Munka-közvetítés kicsiben	Munkaerőpiaci hozzáférés. Közvetítés a munkáltatók és a menekültek között, elősegítve mindkét oldal számára a másik elérését. Minden résztvevő kap egy mappát anyanyelvén alapvető munkavállalói jogairól és kötelezettségeiről, valamint az interjúk egyedi ütemtervéről	100 menekült 6 munkaadóval és HR-ügynökséggel találkozott.
SZÓFIA, BULGÁRIA Caritas Sofia, MultiKulti Collective, egyéb civil társadalmi szereplők	Szolidaritási fesztivál Szófiában	A multikulturalizmus előmozdítása. A tágan értelmezett szolidaritás, empátia, megértés és tolerancia megünneplése egy eseménysorozattal, pl. filmvetítések, koncertek, megbeszélések, műhelyek, történetmesélés, kulináris élmények és egyebek. Morzsaszínház – a közösség együtt dagaszt és gyúr tésztát	Kulturális cserére alapuló fellépések megteremtése (élelmiszerek, hennaműhely, népviseletek megosztása). A csoportok közötti kapcsolatok előmozdítása
GRANDE-SYNTHÉ, FRANCIAORSZÁG Önkormányzat Grande-Synthe	Konzultációs találkozók	Horizontális koordináció. A gyakorlat elérhető, reprodukálható, fenntartható és biztosítja a részvételt. A városháza által tervezett időszakos találkozók biztosítják a táborok irányításában részt vevő szereplők képviselését.	Nagyszerű koordináció és bizalom elérése az érdekelt felek között
GRANDE-SYNTHÉ, FRANCIAORSZÁG Önkormányzat Grande-Synthe	Az oktatáshoz való hozzáférés a táborokban élő gyermekek számára	Oktatás. Linière táborában a városháza és (az állami iskolán keresztül) a nemzeti oktatásügy által végrehajtott fellépés, amelynek célja a táborban élő migránsok számára a francia oktatáshoz való hozzáférés megkönnyítése volt. Közlekedést és tájékoztatást biztosítottak a szülők számára	A tábor fennállása idején kb. 10 gyermek vesz részt

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
GRANDE-SYNTHÉ, FRANCIAORSZÁG Mobil menekülttámogatás	„Élelmiszer-csomagok”	Önrendelkezés a mindennapi életben. A táborokban élő migránsok kiválaszthatják a főzéshez szükséges termékeket, megrendelhetik őket, és az egyesület elhozza a táborba a megrendeléseket. Ez az önálló termékválasztásból és főzésből álló alapvető tevékenység valódi társadalmi értéket képvisel a táborokban élő emberek számára	Társadalmi értéket teremt a táborokban élő emberek számára, csökkenti a migránsok közötti feszültségeket és a hulladék mennyiségét
TRAIKIRCHEN, AUSZTRIA Kinderfreunde egyesület	Connect. Traiskirchen-	Középpontban a kísérő nélküli kiskorúak. Szabadidő és tanulás fiatal menekültek számára, a becslések szerint 1600 14 és 17 év közötti, kísérő nélküli kiskorú tartózkodott a befogadó központban. A fő tevékenység a gyermekek gondozása volt hetente egyszer (az önkéntesek fociját, nyelvtanfolyamokat, gyermekgondozást, edzést biztosítottak). Ennek előfeltétele az önkormányzat és a Kinderfreunde egyesület közötti jó együttműködés volt (helyiségek és közlekedés). A projekt egyik kihívást jelentő szempontja az infrastruktúra volt. Egy másik a csapatépítés és az önkéntesek cserélődése	A szervezők sikeresen hívták fel Traiskirchen (akár szkeptikus) átlagos polgárainak figyelmét. Meghívták őket, hogy jöjjenek el és nézzék meg a tevékenységeket, vagy járuljanak hozzá ezekhez saját készségeikkel vagy ötleteikkel. Hasznosulás: mindez hasonló projekteket inspirált, 900 migráns részvételével.
TRAIKIRCHEN, AUSZTRIA Traiskirchen önkormányzata	Garten der Begegnung / A találkozás kertje	A kapcsolattartás mezőgazdaság útján való előmozdítása. Az önkormányzat egy megművelt földterületet szentelt a projektnek. A gazdálkodás és a kertészkedés 2016 tavaszán indult. Rendszeresen vannak fesztiválok: mint a Newroz, a kurd újév, és minden alkalommal, amikor egy személy menedékkérelmét kedvezően bírálják el. A találkozás kertjének menekültjei régi, veszélyeztetett fajtákhoz tartozó gyümölcsfákat ültetnek. A menekültek visszaadnak valamit a fogadó közösségnek.	A menedékkérők és a polgárok együtt dolgoznak. A mezőgazdasági termékeket adományokért értékesítik. Amit nem adnak el, a hátrányos helyzetű polgárok számára a „jótékony üzlet” nevű helyi szövetkezeti piacra kerül.
TRAIKIRCHEN, AUSZTRIA A helyi közösség részvételével magánkezdeményezés	Kávészünet a mamának	A menekültek családjai minden héten találkoznak egy osztrák támogatóval egy kocsmában, amely Traiskirchen polgármesterének tulajdonában van. A projektet egy pedagógus alapította, aki tudta, hogy az anyák és csecsemőik 2015-ben fedél nélkül töltötték az éjszakákat Traiskirchenben. Az egész egy „mozgóállomással” kezdődött. Két hónappal később a polgármester megnyitotta a „Heurigen” nevű helyet (kocsmaként működő borospince) a terhes nők és a csecsemők előtt. További támogatók kezdtek csatlakozni.	Minden héten 20 család találkozik. A helyi közösségi találkozási pontként működik, ahol a menekültek támogatást kapnak bürokratikus ügyekben, különféle kérdésekben tanácsokat adnak számukra, és egy közösség tagjává válnak.

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
STRASS, AUSZTRIA ARGE Flüchtlingspaten- schaften Südsteiermark (a menekülteket mentoráló munkacsoport)	ARGE Flüchtlingspatenschaften / A menekülteket támogató munkacsoport	Integrációs kérdésekben adott támogatás. 2015-ben azzal a céllal jött létre a csoport, hogy támogassa a menekülteket, amikor megérkeznek a határra vagy átlépik azt. A csoport a mai napig aktív. Minden lehetséges módon segítenek a menekülteknek: bürokratikus ügyekben, orvosi ellátásban, német nyelvtanfolyamok szervezésében vagy nyelvi csereprogramban, munkakeresésben, jogi tanácsadásban és az osztrák állampolgárok körében ismeretterjesztésben, valamint a kulturális csere elősegítésében.	Nagyon hatékonyan segítik a menekülteket, pl. jogi támogatással vagy nyelvtanfolyamokkal. A támogatás csökkenti az integrációs költségeket, és mindezt nem bürokratikus módon
KONSTANCA, ROMÁNIA Regionális integrációs központok (Konstanca)	Az AMIF finanszírozásával	A kiszolgáltatottságra és az egyedi szükségletekre való összpontosítás, az állam által nyújtott szolgáltatások melletti kiegészítő szolgáltatásokkal. A szolgáltatások tartalmazzák tájékoztatást, tanácsadást, anyagi, jogi, orvosi, pszichológiai támogatást, továbbá társadalmi, kulturális, oktatási, szabadidős tevékenységeket, valamint román nyelvtanfolyamokat és orientációt.	Nagyon fontos szerepet játszik a migránsok, a menekültek és a befogadó közösség közötti alapvető bizalom kialakításában
KONSTANCA, ROMÁNIA Konstancai Területi Bevándorlási Szolgálat	Helyi tájékoztató kampányok	Konstancai külföldi hallgatókra és helyi munkaadókra irányuló figyelemfelkeltő tevékenységek a külföldi munkavállalók jogait és kötelezettségeit illetően.	A polgárok tájékozottabbá válnak
Galați, ROMÁNIA Gyermekszobák	Helyi nem kormányzati szervezetek A menedékkérők eljárási és elszállásolási központja	A fogadás fejlesztése. A befogadóállomások körülményei rendkívül rosszak, a túlzsúfoltság és a szennyvízkezelési problémák állandó kockázatot jelentenek, a gyermekeket pedig általában elhanyagolják. A központok befogadási feltételeinek javítása érdekében barátságos létesítményeket hoztak létre, amelyek különféle tevékenységeket kínálnak a gyermekek számára.	A központ befogadási feltételeinek javítása. Tanácsadás, oktatási, rekreációs, anyagi és pénzügyi támogatás, pszichológiai és a jogokkal kapcsolatos tanácsadás
MARSA, MÁLTA Right2Smile	Right2Smile projektek	A nem kormányzati szervezet különféle tevékenységeket kínál fiatalok számára. A tevékenységeket a fiatalok és/vagy a szülők igényei alapján alakítják ki. A Right2Smile az összes közösség integrációjára és befogadására összpontosít, azzal a céllal, hogy Marsa különböző közösségeinek érzékelését és együttélését normalizálja. A projekt a résztvevők száma szempontjából sikeres, és a tevékenységeket a hallgatók igénylik. Ezzel a megközelítéssel a Right2Smile-nak sikerült egy olyan teret létrehoznia, ahol a máltai és a migrációs háttérrel rendelkező hallgatók egymással interakcióba léphetnek.	Az életkörülmények javítása, a társadalmi kirekesztés megakadályozása azáltal, hogy lehetőségeket kínálnak az embereknek a találkozásra.

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
ÉSZAK-ÉGEI-SZIGETEK és RODOSZ, GÖRÖGORSZÁG ESTIA program	A menedékkérők és az elismert menekültek integrációs folyamata az „ESTIA” támogatásával	Az „ESTIA” elszállásolási és készpénzes segélyezési program a menekült gyermekek és felnőttek oktatáshoz és foglalkoztatáshoz való hozzáféréséről, főként a nem kormányzati szervezetek és a civil társadalom kezdeményezésére. Eddig több mint 1163 ember részesült integrációs támogatásban. A bevándorlóhullámok kezelése során kialakult bevált gyakorlatok például a következők: A mentési folyamat, valamint a befogadó központokba történő szállítás fejlesztése és szabványosítása. A menedékjog iránti kérelmek nyilvántartására és megvizsgálására szolgáló eljárások egységesítése, ami a szigetekeken korábban nem létezett. A menedékjog iránti kérelmekkel kapcsolatos útmutatások anyanyelvre való fordítása. Részvétel páneurópai konferenciákon a szolidaritási hálózatok számára. A menekültek és bevándorlók orvosi kezelésének és pszichológiai támogatásának elintézése. Az adományokból kapott humanitárius segélyek elosztása. Egyéni támogatás a kiszolgáltatott csoportokban. A kísérő nélküli gyermekek kreatív foglalkoztatása.	Különböző társadalmi csoportok bevonása, az előítéletek csökkentése és a migránsok önrendelkezésének segítése
MAGYARORSZÁG Kalunba	A menekültek és a migránsok integrációjának támogatása	Holisztikusabb megközelítés biztosítása integrációs kérdésekben. A Kalunba lakhatási támogatást, nyelvórákat, jogi támogatást, álláskeresést és foglalkoztatási támogatást, kulturális közvetítést és felnőttképzést, valamint a migráns gyermekek számára iskola utáni oktatást nyújt.	Több mint 150 fő támogatása.
MAGYARORSZÁG Helyi nem kormányzati szervezetek Zentai Lilla	Figyelemfelkeltés a „Befogadás” című mozifilm segítségével	A nyilvánosság figyelmének felkeltése. Zentai Lilla „Befogadás” című filmje egy Magyarországon élő migránsokat az otthonába befogadó család személyes történetébe nyújt bepillantást, hogy megmutassa a magyar állampolgároknak, hogy a korábbi menekültek képesek beilleszkedni a társadalomba, és hogy a támogató és befogadó magatartás hatékonyan segítheti az integrációs folyamatot.	
TENERIFE, SPANYOLORSZÁG Tenerife Sziget Tanácsa és a Lagunai Egyetem által koordinált kb. 100 szervezetből álló hálózat	„Juntos en la misma dirección”	A párbeszéd és az interkulturális együttélés előmozdítása különböző részvételi folyamatok révén. Ezek a tevékenységek magukban foglalják tematikus munkacsoportok létrehozását (pl. nemi alapú erőszak, gyermekkor, vallási párbeszéd, rasszizmusellenesség stb.), ezeket önállóan szervezik meg, megvédik a programját, céljait, beavatkozási stratégiáit, valamint összehangolják a többi csoportot és együttműködnek ezekkel részvételi tereken és csatornákon keresztül	Minden évben 100 különböző érdekelt félből álló hálózat és több mint 2000 személy vesz részt a projekt tevékenységeiben.

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
TACO VÁROSRÉSZ, SPANYOLORSZÁG A kormány, technikai/szakmai források és polgárok közös szerepet töltenek be a „La Caixa Social Work” keretében	Proyecto de Intervención Comunitaria Intercultural	Az együttélésre és a társadalmi kohézióra való összpontosítás a közösségi folyamat megerősítésére alapozva. Ez egy innovatív kezdeményezés, amely a közösségi beavatkozásra, valamint a társadalmi és kulturális sokszínűség kezelésére irányul, és amelyet elért eredményeik és az együttélés javítására gyakorolt hatásuk igazol. Az interkulturális együttélés előmozdítása egy olyan közösségi önrendelkezési folyamat révén, amely magában foglalja a szomszédok által történő átértékelést és a terület/szomszédság újbóli azonosítását, beleértve az átfogó polgári tevékenységeket	Fenntarthatóság. Ezt a projektet 2010 óta sikeresen és eredményesen valósították meg Spanyolország minden táján, negyven területen.
TENERIFE, SPANYOLORSZÁG Spanyol Vöröskereszt	Társadalmi befogadási folyamat	Befogadás átfogó tanácsadási szolgáltatások előmozdításával. A következőket foglalja magában: tájékoztatás, társadalmi tanácsadás és a belső és külső erőforrások hozzáférhetővé tétele; szociális sürgősségi támogatásokra való jogosultság; kísérés és támogatás közigazgatási és pénzügyi dokumentumok kitöltésével kapcsolatban; jogi tanácsadás a bevándorlási jog területén; a dokumentumok feldolgozása, a külföldiekkel foglalkozó irodába való elkísérés; személyes, pároknak szóló és családi gondozási szolgáltatások és intervenciós szolgáltatások; képzés, spanyolorák, foglalkoztatási tanácsadás; önszervező csoportok irányítása, „családfelkutatás, üzenetküldés és a kapcsolattartás újbóli megteremtése”	A befogadással és a társadalmi innováció megteremtésével kapcsolatosan számos területre kiterjed
BARCELONA és TENERIFE, SPANYOLORSZÁG Interkulturális Városok Hálózata (RECI) és az Európa Tanácshoz való kapcsolódás	Híresztelés-ellenes stratégia a rasszizmus és az idegen-gyűlölet elleni küzdelem érdekében	A barcelonai híresztelésellenes stratégia arra az innovatív elképzelésre alapul – Tenerife számára pedig ez szolgált inspirációként –, hogy bármely személy bármely helyzetben előidézhet változást. Tenerife stratégiája különös figyelmet fordít a részvételi dimenzióra és a párbeszédre, és figyelembe veszi az alternatív módszertanokat is az eredeti modellre jellemző „ellenpéldák logikája” módszertan helyett (Zapata és Ramallo, 2015).	Eredményes találkozás az aktivisták, a helyi intézmények és a tudományos kutatás között. Hasznosulás: Tenerife tapasztalata inspirálta a stratégiát, amely jelenleg különböző európai területeken terjedőben van

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
TENERIFE, SPANYOLORSZÁG Egyházmegyei Caritas, Tenerife	„Migrációs program”	Kísérő szolgáltatás a társadalmilag kiszolgáltatott helyzetben lévő bevándorlók számára önkéntesek és a szervezet technikai személyzetének munkája segítségével; valamint figyelemfelkeltés és az érdekképviselés, amelynek célja a migráció valóságának láthatóbbá tétele.	A program 900 önkéntest mozgósít, és egy hatalmas és heterogén kísérőhálózat hoz létre.
BOLZANO AUTONÓM TARTOMÁNY, OLASZORSZÁG Bolzano/Bozen autonóm tartomány, Dél-Tirol. Tartományi Integrációs Tanácsadó Testület	Tartományi Integrációs Tanácsadó Testület	Referenciaközpont a helyi tisztviselők, döntéshozók, magánvállalkozások és más érdekelt felek számára a bevándorlók integrációjához	Egyéb tevékenységei mellett integrációs kézikönyveket adott ki a vállalkozások és a helyi közigazgatás számára
BOLZANO AUTONÓM TARTOMÁNY, OLASZORSZÁG Dél-Tirol. Helyi önkormányzatok	Integrációval foglalkozó önkormányzati biztosok hálózata	A migránsok beilleszkedését célzó helyi tevékenységek összehangolása önkormányzati szinten	
PUGLIA RÉGIÓ, OLASZORSZÁG Puglia régió, Foggia prefektúrájával, egyesületekkel, ügynökségekkel, intézményekkel, szakszervezetekkel, vállalkozásokkal és munkaadói szervezetekkel közösen	Capo free, ghetto off, fellépés a mezőgazdasági munkavállalók kizsákmányolása ellen	Kizsákmányolásellenes stratégia. 2017 márciusáig a Foggia tartományban található legnagyobb telep a kilencvenes években épült, „Nagy Gettó” néven ismert hely volt (nyáron akár 2500 fővel). A régió átfogó stratégiát vezetett be a mezőgazdaságban alkalmazott munkavállalók kizsákmányolása ellen. Létrejött egy munkacsoport, amelyet Puglia régió koordinált. A munkacsoport a „Nagy Gettó” megszüntetése mellett döntött 2014 nyarán, és egy olyan tervvel kívánta azt felváltani, amely „az itt élő migráns munkavállalók széles körű befogadására és az idénymunkások széles körű elszállásolása céljából felszerelt területek elosztott hálózatára irányul”.	2016 – a következő dokumentum aláírása: Kísérleti jegyzőkönyv a „Caporalato” és a mezőgazdasági kizsákmányolás ellen, „Gondoskodás – törvényesség – a gettó elhagyása”. 2017. március: a „Nagy Gettó” „humanitárius evakuálása” és cselek-vési terv kidolgozása. 150 migráns munkavállalót fogadtak be a San Severo-i „Fortore” regionális gazdaságban, amelyet jelenleg a „Ghetto Out – Home Sankara” egyesület irányít (80 migráns munkavállaló él itt)

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
PUGLIA RÉGIÓ, OLASZORSZÁG Puglia régió. A „Ghetto Out – Home Sankara” bevándorlói egyesület	A „Fortore” regionális gazdaság	A társadalmi és munkahelyi beilleszkedéssel kapcsolatos új gyakorlatok tesztelése, valamint a migráns munkavállalók lakhatási veszélyhelyzetének kezelése Foggia tartományban. A „Fortore” gazdaság egy olyan projekt, amely az intézmények és a harmadik szektor között fennálló szinergia alapján született.	Az alacsonyabb környezeti, de nagyobb társadalmi hatással rendelkező mezőgazdaság támogatása (pl. ökológiai gazdálkodás). A „Fortore” nevű mezőgazdasági vállalkozás körülbelül 200 főt foglalkoztat, köztük gyermekes családokat is (iskolás gyermekekkel), akik a „Nagy Gettó” kemény élettapasztalatát hagyták a hátuk mögött.
TÜRINGIA Tartomány, NÉMETORSZÁG Caritas egyesület Tübingia	A menekültek integrációjának támogatása	A menekültek integrációja. Az Erfurti egyházmegye fontos szereplő, amely a menekültek segélyezésében részt vevő önkéntesek koordinálásával foglalkozik, különféle területeken támogatják a migránsokat: elkísérik őket különféle irodákba, szabadidős tevékenységek, nyelvtanulás stb. Emellett a Caritas bevándorlási tanácsadást kínál felnőtt bevándorlók számára, továbbá visszatérési tanácsadást és pszichoszociális tanácsadást nyújt.	
TÜRINGIA Tartomány, NÉMETORSZÁG Iberoamerica Tübingia	Migránsok mint az integrációs és politikai képzési munka szereplői	A migránsok önrendelkezésének segítése. Továbbképzési eseményeket kínálnak, amelyek célja a migránsszervezetek munkájának javítása. Elősegítik a migráns szervezetek együttműködését, a menekültügyi kezdeményezéseket és az ingyenes szociális képviseletet a MigraNetz Thüringen rendszeres találkozóin.	
TÜRINGIA Tartomány, NÉMETORSZÁG Tübingia Tartomány	Gondolkodj színesben	A sokféleség népszerűsítése. Központjában a jobboldali szélsőségesesség és a bizonyos csoportokkal szembeni ellenségesség kezelése, a demokrácia és a tolerancia erősítése, az emlékezési munka, az interkulturális nyitottság, valamint az interkulturális és nemzetközi tanulás áll.	
TÜRINGIA Tartomány, NÉMETORSZÁG Tartomány Tübingia járásai és városai	Tübingiai kezdeményezés a helyi integráció kezelésének támogatására helyi szinten	A kezdeményezés a tübingiai járásokat és városokat támogatja az integráció kezelésének megalapozásában. A tartományi kormány önkormányzati integrációs menedzsereket finanszíroz, akik a meglévő és a kívánt helyi struktúrákat elemzik a sikeres integráció eléréséhez szükséges helyi kihívások azonosítása érdekében.	Helyi integrációs koncepciók kidolgozása és regionális hálózatok támogatása

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
TÜRINGIA Tartomány, NÉMETORSZÁG Integrációs és Migrációs Központ	Tübingiai weboldal az integráció és a migráció számára	A weboldal német, angol és orosz nyelven elérhető. A cél az integráció folyamatának támogatása azáltal, hogy megmutatja a migránsok, menekültek, állampolgárok és más résztvevők számára elérhető különböző ajánlatokat és lehetőségeket. Az emberek kapcsolattartókat, irodák és hatóságok címeit találhatják meg, és információkat kaphatnak a különféle projektekről.	A tájékoztatás javítása, különféle szereplők és tevékenységek bemutatása.
NORDHAUSEN, NÉMETORSZÁG JugendSozialwerk Nordhausen	Nordhausen Helps! weboldal	A weboldal angol és német nyelven nyújt információkat a helyi polgárok, a migránsok és a menekültek számára. A sokszínű kínálat a következőket tartalmazza: nyelvtanfolyamok, műhelyek, találkozóhelyek, kapcsolattartók stb. Ezenkívül azok az emberek, akik segítséget akarnak nyújtani, inspirációt és információkat kapnak a meglévő tevékenységekről. Ezen felül számos szabadidős tevékenységet, munkalehetőséget és foglalkoztatást ismertet. A Nordhausenben való eligazodás érdekében egy interaktív várostérkép került a weboldalra, amelyen az emberek különböző kategóriák közül választhatnak.	A tájékoztatás javítása, különféle szereplők és tevékenységek bemutatása.
TÜRINGIA Tartomány, NÉMETORSZÁG Civil társadalom és helyi önkormányzatok, Berufsbildungszentrum Nordhausen gGmbH; az Alkalmazott Tudományok Egyeteme; BVU GmbH Nordhausen; Institut für Bildung und Sicherheit; Computer-Schulung & Consulting; Deutsche Angestellten-Akademie GmbH; Kreisvolkshochschule Nordhausen	Az integráció támogatása	Számos szereplő vesz részt integrációs tanfolyamokon. Ezek a szolgáltatók különböző témájú – pl. írástudással vagy munkával kapcsolatos – integrációs tanfolyamokat kínálnak. A tanfolyamok tájékozódást és támogatást biztosítanak a résztvevőknek a nyelvtanulásban, az oktatásban, a képzésben, a tanácsadásban és a felnőttképzésben. Ezen felül felnőtt bevándorlók számára migrációs tanácsokat nyújtanak. A cél a bevándorlók integrációjának kezelése és kísérése. A 27 évnél fiatalabb migrációs háttérrel rendelkező személyek számára az ifjúsági migrációs szolgálatok adnak tanácsot. Céljuk, hogy támogassák a migránsokat a társadalmi, oktatási és foglalkozási integráció során. Ezenkívül a szövetség támogatta a bevándorlók integrációját célzó számos projektet és egyéb tevékenységet.	

Helyszín és szereplő/k	Gyakorlat	Dimenzió	Eredmények
MOSTAR, BOSZNIA-HERCEGOVINA Az UNICEF támogatásával, a Žene sa Une (ŽsU), az StC, az SOS Gyermekfaluk és a World Vision nem kormányzati szervezetek által működtetve	Child Friendly Spaces (CFS, gyermekbarát terek)	A salakovaci menekültbefogadási központban működik. 2019 márciusában 82 gyermek vette igénybe a CFS szolgáltatásait a salakovaci menekültbefogadási központban (48 lány, 34 fiú)	82 gyermeket láttak el
MOSTAR, BOSZNIA-HERCEGOVINA Dán Menekültügyi Tanács (DRC) és ECHO	Egészségügyi ellátás menekültek és migránsok számára Stari Grad Mostar PHC Hercegovina-Neretva kantonban	Egészségügyi ellátást nyújt olyan menekültek és migránsok számára, akik a salakovaci menekültbefogadási központban regisztráltak (2019. március 1-jétől). Az elsődleges egészségügyi ellátást a helyszínen nyújtják a helyi egészségügyi szolgáltatók orvosi csapatainak bevonásával. Alapszintű szakellátás (ideértve a laboratóriumi elemzéseket, a nőgyógyászati, gyermekorvosi és egyéb szolgáltatásokat).	
MOSTAR, BOSZNIA-HERCEGOVINA UNICEF, a Žene sa Une (ŽsU), az StC, az SOS Gyermekfaluk és a World Vision nem kormányzati szervezetek által működtetve	Baba-mama sarkok A salakovaci menekültbefogadási központ	A salakovaci menekültbefogadási központban a szülők számára csecsemő- és kisgyermek-táplálási tanácsadást, a szoptatásról és a higiénéről szóló tájékoztatást/figyelemfelkeltést, valamint pszichoszociális tanácsadást nyújt, és támogatja a csecsemőételek és higiéniai termékek biztosítását.	2019 márciusában a salakovaci menekültbefogadási központban 11 anya és 13 gyermek (8 lány, 5 fiú) vett részt a baba-mama sarkok szolgáltatásában
MOSTAR, BOSZNIA-HERCEGOVINA A salakovaci menekültbefogadási központ, BHVI, az UNHCR támogatásával	Sport, oktatás és oktatási tevékenységek „Az én iskolám”	Számos tevékenység, többek között nők és férfiak számára elkülönített bosnyák/horvát/szerb és angol nyelvórak hetente három alkalommal (öt nő és tíz férfi vett részt ezeken). A fent említett tevékenységek során szükség esetén gyermekgondozási szolgáltatásokat nyújtanak. A kanton Oktatási Minisztériumának a menekült és migráns gyermekek iskolalátogatására vonatkozó jóváhagyásának hiányában 2019 márciusában folytatódott „Az én iskolám” elnevezésű egyénre szabott oktatási program a salakovaci menekültbefogadási központban	Kötőműhelyek hetente háromszor (13 nő részvételével), varróműhelyek hetente háromszor (10 nő részvételével), női aerobik hetente háromszor (10 nő részvételével), valamint sport- és rekreációs tevékenységek hetente kétszer (17 felnőtt részvételével), továbbá 30 gyermek „Az én iskolám” programban.

A KÉPek a VÉGekről (Snapshots From The Borders) projekt egy 3 éves Európai Unió (EuropeAid DEAR költségvetési sor) által társfinanszírozott projekt, 35 partner, önkormányzatok és civil szervezetek együttműködésében. A KÉPek a VÉGekről projekt célja, hogy az európai, nemzeti és helyi döntéshozók és közösségek kritikai gondolkodását és megértését erősítse a globális egymásrautaltság területén, mely az európai határokat elérő migrációs áramlatokat meghatározzák. E cél elérését a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG), különös tekintettel az 1., 5., 10, 11. és 16. célok érdekében kívánjuk megvalósítani. A projekt egy az EU határain fekvő, migrációs áramlásoknak kitett települések aktív hálózatát kívánja létrehozni, az európai, nemzeti és helyi szintű hatékonyabb politikai összhang elősegítése érdekében. A projekt központi eleme a “hangok és KÉPek a VÉGekről”, és ezeknek a tapasztalatoknak széles körű terjesztése az európai polgárok körében. A „főszereplők” történetei ezáltal eljuthatnak a perifériákról a központba, a nemzeti és európai szintű döntéshozókhoz.

www.snapshotsfromtheborders.eu

A publikációban használt képek a projekt tevékenységeinek adatbázisából származnak.

Co-funded
by European Union